

Technická univerzita v Liberci

**FAKULTA PŘÍRODOVĚDNĚ-HUMANITNÍ A PEDAGOGICKÁ**

**Katedra:** Sociálních studií a speciální pedagogiky

**Studijní program:** Sociální práce

**Studijní obor:** Penitenciární péče

**INTERPERSONÁLNÍ VZTAHY  
ODSOUZENÝCH  
INTERPERSONAL RELATIONS AMONG THE  
CONDEMNED**

**Bakalářská práce:** 10-FP-KSS- 4018

**Autor:**

Marcel HUKLIVSZKI

**Podpis:**

.....

**Vedoucí práce:** Mgr. Jitka Pejřimovská

**Konzultant:** Dr. Vendelín Lukačka

**Počet**

stran	grafů	obrázků	tabulek	pramenů	příloh
77	6	43	52	24	24 + 1 CD

V Liberci dne:

**TECHNICKÁ UNIVERZITA V LIBERCI**  
**FAKULTA PŘÍRODOVĚDNĚ-HUMANITNÍ A PEDAGOGICKÁ**

Katedra sociálních studií a speciální pedagogiky

**ZADÁNÍ BAKALÁŘSKÉ PRÁCE**  
(pro bakalářský studijní program)

pro (kandidát): Marcel Huklivszki  
adresa: Poštovní 754/32, 357 31 Horní Slavkov  
studijní obor (kombinace): Penitenciární péče  
Název BP: **Interpersonální vztahy odsouzených**  
Název BP v angličtině: **Interpersonal Relations among the Condemned**  
Vedoucí práce: Mgr. Jitka Pejřimovská  
Konzultant:  
Termín odevzdání: duben 2011

Poznámka: Podmínky pro zadání práce jsou k nahlédnutí na katedrách. Katedry rovněž formulují podrobnosti zadání. Zásady pro zpracování BP jsou k dispozici ve dvou verzích (stručné, resp. metodické pokyny) na katedrách a na Děkanátě Fakulty přírodovědně-humanitní a pedagogické TU v Liberci.

V Liberci dne 1. 4. 2010



děkan




vedoucí katedry

Převzal (kandidát): Marcel Huklivszki

Datum: 4. 6. 2010

Podpis: 

Název BP: INTERPERSONÁLNÍ VZTAHY ODSOUZENÝCH

Vedoucí práce: Mgr. Jitka Pejřimovská Podpis: 

Cíl: Zjistit a popsat charakter interpersonálních vztahů a sociálního klimatu v oddělu odsouzených

Požadavky: Formulace teoretických východisek, příprava průzkumu, sběr dat, interpretace a vyhodnocení dat, formulace závěrů.

Metody: Analýza spisové dokumentace, dotazníkové šetření.

Literatura: HAYESOVÁ, Nicky. *Základy sociální psychologie*. 2. vyd. Praha: Portál, 2000. ISBN 80 – 7178 – 415 – X.  
JANOŠEK, Jaromír a kol. *Sociální psychologie*. 1. vyd. Praha: Státní pedagogické nakladatelství, 1988.  
NAKONEČNÝ, Milan. *Sociální psychologie*. 1. vyd. Praha: Svoboda, 1970.  
REICHEL, Jiří. *Kapitoly systematické sociologie*. 2. vyd. Praha: Grada, 2008. ISBN 978 – 80 – 247 – 2594 – 9.  
VEČEŘA, Miloš – URBANOVÁ, Martina. *Sociologie práva*. Plzeň: Aleš Čeněk, 2006. ISBN 80 – 86898 – 72 – 5.

## Čestné prohlášení

**Název práce:** Interpersonální vztahy odsouzených  
**Jméno a příjmení autora:** Marcel HUKLIVSZKI  
**Osobní číslo:** P08000178

Byl/a jsem seznámen/a s tím, že se na mou bakalářskou práci plně vztahuje zákon č. 121/2000 Sb. o právu autorském, právech souvisejících s právem autorským a o změně některých zákonů (autorský zákon), ve znění pozdějších předpisů, zejména § 60 – školní dílo.

Prohlašuji, že má bakalářská práce je ve smyslu autorského zákona výhradně mým autorským dílem.

Beru na vědomí, že Technická univerzita v Liberci (TUL) nezasahuje do mých autorských práv užitím mé bakalářské práce pro vnitřní potřebu TUL.

Užiji-li bakalářskou práci nebo poskytnu-li licenci k jejímu využití, jsem si vědom povinnosti informovat o této skutečnosti TUL; v tomto případě má TUL právo ode mne požadovat úhradu nákladů, které vynaložila na vytvoření díla, až do jejich skutečné výše.

Bakalářskou práci jsem vypracoval/a samostatně s použitím uvedené literatury a na základě konzultací s vedoucím bakalářské práce a konzultantem.

Prohlašuji, že jsem do informačního systému STAG vložil/a elektronickou verzi mé bakalářské práce, která je identická s tištěnou verzí předkládanou k obhajobě, a uvedl/a jsem všechny systémem požadované informace pravdivě.

V Liberci dne:

.....  
Marcel HUKLIVSZKI

## **Poděkování**

Chtěl bych upřímně poděkovat mé vedoucí bakalářské práce Mgr. Pejřimovské Jitce za její odborné vedení, cenné rady, podněcující připomínky a zejména za vstřícnost, ochotu a čas, který mi věnovala po celou dobu tvorby mé bakalářské práce. Dále bych chtěl poděkovat mému kolegovi psychologovi z Věznice Horní Slavkov Dr. Vendelínovi Lukačkovi za jeho upřímné rady a konstruktivní připomínky při tvorbě této práce.

Zároveň děkuji všem svým blízkým za jejich neskonalou trpělivost, kterou se mnou měli po celou dobu mého studia.

## **Anotace**

Bakalářská práce se zabývala problematikou interpersonálních vztahů mezi odsouzenými a charakterem sociálního klimatu na oddíle odsouzených ve věznici. Jejím cílem bylo zjistit a popsat charakter těchto vztahů a sociálního klimatu. Práci tvoří dvě stěžejní oblasti. Jednalo se o část teoretickou a část praktickou. Teoretická část se zabývala prezentací základního pojmosloví pomocí odborné literatury z oblasti interpersonálních vztahů a sociálních skupin, kde právě mezilidské vztahy probíhají. Praktická část zjišťovala pomocí dotazníkového šetření a analýzy odborné dokumentace interpersonální vztahy s důrazem na pozice jednotlivých členů v malých formálních skupinách a povahu sociálního prostředí prostřednictvím postojů odsouzených k personálu věznice, jejich vzájemných vztahů, kvalitu soudržnosti a emocionální identifikace, referenční vztahy a postoje k personálu věznice u 41 odsouzených. Šlo o organizačně celý jeden oddíl odsouzených. Výsledky ukazovaly potřebu intimity vězněných osob a s tím související neuspokojivé mezilidské vztahy mezi nimi. Zjištění vyústila v navrhovaná opatření v oblasti metodické přípravy zaměstnanců věznice, kteří přímo zabezpečují zacházení s odsouzenými, zejména vychovatelů a dozorců i do přijetí vhodných opatření směřujících do zkvalitnění způsobů zacházení s vězněnými osobami. Za největší přínos práce vzhledem k řešené problematice je možné považovat zjištění, že sociometrii mohou při výkonu svého povolání účelně využít zaměstnanci, kteří se podílejí na výchovném ovlivňování odsouzených.

**Klíčová slova:** interpersonální vztahy, odsouzený, postoje, program zacházení, sociální klima, sociální skupina.

## **Annotation**

The bachelor thesis dealt with the issue of interpersonal relations between the convicts and the nature of social change on prisoners in the prison section. Its aim was to identify and describe the nature of relationships and social change. The work consists of two key parts, it is theoretical part and practical part. The theoretical part of the presentation dealt with the basic terminology of literature in the field of interpersonal relationships and social groups, where interpersonal relationships take place. The practical part of the questionnaire detected with using analysis of technical and interpersonal relationships with emphasis on the positions of members in small groups and formal nature of the social environment through attitudes sentenced to prison staff, their interrelationships, quality, consistency and emotional identification, the reference relations and attitudes toward the prison staff at 41 inmates. It was an organizational one entire section of convicts. The results showed the need for intimacy with the inmates related to poor interpersonal relationships between them. The findings resulted in the proposed measures in the methodical preparation of the prison staff which provide direct treatment of prisoners. Especially educators and supervisors should take appropriate measures designed to improve methods of dealing with prisoners. The greatest contribution of the work in relation to solving problems can be considered a finding that staff may efficiently use sociometry of their work who participate in the educational influence of convicts.

**Keywords:** interpersonal relations, convicted, attitudes, treatment program, social climate, social group.

# OBSAH

<b>ÚVOD.....</b>	<b>9</b>
<b>TEORETICKÉ ZPRACOVÁNÍ PROBLÉMU.....</b>	<b>11</b>
<b>1 Sociální skupina.....</b>	<b>11</b>
1.1 Vymezení sociálních skupin .....	11
1.2 Typologie sociálních skupin .....	14
1.2.1 Malé a velké skupiny.....	15
1.2.2 Skupiny formální a neformální.....	16
1.2.3 Skupiny primární a sekundární.....	16
1.3 Malá sociální skupina.....	18
1.3.1 Sociální pozice .....	18
1.3.2 Skupinová dynamika .....	20
1.3.3 Skupinová soudržnost.....	20
1.3.4 Skupinový konformismus.....	20
1.3.5 Skupinové normy a sankce.....	22
1.3.6 Specifické normy a hodnoty vězeňské subkultury .....	23
<b>2 Interpersonální vztahy .....</b>	<b>24</b>
2.1 Specifika v interpersonálních vztazích odsouzených.....	25
2.2 Výhody a nevýhody interpersonálních vztahů .....	29
2.3 Vybrané fáze interpersonálních vztahů .....	30
2.3.1 Činitelé při utváření interpersonálních vztahů .....	32
2.4 Interpersonální konflikty .....	32
2.5 Vybrané formy interpersonálních vztahů.....	33
2.6 Specifické pozice ve vztazích mezi odsouzenými .....	34
2.7 Postoje v interpersonálních vztazích .....	35
2.7.1 Měření postojů.....	36
2.8 Charakteristika prostředí zkoumaných vztahů .....	38
2.9 Programy zacházení .....	39
<b>3 Shrnutí teoretické části .....</b>	<b>41</b>
<b>PRAKTICKÁ ČÁST.....</b>	<b>42</b>
<b>4 Cíl praktické části.....</b>	<b>42</b>
4.1 Účel průzkumu .....	42
4.2 Průzkumné otázky .....	42
4.2.1 Stanovení předpokladů .....	43
<b>5 Metody průzkumu .....</b>	<b>43</b>
5.1 Předprůzkum .....	44
<b>6 Průběh průzkumu .....</b>	<b>45</b>
6.1 Výsledky průzkumu a jejich interpretace.....	45
6.1.1 Popis zkoumaného vzorků respondentů .....	45
6.1.2 Ověření předpokladu č. 1 .....	46
6.1.3 Ověření předpokladu č. 2 .....	49
6.1.4 Ověření předpokladu č. 3 .....	66
<b>7 Shrnutí výsledků praktické části.....</b>	<b>70</b>
<b>ZÁVĚR.....</b>	<b>72</b>
<b>NÁVRH OPATŘENÍ.....</b>	<b>73</b>
<b>SEZNAM POUŽITÝCH ZDROJŮ .....</b>	<b>75</b>
<b>SEZNAM PŘÍLOH.....</b>	<b>77</b>



# ÚVOD

Tématem této bakalářské práce jsou interpersonální vztahy odsouzených. Téma bylo zvoleno s ohledem na pracovní pozici autora a prostředí, ve kterém vykonává své povolání. Cílem bakalářské práce je zjistit a popsat charakter interpersonálních vztahů a sociálního klimatu v oddílu odsouzených, vyčleněného jako bezdrogová zóna ve Věznici Horní Slavkov. Předmětem bádání v této práci jsou tedy odsouzení v rámci jednoho oddílu ustanoveného jako bezdrogová zóna.

Bakalářská práce vychází ze tří stěžejních předpokladů. První předpoklad má za úkol ověřit, zda odsouzení, kteří zaujímají ve struktuře neformálních vztahů mezi vězni (tedy v rámci dané sociální skupiny) dominantnější pozici, pozitivně ovlivňují sociální klima na oddíle. Druhý předpoklad má ověřit, zda odsouzení, kteří jsou jinými odsouzenými na jejich oddíle nebo celách odmítáni, mají problémy při plnění svých programů zacházení. Poslední předpoklad má potom za úkol ověřit, zda většina odsouzených na svém oddíle hodnotí převládající sociální klima jako pozitivní.

Pro ověření nebo vyvrácení těchto předpokladů byla autorem zvolena technika dotazníkového šetření. Výsledky těchto dotazníků umožnily zjistit pozice jednotlivců v rámci odsouzených umístěných v jednotlivých celách a oddílu jako celku. Tyto pozice byly zaneseny do sociogramů, ve kterých byly znázorněny vzájemné volby odsouzených. Dále autor použil metodu analýzy spisové dokumentace ke zjištění, jak jednotliví odsouzení plní, či neplní své programy zacházení.

Bakalářská práce je rozdělena na část teoretickou a praktickou. Teoretická část se dělí na čtyři základní kapitoly. Protože autor zkoumá interpersonální vztahy ve skupině odsouzených, považuje za nezbytné vysvětlit základní problematiku sociálních skupin, které je věnována první kapitola teoretické práce. Druhá kapitola se zabývá problematikou interpersonálních vztahů v sociálních skupinách. Poslední, nejkratší kapitola, se věnuje popisu prostředí, kde probíhají interpersonální vztahy zkoumané v této práci. Autor též velmi stručně pojedná o problematice programů zacházení, jelikož souvisí s ověřováním předpokladů v praktické části. Teoretickou část se autor pokusil sestavit tak, aby případnému čtenáři vnesl strukturovaný vhled do problematiky interpersonálních vztahů mezi odsouzenými.

Práce je určena všem pracovníkům ve vězeňství, zejména pak kmenovým vychovatelům oddílů v rámci jednotlivých oddělení výkonu trestu odnětí svobody.

Smyslem a účelem předložené bakalářské práce je zjistit, zda lze použít sociometrické šetření k postihu charakterů interpersonálních vztahů mezi odsouzenými. Dále je hlavním účelem této práce praktický přínos vychovatelům oddílů (ale i ostatním pracovníkům věznice, kteří se podílejí na zacházení s vězni) tím, že jim dá možnost aplikovat použité metody při jejich každodenní pedagogické činnosti a na základě výsledků těchto metod potom mohou při své práci přijmout taková opatření, aby bylo zacházení s odsouzenými osobami v jejich práci co nejefektivnější.

# TEORETICKÉ ZPRACOVÁNÍ PROBLÉMU

## 1 Sociální skupina

Člověk je společenský tvor, který se ve svém životě neobejde bez přítomnosti druhých lidí. Aby člověk mohl ve společnosti fungovat, musí udržovat nejrůznější sociální vztahy. Každý z nás se ve svém životě stává členem nejrůznějších sociálních skupin. Studium sociálních skupin se zabývá sociální psychologie a sociologie. Pro sociologii je charakteristické, že pátrá zejména po objektivních kritériích, pomocí nichž rozlišuje sociální skupiny. Odborná literatura uvádí, že těchto kritérií může být velmi mnoho.

Druhou vědou, jak již bylo řečeno výše, která zkoumá sociální skupiny, je sociální psychologie. „*Sociální psychologie zkoumá především zákonitosti chování lidí a jejich činností v rámci sociální skupiny.*“ (Trpišovská, Vacínová, 2007, s. 39).

### 1.1 Vymezení sociálních skupin

Sociální skupinu odborná literatura vymezuje různě. Mezi odborníky panují především neshody v tom, jaké znaky, aspekty, fenomény aj. jsou rozhodné pro to, aby nějaké seskupení mohlo být označeno jako sociální skupina. Shodnou se však na jednom znaku, který ji odlišuje od jiných podob sociálních seskupení a je podmínkou existence sociální skupiny, a tím je systematická, stabilizovaná interakce mezi určitou množinou jedinců. Tato interakce z nich pak činí členy skupiny (Reichel, 2008, s. 114).

„*Například Szczepański (1996, s. 91 – 92) hovoří o určitém počtu osob spojených systémem vztahů, který se vyznačuje vlastní vnitřní organizací, uspořádáním, a tento fenomén považuje za zásadně diferencující. Dále má za to, že skupina musí mít své hodnoty, materiální i nemateriální (symboly, hesla, ideje, ale i materiální předměty). Na jejich základě se rozvíjí pocit příslušnosti ke skupině, pocit „my“, který je psychickým výrazem vzájemně spojující členské vazby, základem společné činnosti a solidárnosti skupiny.*

*Dále podle Bláhy (1968, s. 12 – 13) sociální skupiny vznikají z určité společenské potřeby, projevují se vnitřní organizační jednotou a vnitřní jednotou mentální, která se uskutečňuje stálými psychickými a činnostními interakcemi. Nejtypičtější rys skupiny spatřuje v její sociální funkci, což je činnost zaměřená*

*na zachování existence skupiny, na její přežití, jakož i na službu širšímu celku. „Čím se jedna skupina liší od skupin jiných, a ovšem i ode všeho, co není skupina, jest její funkce...”* (Bláha podle Reichel, 2008, s. 114).

Americký sociolog Albion W.Small sociální skupinu vymezuje jako jakýkoliv počet lidí, mezi kterými existují vztahy. R.E.Park a E.W.Burgess potom k výše uvedenému pojetí přidali ještě dva nové rysy:

- schopnost společného jednání,
- podřízenost společným cílům.

Zajímavé pojetí je také vymezení sociálních skupin dle G.C.Homans, který tvrdí, že skupina je určitý počet lidí, který spolu často komunikuje, a tento počet lidí je tak malý, že každý jedinec v dané skupině spolu může komunikovat tváří v tvář a není třeba kontakty zprostředkovávat přes jiné osoby. *„Proto podle takto chápaného vymezení sociální skupiny nemůžeme za sociální skupinu považovat náhodné setkání příležitostných známých, ani soubor cestujících v dálkovém autobusu, i když tyto mohou mít shodný cíl, ale nedochází zde k užší závislosti sociálních rolí členů skupiny. Tyto útvary bývají označovány termínem **agregát** nebo **seskupení**. Předpokládá se, že každé seskupení se může stát skupinou. Soubory lidí s nějakými společnými znaky (např. stejný věk, pohlaví, vzdělání) bývají označovány jako sociální kategorie.“* (Homans podle Trpišovská, Vacínová, 2007, s. 40).

Autor výše uvedl různá pojetí vymezení pojmů *sociální skupina*. Odborná literatura sociální skupinu vymezuje tedy různě, v konečném důsledku však velmi podobně.

Pro přehlednější vymezení sociální skupiny je možno uvést deset základních znaků, které sociální skupinu charakterizují (Reichel, 2008, s. 115 – 116):

- **Interakce** – jedinci, kteří tvoří skupinu, jsou ve vzájemném kontaktu a vzájemně jeden na druhého působí. Interakce mezi členy skupiny může být přímá, nepřímá, bezprostřední nebo zprostředkovaná. Pro některé skupiny je nezbytná interakce tváří v tvář.
- **Komunikace** – pokud jsou mezi jedinci lidské interakce, hovoříme potom o sociální komunikaci. Z interakce mezi členy skupiny, která se opakuje, vznikají stálá komunikační spojení. V jednotlivých skupinách lze potom najít různý charakter těchto komunikačních spojení. Rozdíly mohou být v obsahu a formách komunikace, které jsou srozumitelné jen

členům dané skupiny a tyto rozdíly jim slouží k odlišení se od ostatních skupin.

- **Společné aktivity** – jedinci, kteří spolu interagují a navzájem komunikují, vykonávají společné aktivity. Tyto aktivity jsou příčinou vzniku různých skupin (například pracovní skupiny), jejichž vykonávání je důležité k tomu, aby skupina správně fungovala. Výkon společných aktivit je důležitý pro stabilitu skupiny.
- **Sociální vztahy** – všechny výše uvedené znaky, kterými jsou tedy interakce, komunikace a společné aktivity, které se opakují, jsou příčinou toho, že mezi členy skupiny vznikají sociální vztahy. Díky těmto opakujícím se znakům se členové skupiny mají možnost lépe poznat, spolupracují spolu a pomáhají si.
- **Společný cíl** – je důvodem pro vykonávání společných aktivit. Například skupina, která si dá za společný cíl vyrobení nějakého předmětu, se nazývá pracovní. Společným cílem rodiny pak může být její správné fungování.
- **Vnitřní struktura** – každá skupina se liší svou vnitřní strukturou. Struktura skupiny může být vertikální a horizontální. Vertikální struktura prezentuje rozlišení autorit ve skupině, určuje nadřízenost a podřízenost. Horizontální struktura určuje dělbu práce ve skupině.
- **Hodnoty a normy** – v každé skupině je zapotřebí určitých pravidel, které zaručují správné fungování skupiny. Hodnoty a normy uvnitř skupiny regulují chování členů skupiny. Žádná skupina neexistuje v sociálním vakuu, každá skupina se tak musí řídit do jisté míry normativními systémy, které platí pro většinovou společnost, ať už souhlasně, či nesouhlasně.
- **Kontrola a sankce** – tyto znaky jsou velmi důležitým a nezbytným předpokladem pro fungování skupiny. Bez řádných mechanismů, které by kontrolovaly dodržování skupinových norem, by skupina nemohla dlouho existovat. Například u pracovní skupiny to může být nějaký speciální útvar, který dohlíží na správné hospodaření nebo u rodiny je to pozorování ostatních členů skupiny, zda svým chováním nijak nenarušují vzájemné vztahy mezi členy rodiny. Aby byla kontrola účinná, musí

existovat též sankce, které buď dodržování norem posilují (odměny), nebo tresty, které omezují nebo znemožňují porušování pravidel.

- **Vědomí příslušnosti** – fungování uvnitř skupiny a život v ní utváří vědomí skupinové příslušnosti, které může být odlišně prožívané a rozvinuté. Pokud jsou členové skupiny uvnitř skupiny spokojeni, je vědomí skupinové příslušnosti pozitivně rozvinuté a prožívané.
- **Vědomí odlišnosti** – u vědomí příslušnosti je to vědomí „mý“, u vědomí odlišnosti je to vědomí „oni“, z nichž se potom rodí představy skupiny o sobě samé a jejich členech a představy o druhých skupinách a jejich členech. Pokud chce být člen skupiny členem jiné, má blíž k vědomí „oni“ než k vědomí skupinové příslušnosti.

Závěrem vymezení pojmu sociální skupina by chtěl autor říci, jaký je minimální počet členů skupiny. Odborná literatura v této otázce není jednotná. Některá pojetí počítají již se dvěma jedinci, jiná zase označují za minimální počet trojici členů. Autor se přiklání ke druhé variantě, protože již starořímské právo říkalo, že tři tvoří společnost - to znamená, že ve třech již lze konat. Mezi třemi členy jde již o vztahy, které se dotýkají všech (jeden působí na druhého a tento vztah se dotýká i třetí osoby), a tyto vztahy pak ovlivňují chování všech členů skupiny (Reichel, 2008, s. 117).

## 1.2 Typologie sociálních skupin

Sociálních skupin existuje nepřeberné množství. S některými typy sociálních skupin se denně v našem životě setkáváme, některých těchto skupin jsme i členy. Nejrozumnější odborná literatura se liší v názoru na dělení sociálních skupin, na hledisko jejich třídicích znaků a kritérií. Proto se autor pro potřeby této práce rozhodl vymezit druhy sociálních skupin podle tří znaků, kterými jsou:

- velikost skupiny,
- způsob vzniku skupiny,
- druh převažujících vztahů uvnitř skupiny (Miňhová, Prunner, 2000, s. 131).

### 1.2.1 Malé a velké skupiny

Jak již ze samotného názvu vyplývá, tento druh třídění skupin je odvozen od velikosti skupiny. Velikost skupiny je nejvýznamnějším třídícím znakem skupin. Dle velikosti tedy rozlišujeme skupiny na malé a velké.

#### **Malé skupiny jsou takové, kde:**

- počet členů je 3 – 40, tento počet však nemusí být konečný,
- od velkých skupin se liší svým charakterem interakce, tzn., že členové skupiny se dobře znají, jejich vztahy a činnost jsou bezprostřední,
- členové skupiny spolu často komunikují a na tomto základě mezi nimi vzniká osobní blízkost,
- členové snadno získávají o druhých informace,
- vzájemné vztahy a vnitřní struktura mají emocionální rozměr,
- ve skupině existují sympatie a antipatie.

Mezi malé sociální skupiny řadíme například rodinu, školní třídu, fotbalové družstvo nebo také oddíl odsouzených ve věznici apod. (Reichel, 2008, s. 119).

Podstatným znakem malých skupin je tedy to, že se členové skupiny velmi dobře znají. Je pak tedy jedno, zda je maximální počet členů skupiny 40, jak již bylo řečeno výše. Toto číslo je pouze relativní, a je tedy pouze přibližné. Důležitým znakem malé skupiny je interpersonální komunikace, která musí probíhat tváří v tvář. Ke znakům malé skupiny, které jsou uvedeny výše, je ještě třeba zařadit trvalejší svazky, které vznikají mezi členy malých skupin, dále vzájemnou závislost sociálních rolí, která je hlavním předpokladem pro dosahování společných cílů (Nakonečný, 1970, s. 293).

*„Každá malá sociální skupina však nemusí mít všechny výše uvedené znaky. Např. jako malá sociální skupina bývá uváděna i skupina utvořena k řešení nějakého konkrétního problému, i když nemá znak trvalejších svazků nebo záměrně utvořené skupiny pro určité výzkumné cíle, u kterých též mohou chybět některé z výše uvedených znaků.“* (Trpišovská, Vacínová, 2007, s. 41).

#### **Velké skupiny jsou takové, kde:**

- vztahy jsou nepřímé a zprostředkované,
- členové se vzhledem k velkému počtu navzájem dobře neznají,
- komunikace je povrchní, neosobní,
- maximální počet členů nelze přesně stanovit (může se jednat až o statisíce členů),

- vzhledem k neosobní komunikaci zde nevznikají sociální vztahy s emocionálním nábojem.

### ***1.2.2 Skupiny formální a neformální***

Další dělení skupin je tedy podle způsobu vzniku skupiny na formální a neformální. Autor výše uvedl deset základních znaků sociální skupiny, kterými jsou například skupinové aktivity, normy, kontrola nebo komunikace a vzájemné vztahy.

Formální skupiny vznikají oficiálně, tzn. že jsou založeny nebo vzniknou nějakou registrací na příslušném úřadě. Všechny společné cíle, hodnoty a činnosti u formálních skupin jsou předem dané. Mezi formální skupiny patří například organizace, vojenské útvary, profesní cechy nebo stát jako celek. Formální skupina se vyznačuje tím, že jsou zde neosobní vztahy, které jsou zaměřeny na přesné plnění a dosažení vytyčených cílů. Formální skupiny se mohou též vyznačovat tím, že jejich členové jsou stejně oblečení (talár soudce, pracovní oděv nebo vojenská uniforma, vězeňský oděv).

Neformální skupina je taková skupina, která vzniká spontánně. Členové skupiny se vybírají navzájem. Jako důvod pro utvoření neformálních skupin je vzájemná antipatie či sympatie lidí. Neformální skupina je charakteristická tím, že jsou zde bezprostřední kontakty mezi jejich členy, díky nimž ke skupině pociťují její příslušníci velkou loajalitu. Neformální skupiny mají zpravidla za vůdce nejpopulárnějšího člena skupiny (Řezáč, 1998, s. 187).

Neformální skupiny mají malý počet členů (pouliční gang, parta spolužáků) a tyto skupiny jsou příznačné dvojí strukturou – úkolovou a emocionální. *„Úkolová struktura odpovídá základním činnostem skupiny, které vedou k uskutečňování jejich cílů, struktura emocionální je strukturou osobních, citových vztahů, vzájemných preferencí podle míry sympatií a antipatií.“* (Reichel, 2008, s. 121).

### ***1.2.3 Skupiny primární a sekundární***

Další dělení sociálních skupin, se kterým se můžeme setkat v odborné literatuře, je podle charakteru vnitřních vztahů na skupiny primární a sekundární.

Primární skupiny jsou takové, kde jsou vztahy velice osobní, až intimní. Kontakt mezi členy je bezprostřední, primární skupina je tedy malou skupinou, protože malý



počet členů skupiny je zárukou toho, že mezi členy vznikne emocionální blízkost. Protože již klasická sociologie tvrdila, že základem socializace je primární skupina, tak za primární skupiny považujeme zejména rodinu. Primární skupiny jsou také charakteristické tím, že mají dlouhou dobu trvání, někdy vydrží i celý život, a členové těchto skupin se ve skupině angažují celou svou osobností. V širším pojetí je za primární skupinu považováno každé uskupení, které uspokojuje veškeré sociální potřeby jedince, kterými může být např. parta vrstevníků nebo spolužáků (Petrusek, 2009, s. 92).

Skupina sekundární je taková skupina, ve které jsou vztahy neosobní, neintimní. Tyto skupiny oproti primárním vznikají většinou náhodně. Jedná se o skupiny, které jsou založeny například k plnění nějakého úkolu, dále to mohou být nejrůznější zájmová sdružení nebo sportovní týmy. Je důležité říci, že i v sekundárních skupinách mohou vzniknout citové vztahy (Hartl, Hartlová, 2009, s. 542).

Výše uvedená typologie sociálních skupin byla vymezena dle tří základních znaků, kterými jsou velikost, druh vzniku a charakter vnitřních vztahů. Dalšími některými znaky, podle kterých se sociální skupiny dělí, jsou:

- typ členství – dobrovolné skupiny, automatické a vynucené. Dobrovolné skupiny jsou takové, které si člen vybírá dobrovolně, členem automatických se stává, aniž by například chtěl (rodina, obyvatel města), a vynucené jsou takové, jejichž členem se musí stát, aniž by chtěl (školní třída, vězení, vojenská jednotka atd.),
- přístupnost skupiny – inkluzivní, exkluzivní a ohraničené. Členem inkluzivní skupiny se může stát každý (kuželkářský klub), v exkluzivních skupinách musí jedinec splnit určité podmínky, ale i tak to není záruka toho, že ho přijmou (klub zednářů), a ohraničené skupiny jsou takové, které si za přijetí kladou splnění jednoduchých podmínek,
- trvání skupiny – krátkodobé (vzdělávací kurz) a stále (rodina, obyvatel města),
- zaměření skupiny – těchto skupin je celá řada, proto jmenuji jen některé, jako jsou skupiny výdělečné, zájmové nebo přátelské aj.,
- podle vnitřní identifikace – skupiny referenční a nereferenční. Referenční skupina je pro jedince vzorem, ztotožňuje se s jejími hodnotami a způsobem života. U nereferenčních skupin je tomuto naopak (Reichel, 2008, s. 127 – 130).

### 1.3 Malá sociální skupina

Autor této práce se v praktické části zabývá interpersonálními vztahy odsouzených na jejich oddíle. Oddíl odsouzených je malá sociální skupina. Autor výše pro lepší přehlednost a uvedení nezasvěceného čtenáře z řad laiků do problematiky sociálních skupin vymezil pojem sociální skupiny a její typologii. Pro tuto práci je tedy dle autora důležité lépe a jasněji vymezit malou sociální skupinu. V první části práce autor nastínil, co je základem malých sociálních skupin a jak je poznáme. Zopakujme si tedy, že základem malé sociální skupiny je vztah dvou a více lidí.

V malé skupině se již po prvním kontaktu mezi členy začínají projevovat odlišnosti v jejich pozicích. Už prvotní interakce členů malé sociální skupiny ukazuje, kdo bude zřejmě vůdcovský typ, kdo se bude podřizovat a kdo bude ve skupině méně či více iniciativní a dominantní. Odborná literatura má pro toto výstižné označení, kterým je tzv. diferenciací členů skupiny. Vztahy, které vznikají uvnitř malé skupiny, se postupně stabilizují. Skupina čeká od každého svého člena, že se bude nějakým způsobem chovat a projevovat (Trpišovská, Vacínová, 2007, s. 45).

#### 1.3.1 Sociální pozice

Sociální pozice ve skupině znamená to, jakou má člen skupiny prestiž z hlediska skupinové hierarchie. K obsazování pozic dochází různě. Někdo je do pozice jmenován, jiný se tam dostane násilím nebo zkorumpováním lidí, kteří o obsazení dané pozice rozhodují (Novotná, 2008, s. 69).

*„Pozice člena skupiny je souhrn práv a povinností, které skupina jedinci určila. V každé skupině je jedinec, který je vůdčí osobností, na kterou všichni dají a současně jsou zde jedinci, kteří jsou skupinou izolováni, popř. zavržováni. Pozice jedince ve skupině je determinována jednak jeho sociální přitažlivostí, jednak mírou jeho osobní moci (prestiže).“* (Miňhová, Prunner, 2000, s. 136).

Pozice ve skupině vymezuje odborná literatura různě, i když dosti obdobně. Autor proto zmíní nejčastěji uváděné příklady vymezování sociálních pozic ve skupině. Je to většinou ze tří hledisek, které vytyčily Trpišovská, Vacínová (2007, s. 46). Prvním z nich je určení pozice z hlediska sociální přitažlivosti, druhé z hlediska osobní moci, posledním hlediskem je přijetí prosazování jedince skupinou.

Z hlediska sociální přitažlivosti rozlišujeme následující pozice ve skupině:

- populární (většina členů má jedince za přitažlivého),
- oblíbený (pro mnohé je přitažlivý),
- akceptovaný (oblíben u některých členů),
- trpěný (respektuje ho jen malá část členů skupiny).

Z hlediska osobní moci daného jedince rozlišujeme tyto pozice:

- vůdci,
- pomocníci,
- souputníci,
- pasivní,
- periferní (okrajové) role.

Posledním hlediskem je to, jak skupina přijímá míru prosazování jednotlivce ve skupině:

- přehlížený – takovýto jedinec by se rád prosadil, ale nikdo ho nepreferuje;
- odmítaný – tento jedinec se nemůže uplatnit, i kdyby chtěl;
- osamocený – tyto osoby jsou ve skupině izolovány od ostatních;
- izolovaný – je úplně stranou od veškerého dění ve skupině;

Každá skupina má svého vůdce neboli lídra. Vůdce je osoba, která má pod kontrolou aktivitu skupiny, v mnoha případech napomáhá soudržnosti skupiny a za skupinu často vystupuje jejím jménem. Vůdce hraje ve skupině dominantní roli. Každý vůdce má ve skupině vysoký status a jeho vliv na skupinu je veliký. Jako nejčastěji uváděné znaky vůdcovství jsou tyto:

- plánuje a zahajuje akce;
- zastupuje skupinu;
- organizuje;
- dominuje ve skupině;
- chválí, kárá, souhlasí nebo nesouhlasí;
- poskytuje rady a informace (Gibb, Hemphill podle Nakonečný, 2000, s. 233).

### **1.3.2 Skupinová dynamika**

*„Skupinová dynamika je označení procesů probíhajících již ve vytvořené sociální skupině. Jde o skutečnost, že stav vztahů, interakcí, komunikací nemá stálý charakter, ale dynamický. Lze do něj i určitým způsobem zasahovat. Můžeme sem zařadit otázku skupinové konformity, koheze skupiny, sociální percepce, vytváření skupinových norem, cílů, forem řízení skupinové činnosti a jeho vlivu na psychologické klima skupiny atd.“* (Trpišovská, Vacínová, 2007, s. 49).

Sociální dynamikou tedy označujeme souhrnně všechny procesy, které ve skupině probíhají.

### **1.3.3 Skupinová soudržnost**

Skupinová soudržnost (koheze) je velmi důležitá pro fungování skupiny. Dobře fungující sociální skupina se vyznačuje vysokou mírou skupinové koheze. Ve skupině, která má vysokou skupinovou kohezi, jsou bohaté vzájemné vztahy, členové skupiny jsou snadno dosažitelní a vyskytuje se zde také vysoká četnost skupinových interakcí. Vysokou kohezi mají též skupiny, kde členové vykazují stejnorodost znaků, jako např. pohlaví, věk nebo odsouzení ve výkonu trestu. Členové takovýchto skupin často sdílejí stejné normy a hodnoty. Skupinová soudržnost (pokud je příliš vysoká) však pro členy i skupinu může představovat i jisté nebezpečí v podobě tzv. alibismu. Členové skupin s vysokou mírou koheze se mohou schovávat za skupinu a ztrácí tak svou vlastní zodpovědnost. Pokud je koheze ve skupině velmi vysoká, její členové mohou jednat rutinně, spoléhat se na ostatní, anebo mohou snáze podléhat předsudkům (Novotná, 2010, s. 33 – 35).

### **1.3.4 Skupinový konformismus**

Ve skupině dále probíhá proces, který se nazývá skupinový konformismus. Konformismus je přizpůsobení se něčemu. Skupinový konformismus má celou řadu významů. Zejména ve skupině zajišťuje jednotu skupiny, která slouží především k dosahování společných cílů. Za základní znaky skupinového konformismu jsou podle Nakonečného (2000, s. 220) považovány tyto:

- atraktivnost skupiny,
- možnost udělení sankcí vůči nekonformním jedincům,

- autorita skupiny pro jedince,
- vysoký kredit skupiny, který znamená v očích jedince správnost jejího konání.

Různé skupiny v odlišné míře své členy tolerují, což je odvislé od toho, jaké jsou pozice jednotlivých členů ve skupině a také jaký má význam nepřizpůsobivého chování pro celou skupinu. Nejvíce odmítaných nekonformních jedinců je v takové skupině, která je jednotná. Konformní chování jedinců ve skupině je často účelové, protože mu dává možnost setrvání ve skupině. Čím více jsou členové skupiny pro jedince významnější, tím větší je vliv skupiny na konformismus ve skupině. Konformismus může být vymezován také jako znak osobnosti, takto chovající se jedinec je již od přírody poslušný, disciplinovaný, zdvořilý.

*„Výzkum souvislostí konformity jako rysu osobnosti s dalšími rysy ukázal, že „konformisté jsou významně méně inteligentní než nezávislé osoby“ a „vykazují větší sklon k rigiditě poznávacích procesů a myšlenkové chudobě“, dále mají slabší sebevědomí a „sklony k vysloveným pocitům osobní méněcennosti a nedostatečnosti, chybí jim sebedůvěra“, v meziosobních vztazích jsou více pasivní a sugestibilní, nedůvěřiví, závislí, v hodnocení projevují více konvenčnosti a moralismu než nezávislé osoby (Krech, Crutchfield a Ballachey, 1969).“ (Nakonečný, 2000, s. 221).*

Skupinová konformita tedy znamená podléhání tlaku skupiny, kdy se jedinec například stejně obléká, přejímá myšlení a jednání skupiny. Tímto skupina vyvíjí na členy skupinový tlak, aby byli konformní s normami skupinového života. Pokud jedinec jedná konformně jen navenek, hovoříme o účelové (vnější) konformitě. Pokud se člen skupiny plně identifikuje s jejími názory, hovoříme o konformitě faktické (vnitřní). Bez skupinové konformity by žádná skupina nemohla existovat (Miňhová, Prunner, 2000, s. 135).

Členy skupiny tedy rozdělujeme na osoby konformní, nekonformní a nezávislé. Konformní osoba je takový člen, který se snadno přizpůsobuje a nedělá mu žádné problémy podléhat tlaku skupiny. Nekonformní člen skupiny je takový, který se chová přesně opačně, než od něj skupina vyžaduje. V poslední řadě se ve skupině ještě vyskytují osoby nezávislé, které zastávají jen a jen svůj názor bez ohledu na to, co si o něm skupina myslí (Tрпиšovská, Vacínová, 2007, s. 50).

### ***1.3.5 Skupinové normy a sankce***

V malých skupinách se vytváří skupinové normy, které slouží k tomu, že kontrolují chování svých členů, které musí být v souladu se skupinovými cíli. Skupinové normy jsou důležité především ke kontrole postojů a chování v rámci interpersonálních vztahů.

U malých sociálních skupin je za normu považováno to, co většina respektuje a jak jedná. Pokud člen skupiny normy nerespektuje a porušuje, skupina jej považuje za devianta. Členové skupiny si skupinové normy osvojují v průběhu svého sebepoznávání. Skupinové normy mají pro členy skupiny velký význam. Některé normy jsou méně významné, jiné jsou pro skupinu naopak zásadní. To, jak je význam normy pro skupinu zásadní, poznáme podle toho, jak se její porušení trestá. Za porušení některé z norem se může člen skupin ocitnout na periferii vztahů, za porušení jiné, méně významné normy, jej skupina nesankciuje.

U členů skupiny, kteří normu skupiny přijmou bez větších potíží za svou, potom dochází k tzv. interiorizaci. Tito členové skupiny o normách již nepřemýšlejí, ale považují je za naprostou samozřejmost (Novotná, 2010, s. 24).

*„Skupinové normy je možno chápat jako systém požadavků kladených na členy skupiny, jež vyjadřují, co se očekává od jejich chování v určitých situacích, a vymezují aprobaci a dezaprobaci určitých repertoárů chování členů skupiny.“* (Nakonečný, 1970, s. 310).

Členové skupiny skupinové normy internalizují do takové míry, jak je skupina pro ně atraktivní. Internalizace norem je tedy přímo odvislá od psychické saturace členů skupiny. Pokud se jedinec ve skupině cítí dobře a skupina je pro něj dostatečně atraktivní, je dodržování norem skupiny na vysoké úrovni a členovi to nedělá žádné problémy. Z tohoto tedy vyplývá, že skupina je pro člověka tím atraktivnější, čím více mu zaručí vysoké sociální pozice a také jak kvalitní jsou vztahy uvnitř skupiny. Různé vědecké výzkumy prokázaly, že ten, kdo skupinové normy nedodržuje, ztrácí svou sociometrickou pozici. Členové skupiny se od něj odtahují, jedinec tím ztrácí kamarády a vztahy s ostatními jsou narušeny. Oproti tomu člen skupiny, který normy dodržuje, dostává nejrůznější výhody, ostatní členové mu projevují verbální projevy souhlasu a pochvaly, dávají mu na odiv svou vděčnost, úctu a chválí ho (Nakonečný, 1970, s. 310).

### ***1.3.6 Specifické normy a hodnoty vězeňské subkultury***

Normy jsou všeobecně uznávána pravidla a zásady, podle kterých jednají členové skupiny. V malé skupině odsouzených (v našem případě oddílu odsouzených) to může být například nedonášení. Autor se domnívá, že norma nedonášet je jednou za stěžejních norem oddílu odsouzených. Členové takovéto skupiny, pokud chtějí ve skupině setrvat, se touto normou většinou řídí. Pokud člen skupiny normu poruší, je ze skupiny vyloučen a následují sankce (bití, ústrky, neposkytování nedostatkového zboží – zejména tabáku, čaje, kávy, snaha o vystrnadění z oddílu i pomocí různých intrik – např. žalování vychovatelů o nepřizpůsobivém chování s požadavkem o přearování do jiného oddílu, vytváření situací pro kázeňský postih – např. podstrčením nedovolených nebo zakázaných věcí tak, aby při kontrole byly u dotyčného nalezeny, v neposlední řadě i šikana, apod.).

Přijetí norem a pravidel chování ve vězeňském prostředí označujeme termínem ideologizace. Odsouzení tyto normy nepřejímají jen formálně, velmi často jde o úplné ztotožnění s normami ve vězení a se skupinou, do které je nadelegován. Odsouzený jedinec skupinovou identitu velmi dobře přijímá, zejména když mu chybí kvalitní sociální zázemí nebo vnitřní přesvědčení. Typickou normou kromě výše uvedeného zákazu „bonzování“ personálu věznice může být také vězeňský žargon. Odsouzený si tento žargon přejímá za svůj, je nucen se ho naučit, protože je to jeden ze základních způsobů, jak ve vězení přežít. Neporozumění tomuto žargonu by mohlo vést ke konfliktům. Pro zajímavost autor uvede některé typické výrazy vězeňského žargonu:

- bengo – příslušník,
- ara – pozor,
- koňovat – poslat něco z cely do jiné,
- ranec – vysoký trest,
- klepky – prášky,
- myš – nový vězeň (Vágnerová, 2008, s. 821 – 822).

Ve vězeňském prostředí jsou některé normy a hodnoty, které vyznávají skupiny odsouzených, značně odlišné od norem většinové populace. Tyto normy a hodnoty jsou vězeňskou subkulturou velmi kladně hodnoceny, jiné zase hodnoceny velmi negativně. Významnou úlohu v přijetí norem ve vězeňském prostředí také hraje například délka trestu, charakter trestu, druh věznice nebo pracovní zařazení odsouzeného vězně. Mnozí vězni ve vězení považují za normální homosexuální styky, nejružnější intriky vůči sobě

nebo personálu, dále to mohou být ústrky, bití nebo šikanování druhých (Sochůrek In Černíková et al., 2008, s. 122).

## 2 Interpersonální vztahy

V interpersonálních vztazích vystupuje do popředí vztah jednoho člověka k druhému. Interpersonální vztah je zejména vztahem jedinců, kteří musí existovat, a má nějaký předmětný charakter. Interpersonální vztah je tedy působení mezi dvěma nebo více osobami, který lze rozdělit na interpersonální primární, který je dlouhodobější a jehož znakem je nějaká emocionální vazba. Druhý typ vztahu může být interpersonální sekundární, který se vyznačuje kratším trváním a je povrchnější (Hartl, Hartlová, 2009, s. 690).

Dle Janouška (1988, s. 38) u interpersonálních vztahů nejde jen o izolovaný vztah dvou vědomí. Vztah k jinému člověku je kupříkladu součástí společného vztahu k nějakému objektu (společná pracovní činnost) nebo ho můžeme přímo zařadit do nějaké oblasti, ve které se realizuje činnost jednoho člověka k jinému (výchova) Interpersonální vztahy jsou nejdůležitějším hlediskem v životě člověka, protože to jsou vztahy, které dávají člověku nějaký smysl.

Mezilidské vztahy se utvářejí na základě nějakého výběru, který je podmíněn sociální mocí. Sociální moc můžeme chápat jako dovednost někoho trestat nebo odměňovat. Druzí lidé jsou ve vztahu závislí, tzv. sociálně závislí na subjektu sociální moci. V interpersonálních vztazích se mezi lidmi utvářejí sociální pouta. Aby došlo k těmto interakcím, musí být u lidí přítomna tzv. sociabilita (schopnost vstupovat do vztahů). Schopnost vstupovat do vztahů s ostatními se projevuje i dovedností druhého odmítnout. Většina lidí vstupuje do vztahu s tím, s kým má nějaké společné cíle, hodnoty nebo normy. Pokud je nemá, potom do vztahu nevstoupí. Když už v něm je, tak z něj po čase vystoupí (Nakonečný, 2003, s. 356 – 358).

Každý z nás je účastníkem nějakých vztahů, které ho mohou třeba ovlivnit na celý život, nebo jen po určitou dobu setrvání v nějaké skupině. Pohled na interpersonální vztahy je v odborné literatuře různý. Jeho výklad bývá většinou velmi složitý. Říčan (2005, s. 215) rozděluje interpersonální vztahy ze dvou rovin. Člověk může druhého buď ovládat, panovat nad ním, nebo se může druhému podřizovat. V tomto případě hovoříme o tzv. dominanci versus submisí. Opačný případ nastává,



když si jsou jedinci rovni, tzn., že není ani pán ani podřízený v tomto vztahu. Člověk, který je ve vztahu dominantní, zaujímá nadřazenou roli nad ostatními, snaží se je ovládat a panovat nad nimi. Naopak submise je pravým opakem dominance, člověk zaujímá bezvýhradně podřízenou roli.

*„Obdobu lidské dominance nacházíme již u zvířat. Například v hejnu slepic se vždycky ustálí pevné pořadí nadřazenosti a podřazenosti, klovací pořadí: kohout může klovat kteroukoli slepici, první slepice klove všechny kromě kohouta, druhá slepice klove všechny slepice kromě kohouta a té první atd. Podobné poměry se vyskytují ve vlčí smečce, v tlupě opic i jinde.“ (Říčan, 2005, s. 261).“* Z této definice vyplývá, že nadřazenost a podřízenost ve vztahu má základ již v živočišné říši a vznik a vývoj interpersonálních vztahů je dán instinktem a pudy. Člověk má v sobě tyto tendence ve vztahu již zakořeněné a učení pak získává další vědomosti a dovednosti potřebné pro interpersonální vztahy.

Druhou rovinou v interpersonálních vztazích je láska oproti agresi. Lásku nechápejme doslova, autor zde má na mysli takové hodnoty, kterými jsou přátelství, vstřícnost, ochota ke spolupráci a ochota pomáhat druhým. Proti těmto hodnotám potom stojí takové projevy, kterými jsou například nepřátelství, agresivní jednání, neochota spolupracovat, nenávisť nebo nepřátelství (Říčan, 2005, s. 216).

Jiným pohledem na vznik interpersonálních vztahů je pojetí, které vymezil Nakonečný (2003, s. 358) a který říká, že základem vztahů je afilience a hostilita. Afiliací se myslí přátelskost a hostilitou nepřátelskost, tedy zaujmutí určitých postojů vůči druhým. Afilience může mít různé druhy podob, kterými jsou např. přátelství, sympatičnost nebo tendence upnutí jednoho k druhému. Hostilita se potom může projevovat agresí, napadáním nebo jinými způsoby odmítání druhých.

Nejpřehlednější způsob vytváření interpersonálních vztahů vymezuje Čírtková (2006, s. 150), která tvrdí, že interpersonální vztahy mají původ ve vzájemných sympatiích a antipatiích mezi lidmi.

## **2.1 Specifika v interpersonálních vztazích odsouzených**

Jak již bylo řečeno výše, základem všech interpersonálních vztahů je dominance, submise, láska a agrese. I v prostředí vězení panuje ve vztazích dominance oproti submisi. Dominantní jedinec ve vězení je takový, který má vůdčí pozici, ostatní ho poslouchají. Takovéto osoby ve vězení si svou pozici hájí buď za použití síly, nebo jsou

natolik osobnostně silní a zkušení, že jim stačí jejich přirozená autorita. Submisivní jedinci jsou většinou fyzicky slabší, někdy mají i nějaký druh postižení nebo jsou výrazně fyzicky odlišní od ostatních. Submisivní jedinci ve vězení například těm silnějším perou prádlo, odevzdávají jim jídlo nebo jsou svolní k nejrůznějším formám sexuálních praktik. Ve většině případů se jedná o dobrovolnou submisí, tito jedinci to dělají proto, že to mají v povaze a také jim to zaručí ochranu před ostatními. Pokud jsou k tomuto pak nuceni násilím, tito odsouzení, kteří se podřizují těmto silnějším jedincům, ve většině případů nic personálu věznice neohlásí, protože vyznávají vězeňské normy, kde jednou ze základních je „nepráskat“, a jsou si vědomi, že v případě porušení této normy by mohli být vystaveni velmi nepříjemným následkům ze strany spoluvězňů.

Druhým faktorem, který se v interpersonálních vztazích vyskytuje, je láska a agrese. Jak již bylo řečeno, za slovem láska nehledejme doslovný význam tohoto slova, ale například ochotu spolupracovat nebo si pomáhat. Mezi odsouzenými se také velmi často vyskytuje solidarita a kamarádství. Toto synonymum lásky ve vězeňském prostředí znamená, že se odsouzení mezi sebou navzájem drží a pomáhají si. Většina těchto vztahů bývá mezi homosexuálními vězni, ale dají se najít i mezi ostatními. Velmi často se stává, že se jedná o falešnou solidaritu, která má jen svůj účel proti vězeňskému personálu a je vedena jen jedním cílem, a tím je nedat možnost personálu věznice vypátrat pravdu. Často si také vězni mezi sebou navzájem vyprávějí své kriminální příběhy. Vedou se časté debaty o tom, jak jsou nespravedlivě odsouzeni a jak za jejich problémy mohou všichni ostatní, jen ne oni sami. Velmi často se také stává, že zkušení recidivisté nalákají nováčky na nejrůznější dary (v podobě cigaret nebo kávy), a tito je pak musí splácet i s velmi vysokými úroky.

Zvláštním typem interpersonálních vztahů mezi odsouzenými jsou tzv. kolchozy. Kolchozy mezi odsouzenými jsou v nejrůznějších penitenciárních publikacích zmiňovány velmi často. Jedná se neviditelnou síť interpersonálních vztahů mezi odsouzenými, které nejsou schopni pracovníci věznice většinou postřehnout a náležitě rozplést. Tyto vztahy vytvářejí pavučinu vztahů zpravidla mezi dvěma až čtyřmi odsouzenými, kteří jsou solventní a mají mezi ostatními silnou pozici. Ve vězeňském žargonu se jim říká barákoví, králové nebo kingové. Tito vězni se mezi sebou podporují psychicky i finančně a jejich hlavním cílem je ovládnout ostatní a ve věznici zaujmout pozici vůdce. Tito odsouzení skupují různé nedostatkové zboží a distribuují je dále s vysokou přírůbkou nebo za ně požadují nejrůznější posluhy. Vznik těchto kolchozů je podmíněn nedostatkem zboží, kterého je venku na svobodě dostatek. Ve vězení se může

jednat o nejrůznější oblečení, potraviny, alkohol, drogy nebo třeba možnost poslat ven nejrůznější zprávy (Sochůrek In Černíková et al., 2008, s. 123).

Dále jsou také oblíbeným artiklem těchto kolchozů například mobilní telefony nebo léčiva, ze kterých se ve vězení vyrábějí drogy. Tito odsouzení také osnovují nejrůznější intriky a vymýšlejí nejrůznější věci, které by jim usnadnily život. Autor si ze své praxe vzpomíná na případ, kdy proti němu z nepochopitelných důvodů zaútočil odsouzený, se kterým do té doby nebyly vůbec žádné problémy. Tento vězeň svou verbální agresi (pro autora v té době naprosto nepochopitelnou) změnil na fyzický útok. Autor chtěl tohoto vězně zákonným způsobem zpacifikovat, ale než se vůbec mohl k samotnému zákroku dostat, tak zasáhli dva silně vyvinutí jedinci, kteří agresivního jedince přemohli, a autorovi ho pomohli zpacifikovat. Autor se až po docela dlouhé době dozvěděl, proč dosud neproblémový vězeň na autora zaútočil. Dva výše jmenovaní odsouzení, kteří pomáhali tohoto vězně zpacifikovat, zaplatili tomuto vězni, aby sehrál divadlo, protože potřebovali kázeňskou odměnu. Ta by jim usnadnila vyřízení jejich podmíněného propuštění. Tuto odměnu však tehdy nedostali a jejich snažení přišlo vniveč. Takto tedy ve věznici funguje neviditelná síť interpersonálních vztahů, do které je velmi obtížné proniknout. Zde autor vysvětlil, jak funguje ve vězeňském prostředí ve vztazích dominance oproti submisi a „přátelství“. Dalším účastníkem interpersonálních vztahů je již výše zmiňovaná agrese.

Agrese má v penitenciárním prostředí mnoho podob. Sochůrek (In Černíková et al., 2008, s. 127 - 129) rozlišuje agresi:

- agresi vůči personálu,
- agresi mezi odsouzenými navzájem,
- agresi zaměstnance proti vězňům,
- šikanu.

**Agrese vůči personálu vězeňské služby** má dvě podoby. Tou první je útok odsouzeného s nějakým cílem, který je připravený a dlouhodobě promyšlený. Odsouzený takto zaútočí např. s úmyslem získat klíče od cel nebo ubytovny, nebo za úmyslem vzetí rukojmího, aby mohl uprchnout. Autor by chtěl poznamenat, že až dosud se s touto formou agrese neseťkal (až na výše zmiňovanou výjimku). Je ale nasnadě, že do budoucna by se toto mohlo stát. Důvodů je hned několik, je to například vysoký nárůst cizojazyčných vězňů, kteří často disponují vysokými finančními prostředky a jsou členy nebo zaujímají vysoké postavení v zločineckých organizacích. Proto mají dostatek prostředků na to, aby si například objednali osvobození zvenku.

Druhou formou agrese vůči zaměstnancům je útok nepřipravený (agrese reaktivní), který je např. jen zkratovitým jednáním vězně, který se v dané situaci cítí ohrožen a domnívá se, že je mu „ubližováno“. K těmto útokům by v řadě případů nemuselo dojít, kdyby zaměstnanec, který se terčem takového útoku stal, postupoval více takticky.

**Agrese mezi odsouzenými navzájem** je ve vězení poměrně rozšířená. Důvodů je hned několik. Je to například důsledek přeplněnosti ubytovací kapacity věznic, vězni jsou ubytováni někdy až po šestnácti osobách na cele. Na tak malém prostoru potom nevyhnutelně vznikají časté konflikty, které se řeší rvačkou. Dalším důvodem může být nezaplacení nebo nevrácení dluhu, zcizení věci, která má pro vězně velký význam (takovouto věcí může být v tomto specifickém prostředí i balíček kávy). Často je také příčinou podezíravost druhých, že ho jiný např. udal personálu nebo proti němu „špatně“ svědčil v nějakém trestním řízení, které se ho týkalo. Časté jsou také konflikty mezi homosexuálními vězni, kteří žárlí jeden na druhého. Se všemi druhy této agrese se autor ve své praxi již setkal.

**Agrese zaměstnance vůči odsouzenému** dle autorova názoru z našich věznic již zcela vymizela. Autor se za svou praxi ani jednou nesetkal s neodůvodněnou agresí personálu vůči odsouzeným, až na několik málo případů, kdy příslušník musel použít zákonné donucovací prostředky, aby zjednal pořádek a nápravu.

**Šikana** je velmi častou formou agrese v interpersonálních vztazích mezi odsouzenými. Oběti, které se stávají šikanovanými, jsou velmi často slabí jedinci, mají nějaké postižení nebo jsou pachateli trestných činů, které jsou ve vězení velmi nízko „ceněny“. Šikanované osoby velmi často mlčí, protože nechtějí být donašeci nebo se z této situace snaží nějak uniknout. Únikem má autor na mysli nejružnější formy sebepoškozování, vyhlašování hladovky nebo projevy sebevražedného chování. Odsouzení, kteří jsou objektem šikany, se tímto snaží dosáhnout přemístění na jinou celu nebo do jiné věznice. Autor sám měl možnost zachránit odsouzeného, který se pořezal a zároveň oběsil. Až později vyšlo najevo, že tento odsouzený měl dlouhodobé problémy na cele, za které mohl druh jeho trestné činnosti.

Dalšími typickými formami agrese odsouzených je například agrese vězně vůči majetku, verbální agrese vůči personálu, ale i mezi sebou. Verbální agrese odsouzených mezi sebou má často za cíl obvinít nepohodlné vězně, a tak se jich zbavit. Tyto intriky jsou velmi dobře připravené a je jen velmi těžké dokázat tyto nepravosti, protože ostatní vězni jsou solidární a zarytě mlčí. Agresí také rozumíme podávání nejružnějších stížností na personál, které mají za úkol vyvolat strach mezi personálem. Méně odolní

jedinci z řad personálu mohou důsledkem těchto stěžovatelských kampaní trpět nejruznějšími psychosomatickými problémy.

## **2.2 Výhody a nevýhody interpersonálních vztahů**

DeVito (2001, s. 189 – 190) tvrdí, že každý interpersonální vztah přináší své výhody, ale i nevýhody. Největším plusem interpersonálních vztahů je dosažení co největšího uspokojení příjemných pocitů a snížení nepříjemných pocitů. Interpersonální vztahy snižují naši osamělost, povzbuzují nás po stránce psychické. Dobré interpersonální vztahy pomáhají lidem zlepšit jejich fyzické a psychické zdraví. Člověk, který žádné interpersonální vztahy neprožívá, mívá větší náchylnost k depresím, která je pak spouštěčem dalších onemocnění (cukrovka, obezita atd.).

Interpersonální vztahy mají i celou řadu nevýhod. Jednou z nevýhod je fakt, že pokud máme s někým blízký interpersonální vztah, můžeme se druhému zcela odhalit. Jsme potom více zranitelní. Takovéto odhalení ve vztahu potom může druhý použít proti nám, pokud se například pohádáme nebo vztah ukončíme. Pokud člověk vstoupí do jakéhokoli interpersonálního vztahu, je velmi těžké se z něj dostat. U sezdáných párů to může být zákaz rozvodu, např. z důvodu náboženského přesvědčení, dále to může být otázka peněz nebo obsah informací, které o nás druhý ví. Každý interpersonální vztah s sebou také nese všelijaké závazky, které stojí mnoho úsilí (v podobě peněz nebo vydané emocionální energie).

Ve vězeňském prostředí se výše popisované odhalování druhým příliš nevyplácí. Starší a zkušenější vězni mají velkou schopnost vytáhnout z nováčků i velmi osobní informace, které potom v případě uspokojení jejich zájmů neváhají bez sebemenších skrupulí použít proti těmto odsouzeným. Nováčci potom musí dělat nejruznější posluhy a strpět třeba sexuální obtěžování, protože kdyby se bránili, tak informace, které o sobě neuváženě prozradili, by zkušení vězni použili proti nim. Někdy jsou to informace i o druhu jejich trestné činnosti, které jim například policie nebyla schopna dokázat, a informace, která se takto dostala k těm zkušenějším, by tyto odsouzené mohla usvědčit a vynést jim trest navíc.

## 2.3 Vybrané fáze interpersonálních vztahů

Ve většině interpersonálních vztahů probíhají fáze, kterými si projde každá osoba, která se nějakého mezilidského vztahu účastní. Vybrané fáze interpersonálních vztahů podle DeVita (2008, s. 198 – 201) si přiblížíme. V interpersonálních vztazích probíhají určité fáze. Je to kontakt, zapojení, důvěrnost, náprava, zhoršení a ukončení vztahu.

**Kontakt** je počáteční fází každého interpersonálního vztahu, kdy mezi osobami dochází k nějakému vjemovému kontaktu. Jeden druhého vidí, cítí a slyší. Při tomto kontaktu zjišťujeme věk, pohlaví, fyzickou přitažlivost atd. Po vjemovém kontaktu dochází k tzv. interakčnímu kontaktu, který je povrchní a není tolik osobní jako vjemový kontakt. Druhého člověka se ptáme na jméno, na jeho zájmy atd. Tato fáze určuje, zda s druhým interpersonální vztah navážeme, či nikoli. Z verbálních a neverbálních projevů druhé osoby můžeme získat pro nás cenné informace, kterými jsou např. otevřenost nebo přátelskost druhého.

**Zapojení** je druhou fází, kde dochází k určitému způsobu testování. Druhému se v této fázi začínáme odhalovat a děláme věci, které zvyšují naši atraktivnost pro toho druhého. Ve fázích kontaktu a zapojení tak dochází k určitému rozvoji vztahu, který se posouvá do fáze důvěrnosti.

**Důvěrnost** je fáze, kdy se stáváme na druhém člověku závislejšími, a on se tak stává naším přítelem nebo partnerem. Důvěrnost dělíme na dvě části. Na interpersonální svazek a společenský svazek. Interpersonální svazek je charakteristický tím, že s druhým člověkem máme vztah pouze v soukromí. Oproti tomu společenský svazek se vyznačuje tím, že tento vztah (přátelský nebo milenecký) zveřejníme před ostatními. Ze dvou lidí se tak stává identifikovatelný pár.

**Zhoršení** je fáze, ve které se začíná vztah oslabovat. Nastává tzv. intrapersonální nespokojenost, kdy pokračování vztahu vidíme nejistě, objevují se roztržky v každodenních interakcích s druhým partnerem. Pokud se toto nedaří napravit, dochází ke vzniku tzv. interpersonálního zhoršení.

Příčin zhoršení vztahu může být hned několik. Lidé, mezi kterými je nějaký vztah, se přestanou navzájem podporovat. Nebo ten, který byl ve vztahu solventnější, již finance nemá, a tak se pro druhého stává nezajímavý. U homosexuálních párů bývá příčinou zhoršení vztahů jejich přílišná žárlivost.

V odborné literatuře se můžeme setkat ještě s takto vymezenou dezintegrací vztahu, která se skládá ze čtyř fází (Duck podle Hayesová, 2003, s. 92):

- První je tzv. intrapsychická fáze, kdy jeden z účastníků vztahu začíná pociťovat silnou nespokojenost a má pocit, že nastalou situaci nedokáže déle snášet. Dotyčný si promyslí, jaké výhody a nevýhody mu vztah přináší, a když dojde k přesvědčení, že nevýhody převažují, tak dochází k druhé fázi.
- Dyadická fáze je druhou fází, která je znakem dezintegrace vztahu, a v této fázi se zapojuje již i druhý účastník vztahu. Člověk, který chce vztah ukončit, o tomto druhého informuje. Pokud se dva lidé opravdu rozhodnou vztah ukončit, tak se dostávají do třetí fáze.
- Sociální fáze je třetí fází, kdy se o ukončení vztahu dozví i okolní společnost.
- Fáze úpravy hrobu je poslední fází, po které již nastává ukončení vztahu.

**Ukončení** je fází, kdy se zcela přetrhají pouta mezi jedinci, kteří spolu měli nějaký vztah. „*Příčin ukončení vztahů je mnoho. Někdy prostě chybí cokoli, co by drželo pár pohromadě. Někdy se vyskytnou neřešitelné problémy. Někdy je cena příliš vysoká a užitek příliš malý nebo je vztah uznán za destruktivní a únik z něj za jediné logické řešení.*“ (DeVito, 2001, s. 199).

Všechny výše uvedené fáze interpersonálních vztahů jsou dobře pozorovatelné i na vězeňské subkultuře. Nováček, který je umístěn na celu mezi ostatní, je vystaven prvnímu kontaktu, který již na začátku může rozhodnout o jeho další pozici mezi odsouzenými, nováčka ostatní testují a nezřídka se tento vězeň zapojí důvěrně do nějakého vztahu (někdy se ze strany druhého jedná jen o účelový vztah) a po nějaké době se může také stát, že vztahy s druhými se natolik zhorší, že se navázané vztahy musí ukončit. Zvlášť časté ve vězeňské subkultuře jsou fáze ukončení v homosexuálních vztazích, kdy jeden na druhého malicherně žárlí nebo si milence koupí solventnější vězeň. Pokud by se měl autor zastavit nad tím, jestli ve vězení mezi odsouzenými existují opravdu upřímné a nezištné interpersonální vztahy, tak musí konstatovat, že takovýchto vztahů za svou profesionální kariéru zpozoroval jen několik. Většinou se jednalo o sourozence nebo o jiný příbuzenský vztah a v několika málo případech se jednalo o opravdový vztah mezi vězni, kteří nebyli příliš nakaženi kriminální infekcí a resocializace se jevila v té době jako možná. U vězňů, kteří jsou kriminální infekcí nakaženi příliš mnoho, a u mnohonásobných recidivistů se jednalo

o navazování vztahů vždy ze zjištěných důvodů. Tyto vztahy pak byli vězni ochotni ukončit nebo vyměnit za jakoukoli výhodu, která by se jim naskytla.

### **2.3.1 Činitelé při utváření interpersonálních vztahů**

Při tvorbě mezilidských vztahů se uplatňuje celá řada faktorů (Nakonečný, 2003, s. 359):

- Sociální vliv – na tvorbu vztahů má vliv působení skupiny nebo jednotlivce.
- Sociální podpora – osoba se podílí na chování jedince, které je druhými zamítáno, a tak se podílí na jeho nonkonformitě (tj. chování, které se neslučuje s normami společnosti).
- Sociální komparace – lidé ve vztazích mají sklony srovnávat své vlastní chování s druhými, z čehož je pak daný jedinec schopen uvědomit si rozdíly a najít svou identitu.
- Sociální konformita – pokud si jedinec chce zachovat vztah, ve kterém se druhý chová jinak, tak se mu přizpůsobí, i když je to v rozporu s jeho vlastními normami a hodnotami.
- Sociální atribuce – lidé mají tendence hledat příčiny svého chování v druhých a z toho pak vyvozují závěry o své vlastní osobnosti a osobnosti druhých.

## **2.4 Interpersonální konflikty**

V každých interpersonálních vztazích dochází nevyhnutelně k interpersonálním konfliktům. „*Konflikt můžeme definovat jako ostrý spor, střet a to verbální či brachiální, srážku, rozkol, nesouhlas, neshodu, rozpor protichůdných tendencí a nutnost volby mezi nimi. Situaci tvoří celkový stav, komplex hmotných a nehmotných okolností v daném časovém úseku, dané psychické a sociální rozpoložení.*“ (Kohoutek, 2002, s. 222).

Interpersonálním konfliktem má Kohoutek (2002, s. 222) na mysli střet s jinými lidmi, které vznikají z rozdílných postojů, hodnot nebo třeba rivality mezi lidmi. Týž autor dále tvrdí, že pokud jde o konflikty, do kterých je zainteresováno více než dva lidé, hovoříme o tzv. klikách, koalicích nebo podskupinách. Kliky se dohodne



na společném cíli a jde neúprosně za svým. Síla kliky bývá v tom, že je většinou ostatním účastníkům interpersonálních vztahů utajena a její jednání skryté před ostatními. Mezi metody boje klik patří zejména:

- Odstraňování nepohodlných lidí, jejich diskreditací.
- Prosazování svých vlastních členů.
- Utajené maření příkazů vedoucích skupiny.

Podobný pohled na tvorbu podskupin má i Čírtková (2006, s. 150), která tvrdí, že např. rozpory mezi vedoucím skupiny a jeho zástupcem umožňují vznik podskupin, klik a tyto neshody jsou živnou půdou pro změnu vztahů mezi jednotlivými členy.

Typy konfliktů lze dělit podle toho, čeho se týkají, anebo podle toho, jak se k sobě chovají účastníci konfliktu. Prvním z nich je konflikt s nulovou sumou, kdy obě strany nemůžou současně ani vyhrát ani prohrát, vyhrává vždy jen jeden. Druhým typem konfliktu je konflikt smíšených motivů, což znamená, že účastníci konfliktu mohou buď soupeřit, anebo spolupracovat. Při tomto typu konfliktu je přijetí spolupráce možností jak dosáhnout v konfliktu maximální míry zisku pro všechny zúčastněné aktéry (Nakonečný, 2003, s. 365).

## **2.5 Vybrané formy interpersonálních vztahů**

V interpersonálních vztazích existují nejrůznější způsoby interakcí mezi lidmi. Za nejzákladnější považuje Řezáč (1998, s. 89 – 90) zejména tyto:

- Rivalita neboli soupeření. V tomto vztahu jde zejména o to kdo s koho. Z psychologického hlediska jde o rizikovou rivalitu, protože toto soupeření přináší řadu konfliktů.
- Soutěžení. Soutěžení se může zdát stejné jako rivalita, ale tento způsob interakce není identický. U soupeření může totiž dosáhnout cíle pouze jeden z účastníků této interakce, u soupeření je tomu potom naopak. Soutěžení má ve vztazích za cíl zvýšit výkon skupiny, proto určitého vytyčeného cíle pak dosahují všichni účastníci soutěže. Nebezpečí soutěžení spočívá v tom, pokud není přesně pochopen smysl této soutěže a soutěž se tak mění v rivalitu, kde se nebere ohled na druhé.
- Manipulace. Tento typ interakce znamená, že jedna strana vzájemně zneužívá tu druhou. Pro manipulátora se potom ostatní lidé stávají prostředkem k dosažení jeho osobních cílů. Touto manipulací je vždy

poškozován osobnostní vývoj manipulovaných. Manipulativní jednání je typické zejména tím, že je motivováno osobním prospěchem manipulátora. Cíle manipulátora jsou pečlivě skryty a manipulativní jednání je taktéž velmi dobře skrýváno. Samotná manipulace je tak vždy zneužití druhého jako prostředku k dosažení prospěchu manipulátora.

Tyto typy interakcí autor uvedl záměrně, protože jsou společné pro sociální skupiny mimo zdi vězení, ale jsou to typické interakce, které probíhají i mezi skupinami odsouzených. Rivalita a manipulace jsou nejčastějšími interakcemi, které probíhají ve vězeňské subkultuře. V každé skupině vězňů je velmi silně přítomna rivalita, která se denně projevuje nejrůznějšími intriky, rvačkami a jinými projevy. Manipulace s ostatními je též charakteristická pro vězně, kdy silní jedinci manipulují s ostatními vězni (ale i s personálem – a toto se jim někdy i daří), a chtějí tak dosáhnout nejrůznějších výhod pro sebe. Soutěžení sice není tolik typické pro vězeňskou subkulturu, ale i tento typ interakcí se může ve vězení vyskytovat. Autor měl možnost se účastnit experimentu, kdy na jedné z ubytoven pro odsouzené byla vyhlášena soutěž o nejlepší oddíl. Odsouzení se do této soutěže iniciativně zapojili a společně se snažili o to, aby právě jejich oddíl byl vyhlášen za ten nejlepší. Každý z těchto oddílů dostal patrona v podobě zaměstnance věznice, který oddílu radil, jak dosáhnout co nejlepšího výsledku a být vyhlášen za vítěze. Tato soutěž se mezi odsouzenými těšila velkého zájmu. Trvala několik málo měsíců a po odchodu některých organizátorů již podruhé nebyla zorganizována. Autor se domnívá, že je to škoda, protože touto soutěží se na několik měsíců značně uklidnila atmosféra a napětí mezi odsouzenými a personálem ve věznici.

## **2.6 Specifické pozice ve vztazích mezi odsouzenými**

U vězňů, kteří se již před výkonem trestu chovali asociálně, se nemůžeme domnívat, že by se jejich navyknuté vzorce chování najednou změnily. Vězeň, který je psychopatickou osobností, má potřebu manipulovat s druhými, aby dosáhl pro něj potřebných výhod. Snaží se také dosáhnout dominantní role. Odsouzení ve věznici prožívají výkon trestu velmi zátěžově. Toto v nich vyvolává obranné reakce, nejčastěji agresivního charakteru. Ve vězení jsou vězňové pohromadě ve velkém počtu osob, nemají potřebné soukromí a osobní teritorium.

Vězňové jsou sociální skupinou, která má svou strukturu a přesně vymezenou hierarchii rolí. Každá z těchto rolí přináší svému nositeli určitá práva a povinnosti. Nejtypičtějšími rolemi ve vztazích mezi vězeňskou subkulturou jsou tyto (Netík, Netíková podle Vágnerová, 2008, s. 823):

- Role neformálního vůdce „kinga“, která se vyznačuje násilným ovládnutím ostatních. Má všechna práva a ostatní mu slouží pro uspokojování jeho potřeb. Vlastnosti nositele této role jsou bezohlednost a fyzická síla. Neformální vůdce má snahy ovládat své okolí a jeho terčem se stávají často ti nejslabší.
- Role děsloužícího „kmeta“. Nositel této role si získal své postavení dlouhou dobou strávenou ve věznici. Je to zkušený člověk, který je na vězeňské prostředí zvyklý. Je respektovaný a nebývá objektem šikany.
- Role řadového člena skupiny. Tento člen má svá práva a povinnosti přesně vymezeny, určují mu je vůdce a vězeňský řád.
- Role outsidera. Tento člen skupiny bývá většinou slabý, trpí sníženým intelektem nebo je pachatelem nějakého trestného činu, který je ostatními zavrhován (např. pedofilie). Takovýto outsider je často obětí šikany, kterou si nechává pro sebe, protože má strach. Ostatní členové skupiny většinou ze solidárnosti mlčí.

Všechny výše vyjmenované role hrají důležitou úlohu ve vztazích mezi vězni. Nově příchozí vězeň je po velmi krátké době zařazen do nějaké z těchto pozic a přesně ví, jakou roli bude hrát po zbytek svého trestu ve vězeňské subkulturě.

## 2.7 Postoje v interpersonálních vztazích

Každý člověk zaujímá v interakci s ostatními nějaké postoje. Postoj je jakési oceňování jiného objektu (osoby, věci, události). „*Postoj je mentální a nervový stav pohotovosti, organizovaný zkušeností, vyvíjející direktivní nebo dynamický vliv na odpovědi individua vůči všem objektům a situacím, s nimiž je v relaci.*“ (Allport podle Nakonečný, 1999, s. 131).

Postoje lidí plní celou řadu psychologických funkcí. Podle Atkinsonová et al. (1995, s. 731 – 734) jsou to především následující:

- Instrumentální funkce, které zastáváme z praktických nebo utilitárních (zištných) důvodů. Tato funkce vyjadřuje touhu po úspěchu anebo přání vyhnout se trestu.
- Kognitivní funkce nám umožňuje utvářet si názor na okolní svět.
- Hodnotová funkce. Tato funkce znázorňuje naše hodnoty. Každý člověk má různé hodnoty, např. jeden člověk zaujímá postoj k homosexuálům z jiného důvodu než druhý.
- Ego – obranná funkce. Tato funkce postojů chrání každého z nás proti úzkosti a ohrožení vlastního já.
- Sociálně adjustační funkce postojů slouží k tomu, že člověku napomáhá stát se součástí sociálního okolí.

### ***2.7.1 Měření postojů***

V této práci autor zkoumá postoje lidí k jiným, které se dají měřit několika různými způsoby. Podle Hayesová (2000, s. 112 – 113) to je zejména Likertova škála, kterou odborná literatura považuje za nejspolehlivější. Likertova škála zjišťuje obsah postoje, ale i sílu tohoto postoje, a je považována za velmi dobrou pomůcku ke zjišťování postojů.

Druhou technikou, kterou se měří postoje, je sémantický diferenciál. Je to technika, jejíž vznik se datuje k roku 1957 a za zakladatele se považují Osgood, Suci a Tannenbaum. Tato technika zjišťuje rozdíly, které obsahuje daný postoj.

Další technikou měření postojů je Bogardova škála sociální vzdálenosti. Tato škála je vhodná k měření rasismu a jiných předsudků.

Všechny tyto zmíněné metody autor uvedl jen pro lepší přehled toho, aby čtenář z řad laiků získal patřičný vhled do této problematiky.

Další metodou, kterou se dají měřit postoje, je technika zvaná sociometrie. Tuto techniku si autor vybral pro zjišťování sympatií a antipatií mezi členy jím zkoumané skupiny a domnívá se, že pro účely jeho práce je tato technika měření postojů tou nejvhodnější.

Pro potřeby této práce je tedy nezbytným krokem vymezit pojem sociometrie. Sociometrii si autor vybral jako techniku pro shromáždění dat o členech jím sledované

skupiny. Sociometrie pomáhá zjišťovat sympatie a antipatie mezi členy skupiny, ale i mimo ni (odborná literatura tyto sympatie a antipatie nazývá tzv. socioemoční preference). Sociometrie využívá především techniku dotazování (sociometrické dotazníky), ale také pozorování. Pomocí těchto technik potom lze zaznamenat vzájemné volby mezi členy skupiny, z nichž lze vyvodit, jaké vztahy panují uvnitř skupiny (Večeřa, Urbanová, 2006, s. 319).

*„Techniku zvanou sociometrie vytvořil v roce 1934 J. L. Moreno. Největší význam má pro zjišťování vzájemné percepce členů „přirozené“ skupiny, ale lze ji použít i u skupin, jejichž členové pracují na společném díle. Každý člen skupiny má za úkol vybrat ze členů skupiny toho, kterého by označil jako svého přítele, jako vůdce a jako preferovaného partnera při určité činnosti. Na základě těchto odpovědí se sestavuje sociogram, který mapuje přátelské skupiny.*

*Jedinci jsou v tomto sociogramu znázorněni kolečky s písmeny, která označují jejich totožnost. Volby lidí jsou znázorněny šipkami mezi kroužky. Každá šipka vychází z kroužku člověka, který volbu provedl, a končí u člověka, kterého zvolil. Výsledný diagram ukazuje, kteří členové skupiny jsou oblíbeni nebo přirození vůdci a kteří jsou sociálně izolováni nebo neoblíbeni.“ (Hayesová, 2000, s. 113).*

Autor v praktické části tyto diagramy vytvoří a bude dále interpretovat. V diagramech budou odsouzení uváděni v kolečkách pro lepší přehlednost pod svým pořadovým číslem. Sociometrickou metodu si autor zvolil také především proto, že pomocí ní lze posléze navrhnout účinné způsoby zacházení s odsouzenými.

Sociometrie je tedy založena na výběrech a odmítání členů nějaké malé skupiny, které je iniciováno určitými typy otázek, jež jsou pokládány respondentům. Z takto zmapovaných výběrů a odmítaných členů skupiny můžeme potom vyvodit jednotlivé pozice, jaké členové skupiny zaujímají. Mohou existovat nejrůznějších pozice definované sociometrickými parametry. Jsou to například:

- hvězda -preferovaný a oblíbený člen skupiny;
- outsider -hodně volí, ale sám je málo volen;
- zavržený -má nejvíce negativních voleb (Nakonečný, 1999, s. 229 – 230).

Pro zjištění jednotlivých pozic ve skupině odsouzených autor použil sociometrický dotazník. Při tvorbě sociometrického dotazníku je nutné zachovat některé náležitosti. Jsou to zejména:

- Je nutné přesně vymezit odsouzeným hranice skupiny, jejichž struktura bude zkoumána. V těchto mezích se potom musí pohybovat volby respondentů. Je tedy nutné upozornit respondenty na to, že mohou volit pouze členy dané skupiny.
- Otázky musí být formulované tak, aby je respondenti pochopili a byly pro ně jasné.
- Tazatel musí respondentům zaručit anonymitu dotazníku a musí všechny zúčastněné osoby ubezpečit, že jejich volby neuvidí nikdo z ostatních členů skupiny (Řezáč, 1998, s. 234).

Získané výsledky lze graficky znázornit nejrůznějšími způsoby. Jsou to např. sociometrické matice nebo diagramy. Auto této práce si vybral tzv. terčový sociogram, který je nejpřehlednější. Pomocí něj můžeme získat okamžitou představu o jednotlivých pozicích členů zkoumané skupiny.

## **2.8 Charakteristika prostředí zkoumaných vztahů**

Charakter interpersonálních vztahů byl zkoumán na oddíle odsouzených vyčleněného jako bezdrogová zóna. Autor si tento oddíl vybral záměrně, protože do tohoto oddílu jsou většinou zařazováni odsouzení, kteří nejsou ještě tolik postižení kriminální infekcí jako ostatní spoluvězni. I když jsou na tomto oddílu odsouzení, kteří jsou ve výkonu trestu opakovaně, mají pořád někteří z nich snahu svůj život zlepšit. Proto se autor domnívá, že zvláště na těchto typech oddělení, které jsou i v jiných věznicích, by se měli důsledně eliminovat dominantní jedinci, a zaměstnanec, který pracuje s těmito vězni, by měl vědět, jaké vztahy jsou mezi jeho svěřenci.

Bezdrogová zóna je oddíl, kam jsou zařazováni odsouzení, kteří nebyli a nejsou uživateli drog, anebo byli, ale mají motivaci přestat. Dále jsou tam přednostně zařazováni odsouzení blízcí mladému věku a prvotrestaní. Pokud však není dostatek takových vězňů, potom tam jsou zařazováni i opakovaně trestaní a starší vězni. Odsouzení v těchto oddílech jsou často podrobováni nejrůznějším testům na zneužití drogy. Aby byl odsouzený do takového oddílu přijat, musí si podat písemnou žádost, kterou potom následně posuzuje odborná komise a ředitel věznice na návrh odborné komise přijetí schválí, nebo jej zamítne. Program zacházení s těmito vězni má pevnou strukturu a je zde uplatňována především skupinová terapie, která je zaměřena na prevenci drog, motivaci k abstinenci a k vedení zdravého životního stylu. Za hrubé

porušení pravidel bezdrogové zóny je odsouzený z oddílu vyřazen a zpravidla přemístěn do jiné věznice (Vnitřní řád Věznice Horní Slavkov, čl. 61, s. 37 – 38). Respondenti na tomto oddíle jsou malou delegovanou sociální skupinou (tj. s nedobrovolným zařazením). Zařazení do oddílu v rámci věznice je stavěno příslušným opatřením (např. nařízením) vedoucího oddělení výkonu trestu. Do jednotlivých ložnic oddílu je rozmisťování v kompetenci daného vychovatele.

## 2.9 Programy zacházení

Autor této práce považuje za nezbytné též stručně vymezit problematiku programů zacházení, protože tyto programy zacházení jsou součástí zkoumaných předpokladů a je tedy nutné je čtenáři z řad laiků přiblížit a vysvětlit.

Každý odsouzený ve výkonu trestu odnětí svobody musí mít zpracován program zacházení (dříve nazýván resocializační program). Tento program se zpracovává na nástupním oddělení věznice. Na jeho kompletaci se podílí vychovatel, sociální pracovník, psycholog, lékař a speciální pedagog, který je garantem programu zacházení.

Hlavním cílem programu zacházení je především přehodnocení dosavadního způsobu života odsouzeného, motivace k transformaci životního stylu, striktní dodržování řádu výkonu trestu a utvoření si tak povědomí o nutnosti respektovat právní i etické normy společnosti. Dále zahrnuje oblasti činností, prostřednictvím kterých se bude s odsouzeným pracovat.

Základní oblasti programu zacházení jsou:

- Oblast pracovní.
- Oblast vzdělávací.
- Oblast speciálně výchovných aktivit.
- Oblast volnočasových aktivit.
- Oblast utváření vnějších vztahů.

Oblast pracovní je ve věznicích naplňována nedostatečně, jelikož ve věznicích je velký nedostatek pracovních příležitostí.

Oblast vzdělávací se týká odsouzených, kteří nemají dokončené základní vzdělání. Dále lze v některých věznicích studovat učební obory či střední školy.

Do oblasti speciálně výchovných aktivit patří např. sociálně právní poradenství, terapeutický výcvik.

Do oblasti volnočasových aktivit náleží nabídka na kulturní či sportovní vyžití, nabídka jazykových kurzů ve věznici apod.

Do oblasti vnějších vztahů je zahrnuto udržování kontaktu s blízkými osobami formou korespondence či návštěv, dále kontakt s institucemi k zajištění bydlení a práce po propuštění z výkonu trestu.

Programy zacházení jsou pravidelně vyhodnocovány.

Paukertová In Sochůrek (2007, s. 45) uvádí že, *„Programy zacházení vycházející z celkového chování se mohou stát žádoucí motivací psychologickou i sociologickou, která ovlivňuje jejich pozitivní přizpůsobivost v rámci vězeňského prostředí. Tyto programy by neměly být zaměřeny pouze na změny chování odsouzeného (to většinou nelze dost dobře odhadnout a definovat), mohou však být počátkem pozitivnější komunikace mezi odsouzenými a vězeňským personálem.“*



### **3 Shrnutí teoretické části**

Tématem této práce jsou interpersonální vztahy odsouzených. Interpersonální vztahy jsou vztahy mezi lidmi, kteří mezi sebou mají nějaký vztah. Lidé mezi sebou vytvářejí sociální skupiny, v našem případě jsou to odsouzení. Odsouzení v této práci jsou malou sociální skupinou, jejímiž zákonitostmi ve vztazích a chováním se zabývá sociální psychologie. Sociálních skupin je nepřeberné množství. Autor v práci pojednal o některých možných typech sociálních skupin tak, aby čtenáři vnesl patřičný vhled do této problematiky. Oddíl odsouzených je specifickou sociální skupinou, která dle autora nevznikla spontánně, ale byla nedelegovaná. To znamená, že někdo tuto skupinu uměle vytvořil. Aby skupina fungovala, musí se řídit určitými normami a zákonitostmi, které jsou vlastní většinou jen jí.

# PRAKTICKÁ ČÁST

## 4 Cíl praktické části

Cílem praktické části je zjistit a popsat charakter interpersonálních vztahů a sociálního klimatu v oddílu odsouzených, vyčleněného jako bezdrogová zóna ve Věznici Horní Slavkov.

### 4.1 Účel průzkumu

Průzkum má za účel zjistit, jakým směrem (pozitivním nebo negativním) ovlivňují odsouzení zaujímající dominantní pozici v neformálních vztazích mezi odsouzenými sociální klima na uvedeném oddíle odsouzených. Dále, do jaké míry vyčleňování odsouzených z pozitivních interpersonálních vztahů v malých sociálních skupinách odsouzených ovlivňuje charakter jejich chování ve vztahu k plnění programu zacházení a podřizování se daným normám a požadavkům. V neposlední řadě je cílem postihnout charakter převládajícího sociálního klimatu na oddílu odsouzených ke zjištění jejich postojů vůči sobě navzájem, k personálu věznice i jejich soudržnosti v realizaci skupinových cílů.

Na základě zjištěných poznatků autor navrhne vhodná opatření jednak k formování sociálního klimatu na oddíle odsouzených, jednak ke směřování individuálně výchovné práce s odsouzenými, kteří zaujímají dominantní pozici a s odsouzenými, kteří jsou vylučováni z pozitivních interpersonálních vztahů v činnosti vychovatele i dozorce.

### 4.2 Průzkumné otázky

1. Ovlivňují odsouzení zaujímající dominantní pozice ve struktuře neformálních vztahů mezi vězni na oddíle jako celku pozitivně sociální klima na oddíle odsouzených?
2. Mají odsouzení, kteří jsou jinými vězni na ložnicích a na oddíle jako celku odmítání (tj. jsou na periférii vzájemných vztahů), problémy v plnění svých programů zacházení?

3. Jaký je charakter postojů odsouzených k personálu věznice, ke způsobu vzájemného chování a k sociálnímu klimatu převládajícímu v oddíle odsouzených?

#### **4.2.1 Stanovení předpokladů**

1. Lze předpokládat, že většina (tj. nad 50%) odsouzených zaujímajících dominantní pozici ve struktuře neformálních vztahů mezi vězni na oddíle jako celku pozitivně ovlivňuje sociální klima na oddíle odsouzených.
2. Lze předpokládat, že naprostá většina (tj. nad 70%) odsouzených, kteří jsou druhými vězni:
  - a) na svých ložnicích odmítání (tj. jsou na periferii vzájemných vztahů), má problémy v plnění svých programů zacházení,
  - b) na oddíle odsouzených jako celku odmítání (tj. jsou na periferii vzájemných vztahů), má problémy v plnění svých programů zacházení.
3. Vzhledem ke specifitě daného oddílu (specifikou je zde myšleno to, že se jedná o oddíl vedený jako bezdrogová zóna a v rámci malé sociální skupiny se jedná o formální sociální skupinu, ve které jsou její členové nedobrovolně a jejich zařazení do této skupiny závisí na rozhodnutí vedoucího oddělení výkonu trestu), lze předpokládat, že většina (tj. nad 60%) odsouzených hodnotí převládající sociální klima ve svém oddíle jako pozitivní.

## **5 Metody průzkumu**

K ověření stanovených předpokladů autor využil analýzy spisové dokumentace a dotazníkového šetření.

### **ANALÝZA SPISOVÉ DOKUMENTACE**

Analýza spisové dokumentace byla realizována u odsouzených s různorodou trestnou činností ve Věznici Horní Slavkov v počtu 40 – 50 respondentů (jedná se o jeden celý oddíl odsouzených, vyčleněný jako bezdrogová zóna). Při analýze spisové dokumentace bude autor vycházet ze spisové dokumentace odsouzených, z individuálních programů zacházení, z hodnocení odsouzených a kázeňské praxe

vychovatelů i jiných funkcionářů věznice majících kázeňskou pravomoc nad odsouzenými.

### **DOTAZNÍKOVÉ ŠETŘENÍ**

Autor použil dotazník vlastní konstrukce ke zjištění nezbytných anamnestických údajů odsouzených v daném oddíle, ke zjištění faktorů ovlivňujících jejich výchovu a průběh života, včetně kriminální zátěženosti, ke stanovení charakteristiky (popisu) zkoumaného vzorku vězňů (viz příloha č. 1).

Dále bylo provedeno sociometrické dotazníkové šetření pomocí nestandardizovaného dotazníku, který byl sestaven s pomocí psychologa věznice. Tento sociometrický dotazník je postaven na základě pozitivních a negativních voleb (výběrů) odsouzených v rámci ložnic a v oddíle celkem v pěti oblastech. Dotazník se skládá ze dvou částí, kdy první dotazník má za úkol zjistit vztahy v rámci ložnice (viz příloha č. 2) a druhý zjišťuje charakter vztahů mezi respondenty v rámci oddílu jako celku (viz příloha č. 3). Každý z dotazníků obsahuje 10 položek, které postihují celkem 5 oblastí (spolupráce, důvěra, ochota, zábava a vztahy).

Dále bylo v práci použito taktéž nestandardizovaného dotazníku, který byl také sestaven s pomocí psychologa věznice. Dotazník postihuje charakter sociálního klimatu v oddíle odsouzených, má anonymní charakter s cílem získání co nejobjektivnějších postojů odsouzených (viz příloha č. 4). Dotazník obsahuje 30 položek směřujících do úrovně soudržnosti, emocionální identifikace, referenčních vztahů a postojů odsouzených k personálu věznice.

## **5.1 Předprůzkum**

Při sestavování anamnestického dotazníku a dotazníků pro zjišťování vztahů mezi odsouzenými a postižení sociálního klimatu na oddíle odsouzených bylo využito předprůzkumu. Autor tyto dotazníky předložil šesti náhodně vybraným odsouzeným ze zkoumaného oddílu. Respondenti tyto dotazníky vyplňovali před autorem, byla jim dána možnost se ptát na případné nesrozumitelné položky v dotaznících. Tímto předprůzkumem bylo zjištěno, že některé otázky jsou pro odsouzené dosti nesrozumitelné. Na tomto základě autor některé položky upravil do srozumitelnější podoby tak, aby byly pro odsouzené jasné a konkrétní. Jednalo se o některé položky v anamnestickém dotazníku.

## 6 Průběh průzkumu

Celý průzkum spočíval ve studiu spisové dokumentace, a to studiem osobních spisů zkoumaného vzorku a v trojstupňovém dotazníkovém šetření. Účelem studia spisové dokumentace bylo zjistit plnění programu zacházení u jednotlivých respondentů a seznámit se s hodnocením odsouzených a s kázeňskou praxí uplatňovanou u jednotlivých respondentů. Dotazníkové šetření bylo zaměřeno na zjištění anamnestických údajů a postižení interpersonálních vztahů mezi odsouzenými a na postižení sociálního klimatu na oddíle odsouzených.

Sběr dat od odsouzených se uskutečnil se souhlasem vedení věznice, který byl nezbytnou podmínkou pro autorovu práci (na kulturní místnosti zkoumaného oddílu). Respondenti dotazníky vyplňovali dobrovolně ve svém volném čase v malých skupinách v počtu sedmi členů. Při samotném vyplňování seděli tak, aby nemohli nahlížet do dotazníků svých kolegů. Účelem bylo dosáhnout toho, aby respondenti nebyli ovlivňováni svým sousedem a byla jim tak dána možnost vyplňovat dotazníky pravdivě. Průzkum probíhal od měsíce června 2010 do října 2010.

### 6.1 Výsledky průzkumu a jejich interpretace

#### 6.1.1 *Popis zkoumaného vzorků respondentů*

Autor si pro svou práci vybral respondenty zařazené na jeden celý oddíl původně v počtu 43 odsouzených, vyčleněného v rámci Věznice Horní Slavkov jako bezdrogové zóna. Uvedený počet se však nepatrně změnil, a to v závislosti na stěhování v rámci věznice, kdy dva odsouzení byli z důvodu nařízení vedoucího oddělení výkonu trestu přestěhováni, a jeden odsouzený byl přemístěn nařízením dispečera Generálního ředitelství Vězeňské služby České republiky do jiné věznice. Toto proběhlo po vyplnění anamnestických dotazníků. Poté již autor pracoval po celou dobu průzkumu se vzorkem 41 odsouzených.

Na uvedeném oddíle se nachází pouze muži ve věku 18 až 50 let. Autorovým prvotním záměrem bylo vytvořit si vhled do rodinného prostředí, aby získal základní poznatky o zkoumaném vzorku. Autor se mezi zkoumanými jedinci denně pohybuje. Pro zjištění anamnestických dat autor sestavil anamnestický dotazník (viz příloha č. 1), který byl rozdělen na tři části a celkem obsahoval 34 položek. Byl sestaven tak, aby dal

respondentům možnost se co nejlépe vyjádřit k rodinnému a svému vlastnímu životu. Autor této práce dotazníky zpracoval a sestavil pomocí nich graf č. 1, 2 a 3 (viz příloha č. 5), které se rozhodl po zvážení umístit do příloh této práce, protože nemají dle jeho názoru přímou souvislost s tématem a jejich velikost a interpretace by v práci zabíralo příliš mnoho místa. Čtenáře, kterého tato problematika bude zajímat blíže, si je tak může prohlédnout v přílohách. Autor též za účelem lepšího poznání respondentů sestavil graf aktuální páchané trestné činnosti (tedy trestné činnosti, která přivedla respondenty za zdi věznice (viz příloha č. 6) a také graf četnosti jejich pobytu ve výkonu trestu (viz příloha č. 7).

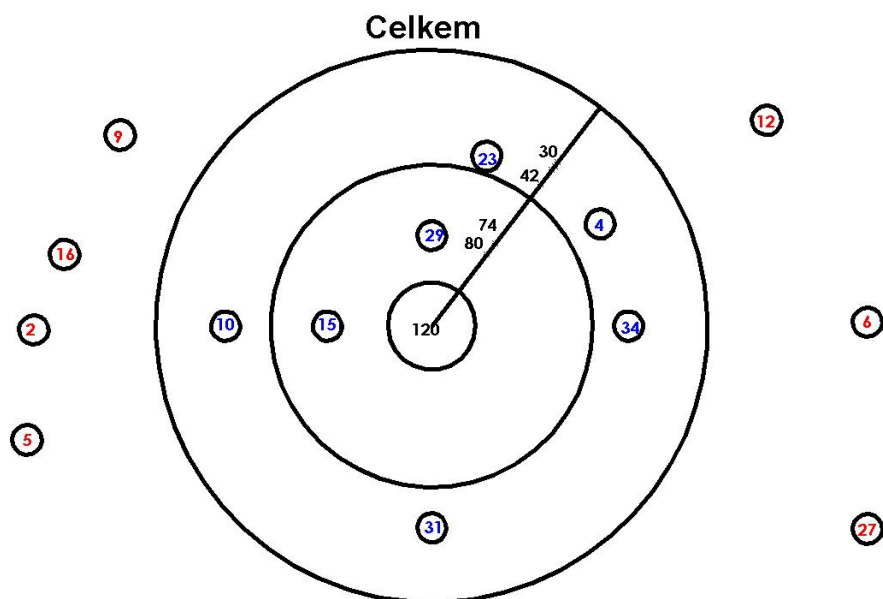
### **6.1.2 Ověření předpokladu č. 1**

Pro lepší orientaci v textu zde autor uvede opět předpoklad č. 1, který zní:

**„Lze předpokládat, že většina (tj. nad 50%) odsouzených zaujímajících dominantní pozici ve struktuře neformálních vztahů mezi vězni na oddíle jako celku pozitivně ovlivňuje sociální klima na oddíle odsouzených.“**

Za účelem ověření platnosti tohoto předpokladu autor sestavil terčový sociogram (obrázek 1: str. 47), do kterého zanesl sociální pozice výrazně dominantních a odmítaných jedinců získané z vyhodnocení dotazníku 2 (viz příloha č. 3). Čím blíže je odsouzený, který je v tomto sociogramu vyjádřen, číslem ke středu, tím má vyšší sociální pozici na zkoumaném oddíle. Čím je dále, tím víc je z interpersonálních vztahů této skupiny vylučován. Pozice jednotlivých odsouzených byla stanovena dle celkového počtu získaných pozitivních a záporných voleb (viz příloha č. 8).

## ROZLOŽENÍ SOCIÁLNÍCH POZIC V RÁMCI ODDÍLU:



Obrázek 1: sociogram postihující rozložení sociálních pozic členů skupiny v rámci oddílu celkem

Tabulka 1: rozložení sociálních pozic členů skupiny v rámci oddílu celkem

Rozložení sociálních pozic členů skupiny	
Kategorie sociálních pozic	Členové skupiny
Oblíbené osoby	15, 29
Akceptované osoby	10, 23, 4, 34, 31
Trpěné osoby	
Odmítané osoby	9, 16, 2, 5, 12, 6, 27

### Legenda:

číslo v kroužku – pořadové číslo odsouzeného

modrá barva – dominantní jedinec na oddíle odsouzených

červená barva – odmítaný jedinec na oddíle odsouzených

**Pozn.:** Autor sestavil sociogram na každou zahrnutou oblast zvlášť, ale vzhledem k velkému počtu těchto sociogramů se je rozhodl umístit do příloh, kde je může případný čtenář této práce zhlédnout (viz příloha č. 9). Do praktické části autor umístil pouze sociogram postihující rozložení konečných sociálních pozic po sečtení všech hlasů ostatních respondentů.

### Interpretace k obrázku č. 1:

Obrázek č. 1 představuje sociogram, který byl sestaven za účelem zjištění rozložení sociálních pozic odsouzených na oddíle jako celku a potvrzení či vyvrácení předpokladu č. 1. a č. 2. Z celkového počtu odsouzených, u kterých převažovaly jednak

pozitivní a jednak záporné, odmítavé volby, bylo zvoleno sedm odsouzených, kteří zauímají výrazně dominantní pozici na oddíle, a sedm odsouzených, kteří jsou jinými odmítaní, tj. jsou na periferii vzájemných vztahů. Sociogram byl sestaven z dotazníku, který obsahoval deset položek. V dotazníku bylo obsaženo pět oblastí mezilidských vztahů (spolupráce, důvěra, ochota, zábava a vztahy), každá oblast po dvou položkách. Jedna z těchto dvou položek byla zaměřena na kladnou volbu, druhá pak na volbu zápornou (odmítavou). Každá položka obsahovala tři možné volby, kdy nejvyšší kladná volba obdržela tři body, druhá dva a poslední jeden. V záporné volbě tomu pak bylo naopak: - tři, - dva, - jeden bod.

Ze sociogramu je patrné, že dominantními jedinci na oddíle jsou respondenti s pořadovým číslem 15, 29, 10, 23, 4, 34, 31. Odmítanými jedinci jsou pak tito: 5, 2, 16, 9, 12, 6, 27.

Pro ověření stanoveného předpokladu bylo nutné srovnat pozitivní a negativní preference osob se spisovou dokumentací dominantních respondentů, ze které bylo zjištěno, že:

**Odsouzený s pořadovým číslem 15** - tento odsouzený byl dvakrát kázeňsky trestán, odměněn byl jednou. Jeho chování a vystupování je na požadované úrovni, pokyny zaměstnanců plní bez připomínek. Program zacházení plní aktivně.

**Odsouzený s pořadovým číslem 29** - tento odsouzený je hodnocen velmi kladně. Napomáhá vychovateli k bezproblémovému chodu oddílu, je příkladem pro ostatní odsouzené. Pravidelně se účastní extramurálních aktivit. Celkem byl jedenáctkrát kázeňsky odměněn. Závěrem lze konstatovat, že se jedná o odsouzeného, který si svým aktivním přístupem k plnění programu zacházení vytváří podmínky pro zmírnění podmínek výkonu trestu odnětí svobody (např. přeřazení do věznice mírnějšího typu, nebo podmíněné propuštění z výkonu trestu odnětí svobody).

**Odsouzený s pořadovým číslem 10** - tento odsouzený je hodnocen též velmi kladně. Na oddíle zastává funkci oddílového zástupce. Celkem obdržel tři odměny. Pro ostatní odsouzené je autoritou a většina ho volila kladně.

**Odsouzený s pořadovým číslem 23** - tento odsouzený je v sociogramu na místě v akceptované oblasti ve vztazích mezi odsouzenými. Program zacházení plní, kázeňsky trestán nebyl, odměněn byl jednou. V jeho chování nebyly zjištěny závažnější excesy.

**Odsouzený s pořadovým číslem 4** - odsouzený s tímto pořadovým číslem je hodnocen vesměs záporně. Program zacházení plní sporadicky, byl dvakrát trestán, odměněn nebyl ani jednou.



**Odsouzený s pořadovým číslem 34** - tento odsouzený dle hodnocení program zacházení plní, k jeho chování nejsou ze strany personálu žádné připomínky, byl jednou kázeňsky odměněn, trestán nebyl.

**Odsouzený s pořadovým číslem 31** - respondent s tímto číslem se zapojuje do všech akcí na oddíle. Program zacházení se snaží plnit, byl jednou kázeňsky odměněn, jeho chování je na odpovídající úrovni a jeho hodnocení kmenovým vychovatelem je kladné.

#### **Dílčí závěr:**

Sociometrickým šetřením bylo zjištěno, že dominantní pozici v uvedeném oddíle odsouzených zaujímají ve své podstatě dva odsouzení, kteří svým působením vůči druhým usměřují sociální klima na oddíle mezi vězni a dalších nejméně pět odsouzených, kteří jsou druhými vězni akceptováni do té míry, že mohou ovlivňovat ostatní odsouzené a tímto se tedy taktéž podílejí na formování charakteru sociálního klimatu u oddílu.

Z uvedených charakteristik lze vyvodit, že šest odsouzených ze sedmi nejdominantnějších jedinců na oddíle (tj. 87%) svým přístupem k účelu výkonu trestu (plnění svých individuálních programů zacházení) a svou pozicí v interpersonálních vztazích mezi odsouzenými oddílu pozitivně ovlivňuje sociální klima na oddíle.

Lze konstatovat, že předpoklad č. 1 ve znění: „**Lze předpokládat, že většina (tj. nad 50%) odsouzených zaujímajících dominantní pozici ve struktuře neformálních vztahů mezi vězni na oddíle jako celku pozitivně ovlivňuje sociální klima na oddíle odsouzených**“ byl ověřen jako reálný.

#### **6.1.3 Ověření předpokladu č. 2**

Připomeňme si opět pro lepší orientaci v textu předpoklad č. 2. Tento předpoklad zní takto:

**„Lze předpokládat, že naprostá většina (tj. nad 70%) odsouzených, kteří jsou druhými vězni:**

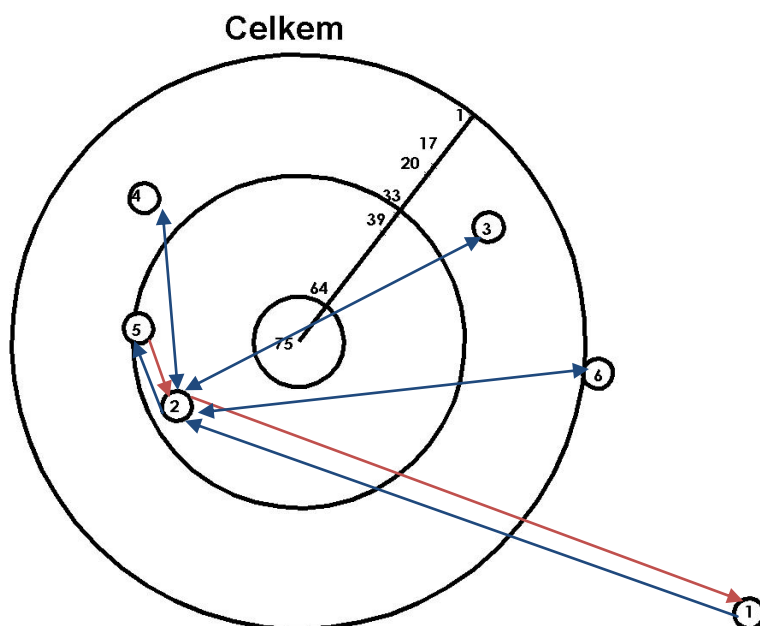
**a) na svých ložnicích odmítání (tj. jsou na periferii vzájemných vztahů), má problémy v plnění svých programů zacházení,**

**b) na oddíle odsouzených jako celku odmítání (tj. jsou na periferii vzájemných vztahů), má problémy v plnění svých programů zacházení.“**





Při ověřování druhého předpokladu autor vycházel z pozic odsouzených (dle charakteristik jejich vzájemných vztahů, v rámci jednotlivých ložnic a daného

Nyní se budeme věnovat nejprve první části předpokladu č. 2 (2a), který zní:

**„Lze předpokládat, že naprostá většina (tj. nad 70%) odsouzených, kteří jsou druhými vězni na svých ložnicích odmítání (tj. jsou na periferii vzájemných vztahů), má problémy v plnění svých programů zacházení.“**



Rozložení sociálních pozic členů skupiny celkem	
Kategorie sociálních pozic	Členové skupiny
Oblíbené osoby	2, 5
Akceptované osoby	3, 4
Trpěné osoby	
Odmítané osoby	1, 6

- |   |                            |
|---|----------------------------|
|  | kladná jednostranná voľba  |
|  | kladná oboustranná voľba   |
|  | záporná jednostranná voľba |
|  | záporná oboustranná voľba  |

Tento obrázek znázorňuje sociogram, jež má za úkol postihnout vztahy mezi odsouzenými v rámci první zkoumané ložnice. Sociogram byl vytvořen z výsledků dotazníku 1 (viz příloha č. 2), který zkoumal pět oblastí (spolupráce, důvěra, ochota, zábava, vztahy). Pozice jednotlivých odsouzených byla stanovena dle pozitivních a záporných voleb (viz příloha č. 10).

Na každou z těchto oblastí byl sestaven konkrétní sociogram. Pro velké množství těchto sociogramů je autor umístil do příloh této práce (viz příloha č. 11). Pro potřeby této práce je důležitý pouze konečný sociogram, který vznikl po sečtení všech hlasů daných respondentů. Proto v samotné praktické části bude prezentován a interpretován u každé zkoumané ložnice pouze tento výsledný sociogram. U každé z následujících zkoumaných ložnic proto autor vždy jen odkáže na přílohu, kde je možné si prohlédnout sociogramy postihující jednotlivé oblasti daných ložnic.

### **Interpretace k obrázku 2:**

Na této ložnici je šest odsouzených, kdy dva z nich jsou výrazně oblíbené osoby, dvě jsou akceptovány a dvě osoby jsou z interpersonálních vztahů této ložnice vytěšňovány. Odmítanými osobami v této ložnici jsou tedy odsouzený s pořadovým číslem 1 a 6.

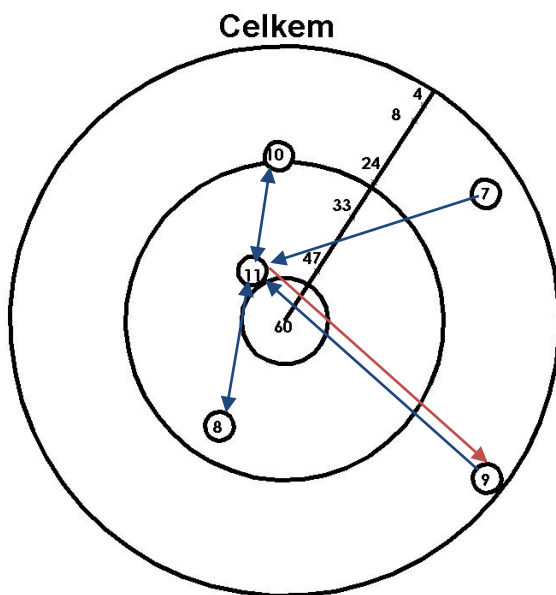
Studiem dokumentace bylo zjištěno toto:

**Odsouzený s pořadovým číslem 1** - tento odsouzený program zacházení plní částečně, jeho postoj k podřizování se daným normám je kolísavý a nevyjasněný. Pořadové č. 1 má tedy problémy v plnění programu zacházení. Tento respondent obdržel jednu kázeňskou odměnu a jednou byl trestán.

**Odsouzený s pořadovým číslem 6** - program zacházení je plněn, odsouzený je hodnocen jako snaživý, kázeňsky trestán nebyl, odměněn byl celkem pětkrát. Pořadové č. 6 nemá tedy problém v plnění svého programu zacházení.

Z výše zjištěného vyplývá, že na této cele má **50%** odmítaných jedinců problémy s plněním programu zacházení. První část předpokladu č. 2 (2a): „**lze předpokládat, že naprostá většina (tj. nad 70%) odsouzených, kteří jsou druhými vězni na svých ložnicích odmítání (tj. jsou na periferii vzájemných vztahů), má problémy v plnění svých programů zacházení**“ se dílčím výsledkem na ložnici č. 1 nepotvrdila.

## ROZLOŽENÍ SOC. POZIC VE VZTAZÍCH V RÁMCI LOŽNICE Č. 2:



**Obrázek 3: sociogram postihující rozložení sociálních pozic členů skupiny ve vztazích cely č. 2**

**Tabulka 3: rozložení sociálních pozic členů skupiny ve vztazích celý č. 2**

Rozložení sociálních pozic členů skupiny celkem	
Kategorie sociálních pozic	Členové skupiny
Oblíbené osoby	11, 8
Akceptované osoby	10, 7
Trpěné osoby	9
Odmítané osoby	

### Interpretace k obrázku 3:

Na tomto obrázku můžeme vidět sociogram, který postihuje celkové vztahy mezi odsouzenými v rámci druhé zkoumané ložnice - údaje byly získány výsledky dotazníku 1 (viz příloha č. 2). Pozice jednotlivých odsouzených byla stanovena dle pozitivních a záporných voleb (viz příloha č. 12).

Při pohledu na tento sociogram je zřejmé, že soudržnost této sociální skupiny je docela uspokojivá. Dva členové této skupiny jsou mezi oblíbenými osobami, dvě jsou akceptovány, jen jeden je ve své podstatě ostatními trpěn, odmítán není žádný člen této skupiny. Vůdčí osobou je zde odsouzený s číslem 11, kdy v jeho přízni jsou odsouzení s číslem 8, 10, 7. Odsouzený s pořadovým číslem 9 se o přízeň „vůdce“ snaží, ten je však odmítá. Ostatní členové skupiny odsouzeného s pořadovým číslem 9 vyloženě neodmítají, ale tiše ho trpí. I když tento respondent není v grafu vyznačen vyloženě na odmítané pozici, která se nachází mimo kruh, je vůdcem odmítán a nemá možnost

do vztahů v této ložnici nijak zasahovat. Proto lze uvažovat o tom, že tato osoba se nachází na periferii vztahů.

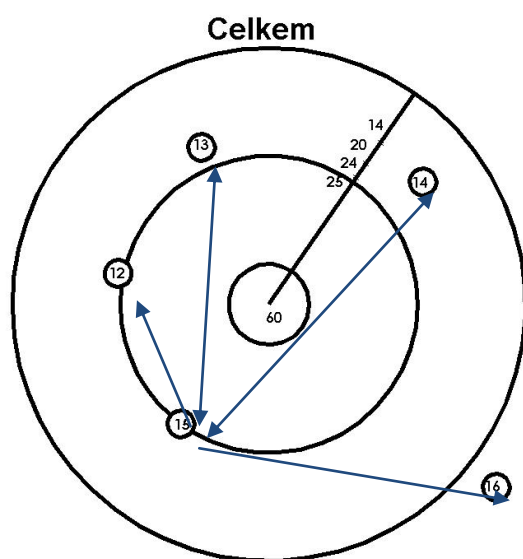
Po prostudování příslušné dokumentace bylo zjištěno toto:

**Odsouzený s pořadovým číslem 9** - program zacházení plní pouze částečně, chování odsouzeného není na požadované úrovni, zjištěno soustavné neplnění základních povinností, čtyři kázeňské tresty, jedna odměna.

Na této cele má tedy **100%** odmítaných jedinců problémy s plněním svého programu zacházení. První část předpokladu č. 2 (2a): „**lze předpokládat, že naprostá většina (tj. nad 70%) odsouzených, kteří jsou druhými vězni na svých ložnicích odmítání (tj. jsou na periferii vzájemných vztahů), má problémy v plnění svých programů zacházení**“ se dílčím výsledkem na ložnici č. 2 **nepotvrdila**.

**Pozn.:** sociogramy postihující konkrétní vztahy v jednotlivých oblastech na této ložnici čtenář najde v příloze této práce (viz příloha č. 13).

### ROZLOŽENÍ SOC. POZIC VE VZTAZÍCH V RÁMCI LOŽNICE Č. 3:



Obrázek 4: sociogram postihující rozložení sociálních pozic členů skupiny ve vztazích cely č. 3

Tabulka 4: rozložení sociálních pozic členů skupiny v rámci cely č. 3 celkem

Rozložení sociálních pozic členů skupiny celkem	
Kategorie sociálních pozic	Členové skupiny
Oblíbené osoby	15
Akceptované osoby	12, 13, 14
Trpěné osoby	
Odmítané osoby	16

#### **Interpretace k obrázku 4:**

Tato sociální skupina obsahuje pět členů. Pozici vůdce (údaje získány vyhodnocením dotazníku 1 (viz příloha č. 2) zde má odsouzený s pořadovým číslem 15. Pozice jednotlivých odsouzených byla stanovena dle pozitivních a záporných voleb (viz příloha č. 14).

Odsouzení s číslem 13 a 14 se těší jeho přízni, kdy tato je opětována z jejich strany. Odsouzený s pořadovým číslem 12 je také volen odsouzeným ve volbách označeným jako „vůdce“, ale tento odsouzený již samotného „vůdce“ nevolí. Výraznou osobou, která se nachází na okraji interpersonálních vztahů této ložnice, je odsouzený s pořadovým číslem 16. Odsouzený s pořadovým číslem 15, který má v této skupině vůdčí pozici se sice uchází o jeho přízeň, ale tento odsouzený, jak je patrné ze sociogramu, nejeví žádný zájem o soudržnost odsouzených této ložnice. Ostatní členové skupiny o něj nejeví žádný zájem.

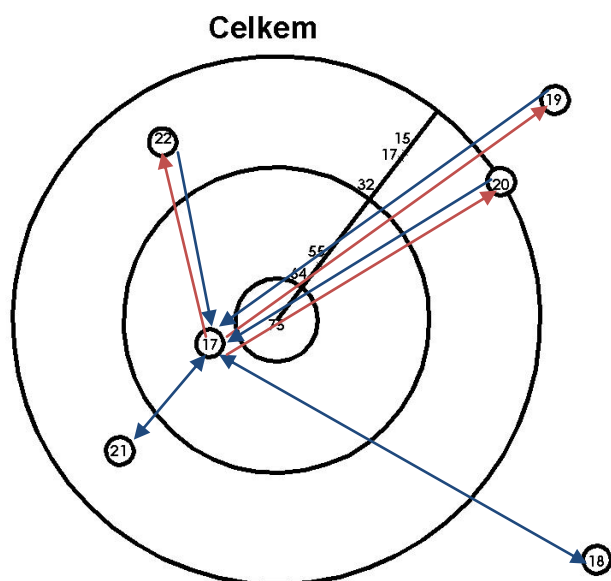
Studiem dokumentace bylo zjištěno, že odsouzený s číslem 16, který se nachází mimo vztahy této ložnice, program zacházení plní sporadicky, v chování odsouzeného jsou značné výkyvy, má pět kázeňských trestů, dvě odměny. Po shrnutí získaných poznatků lze tedy konstatovat toto:

**Odsouzený s pořadovým číslem 16** - má problémy v plnění svého programu zacházení

Na této ložnici má tedy **100%** odmítaných jedinců problémy s plněním programu zacházení. První část předpokladu č. 2 (2a): „**lze předpokládat, že naprostá většina (tj. nad 70%) odsouzených, kteří jsou druhými vězni na svých ložnicích odmítání (tj. jsou na periferii vzájemných vztahů), má problémy v plnění svých programů zacházení**“ se dílčím výsledkem na ložnici č. 3 **potvrdila**.

**Pozn.:** Sociogramy postihující konkrétní vztahy v jednotlivých oblastech na této ložnici čtenář najde v příloze této práce (viz příloha č. 15).

## ROZLOŽENÍ SOC. POZIC VE VZTAZÍCH V RÁMCI LOŽNICE Č. 4:



Obrázek 5:sociogram postihující rozložení sociálních pozic členů skupiny ve vztazích cely č. 4

Tabulka 5: rozložení sociálních pozic členů skupiny ve vztazích rámci cely č. 4

<b>Rozložení sociálních pozic členů skupiny celkem</b>	
<b>Kategorie sociálních pozic</b>	<b>Členové skupiny</b>
Oblíbené osoby	17
Akceptované osoby	21, 22
Trpěné osoby	20
Odmítané osoby	18, 19,

### Interpretace k obrázku 5:

Cílem tohoto sociogramu bylo postihnout vztahy, které vládnu na čtvrté zkoumané ložnici. Při pohledu na tento sociogram (údaje získány vyhodnocením dotazníku 1 (viz příloha č. 2) je zřejmé, že vztahy na této ložnici jsou značně nevyvážené. Pozice jednotlivých odsouzených byla stanovena dle pozitivních a záporných voleb (viz příloha č. 16).

Vůdčí osobnosti je zde jediný odsouzený s pořadovým číslem 17. Dvě osoby jsou zde akceptované, dvě osoby s číslem 18 a 19 jsou v interpersonálních vztazích zcela odmítány. Pořadové číslo 19 je sice vůdcem voleno a též volí samotného vůdce, ostatní členové skupiny jej však odmítají. Jeden odsouzený na této ložnici je pak trpěn v interpersonálních vztazích této ložnice, jedná se o pořadové číslo 20.





**Tabulka 6: rozložení sociálních pozic členů skupiny ve vztazích v rámci cely č. 5**

<b>Rozložení sociálních pozic členů skupiny celkem</b>	
<b>Kategorie sociálních pozic</b>	<b>Členové skupiny</b>
Oblíbené osoby	23, 29
Akceptované osoby	25, 26
Trpěné osoby	24
Odmítané osoby	27, 28

**Interpretace k obrázku 6:**

Tato zkoumaná sociální skupina obsahuje sedm členů. Skupina má jednoho „vůdce“ s pořadovým číslem 29 - údaje získané z dotazníku 1 (viz příloha č. 2), kterého volí úplně všichni. Pozice dalších jednotlivých odsouzených byla stanovena dle pozitivních a záporných voleb (viz příloha č. 18).

Jedna osoba je zde trpěná a dvě jsou na pozici odmítaných jedinců. Nejvíce odmítaným jedincem v této skupině je poř. číslo 27, který sice samotného „vůdce“ volí, ale ten jej zcela jasně odmítá. Druhý odmítaný jedinec je s pořadovým číslem 28. Tento odsouzený se sice těší přízni „vůdce“, ale zbylí členové skupiny jej ignorují. Pro potřeby této práce je proto nutné zaměřit se na odmítané odsouzené s pořadovým číslem 27 a 28.

V jejich osobních spisech se lze o těchto odmítaných osobách dočíst toto:

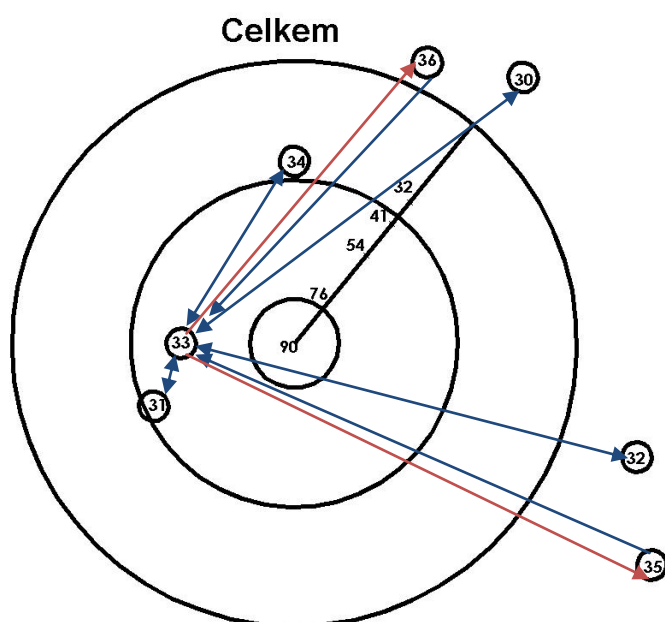
**Odsouzený s pořadovým číslem 28** - odsouzený je zařazen v rámci věznice do druhé diferenční skupiny, kam jsou zařazeni odsouzení, kteří mají v plnění programu zacházení rezervy. Tento odsouzený byl jednou kázeňsky potrestán, odměněn nebyl.

**Odsouzený s pořadovým číslem 27** - program zacházení je plněn, tresty žádné, odměny čtyři, chování je na požadované úrovni. V rámci prostupné skupiny vnitřní diferenciace ve Věznici Horní Slavkov je výše jmenovaný odsouzený zařazen do I. prostupné skupiny vnitřní diferenciace, kde jsou zařazeni odsouzení, kteří se aktivně ve spolupráci se zaměstnanci podílí na činnostech souvisejících s organizací života ve věznici i mimo ni.

Z výše uvedeného tedy vyplývá, že **50%** odmítaných jedinců má problémy s plněním programu zacházení. První část předpokladu č. 2 (2a): „**lze předpokládat, že naprostá většina (tj. nad 70%) odsouzených, kteří jsou druhými vězni na svých ložnicích odmítání (tj. jsou na periferii vzájemných vztahů), má problémy v plnění svých programů zacházení**“ se dílčím výsledkem na ložnici č. 5 **nepotvrdila**.

**Pozn.:** Sociogramy postihující konkrétní vztahy v jednotlivých oblastech na této ložnici čtenář najde v příloze této práce (viz příloha č. 19).

## ROZLOŽENÍ SOC. POZIC VE VZTAZÍCH V RÁMCI LOŽNICE Č. 6:



Obrázek 7: sociogram postihující rozložení sociálních pozic členů skupiny ve vztazích cely č. 6

Tabulka 7: rozložení sociálních pozic členů skupiny ve vztazích v rámci cely č. 6

Rozložení sociálních pozic členů skupiny celkem	
Kategorie sociálních pozic	Členové skupiny
Oblíbené osoby	31, 33
Akceptované osoby	34
Trpěné osoby	
Odmítané osoby	30, 32, 35, 36

### Interpretace k obrázku 7:

Na tomto sociogramu (údaje získané z dotazníku 1 viz příloha č. 2) je patrné, že charakter interpersonálních vztahů na této ložnici je neuspokojivý. Pozice jednotlivých odsouzených byla stanovena dle pozitivních a záporných voleb (viz příloha č. 20).

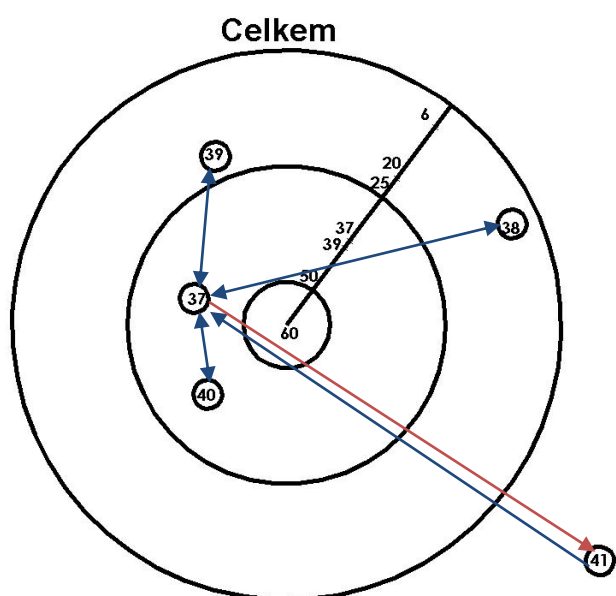
Skupina obsahuje sedm členů, z nichž jeden je patrným „vůdcem“ (osoba s pořadovým číslem 33). Jedna osoba je spolu s ním oblíbená, jedna akceptována a zbývající čtyři členové jsou z těchto vztahů eliminováni. Pořadové číslo 36 a 35 je vůdcem odmítáno, pořadová čísla 30 a 32 sice vykazují vzájemnou volbu s vůdcem, ale ostatní členové skupiny je ze svého středu vylučují. Nejvíce odmítanými jedinci jsou tedy ti: 30, 32, 35, 36. Soudržnost této skupiny je velmi malá.

**Odsouzený s pořadovým číslem 30** - tento respondent má problémy s plněním mu zacházení, jeho postoj k plnění tohoto programu je kolísavý, byl pětkrát ky potrestán, odměněn byl celkem třikrát.

**Odsouzený s pořadovým číslem 35** - odsouzený má v plnění programu zacházení velké rezervy, byl jednou kázeňsky trestán, program zacházení není plněn.

Z výše popsaného tedy vyplývá, že na této cele mají tři odsouzení (**tj. 75%**), kteří jsou ostatními členy ložnice vytěšňováni z interpersonálních vztahů této ložnice, problémy s plněním svých programů zacházení. První část předpokladu č. 2 (2a): „**lze předpokládat, že naprostá většina (tj. nad 70%) odsouzených, kteří jsou druhými vězni na svých ložnicích odmítání (tj. jsou na periferii vzájemných vztahů), má problémy v plnění svých programů zacházení**“ se dílčím výsledkem na ložnici č. 6 **potvrdila.**

### ROZLOŽENÍ SOC. POZIC VE VZTAZÍCH V RÁMCI LOŽNICE Č. 7:



59

**Tabulka 8: rozložení sociálních pozic členů skupiny ve vztazích v rámci cely č. 7**

<b>Rozložení sociálních pozic členů skupiny celkem</b>	
<b>Kategorie sociálních pozic</b>	<b>Členové skupiny</b>
Oblíbené osoby	37, 40
Akceptované osoby	39
Trpěné osoby	38
Odmítané osoby	41

#### **Interpretace k obrázku 8:**

Při pohledu na tento sociogram je patrné, že v této sociální skupině je vůdčí osobností poř. číslo 37 (údaje získané z dotazníku 1 viz příloha č. 2). Jeho přízní se těší všichni zbývající členové této skupiny, kromě člena s pořadovým číslem 41. Tento vůdce sice volí, ale ten jej zcela jednoznačně odmítá. Pozice jednotlivých odsouzených byla stanovena dle pozitivních a záporných voleb (viz příloha č. 22).

Při zaměření na outsidera této skupiny se v jeho osobním spise můžeme dočíst toto:

**Odsouzený s pořadovým číslem 41** - tento odsouzený hádky ani spory nevyhledává, má však rezervy v plnění programu zacházení, byl jednou kázeňsky trestán, na odměnu nedosáhl.

Na této cele je tedy **100%** odmítaných jedinců, kteří mají problémy s plněním svých programů zacházení. První část předpokladu č. 2 (2a): „**lze předpokládat, že naprostá většina (tj. nad 70%) odsouzených, kteří jsou druhými vězni na svých ložnicích odmítání (tj. jsou na periferii vzájemných vztahů), má problémy v plnění svých programů zacházení**“ se dílčím výsledkem na ložnici č. 7 **potvrdila**.

**Pozn.:** Sociogramy postihující konkrétní vztahy v jednotlivých oblastech na této ložnici čtenář najde v příloze této práce (viz příloha č. 23).

#### **Dílčí závěr:**

Závěrem této podkapitoly, která se věnovala ověření první části předpokladu č. 2 (2a): „**lze předpokládat, že naprostá většina (tj. nad 70%) odsouzených, kteří jsou druhými vězni na svých ložnicích odmítání (tj. jsou na periferii vzájemných vztahů), má problémy v plnění svých programů zacházení**“, by chtěl autor zdůraznit, že tento předpoklad se musel vyvracet či potvrzovat u každé jednotlivé cely jednotlivě. Každá ze zkoumaných ložnic je specifickou sociální skupinou. Nejde proto jen o stanovení sumární hodnoty celku pro všechny ložnice, ale je důležité posoudit sociální dynamiku preferencí a odmítaných v každé malé sociální skupině (ložnic

vězňů) zvlášť. Samotný druhý předpoklad totiž zní, že více jak 70% odsouzených, kteří jsou s jinými vězni na svých ložnicích, má problémy s plněním svých programů zacházení.

Pro lepší přehlednost autor tedy znovu shrne dosažené výsledky dílčích šetření na ložnicích z první části předpokladu č. 2, části 2a:

- Na ložnici č. 1 má **50%** odmítaných jedinců problémy s plněním programu zacházení. **Předpoklad se tedy dílčím zjištěním nepotvrdil.**
- Na druhé zkoumané ložnici má **100%** odmítaných jedinců problémy s plněním svého programu zacházení. **Předpoklad na této ložnici se dílčím zjištěním potvrdil.**
- Na ložnici č. 3 má **100%** odmítaných jedinců problémy s plněním programu zacházení. **Předpoklad se tedy dílčím zjištěním potvrdil.**
- Na čtvrté zkoumané ložnici má **100%** odmítaných jedinců problémy s plněním svých programů zacházení. **Předpoklad se tedy dílčím zjištěním potvrdil.**
- U páté zkoumané ložnice má **50%** odmítaných jedinců problémy s plněním programu zacházení. **Předpoklad se tedy dílčím zjištěním nepotvrdil.**
- Na ložnici č. 6 má **75%** odmítaných respondentů problémy s plněním programu zacházení. **Zde se předpoklad dílčím zjištěním potvrdil.**
- Na poslední zkoumané ložnici má **100%** odmítaných jedinců problémy s plněním svých programů zacházení. **Předpoklad se tedy dílčím zjištěním potvrdil.**

#### **Sumarizační šetření na všech ložnicích:**

První část předpokladu č. 2 (2a), který zní takto: „**lze předpokládat, že naprostá většina (tj. nad 70%) odsouzených, kteří jsou jinými vězni na svých ložnicích odmítání (tj. jsou na periferii vzájemných vztahů), má problémy v plnění svých programů zacházení**“ nebyla u dvou ze sedmi zkoumaných ložnic potvrzena.

Přesto lze konstatovat, že odsouzení nacházející se na periferii vzájemných vztahů mezi odsouzenými umístěnými v jednotlivých ložnicích daného oddílu mají zpravidla problémy v plnění svých programů zacházení a dalších povinností. Toto poznání by mělo vést výchovné pracovníky věznice, zejména kmenového vychovatele, k přijetí vhodných opatření k eliminaci odmítání uvedených vězňů odsouzenými v rámci ložnic i oddílu jako celku. Např. věnováním intenzivnějšího poradenství

i výchovného ovlivňování, případně jejich přerazení v rámci jednotlivých ložnic, nebo mezi oddíly v rámci věznice.

Můžeme si položit otázku, jestli problematiku „odmítaných“ jedinců je možné vnímat v lineární kauzalitě:

a) protože neplní program zacházení, tak je odmítán;

nebo

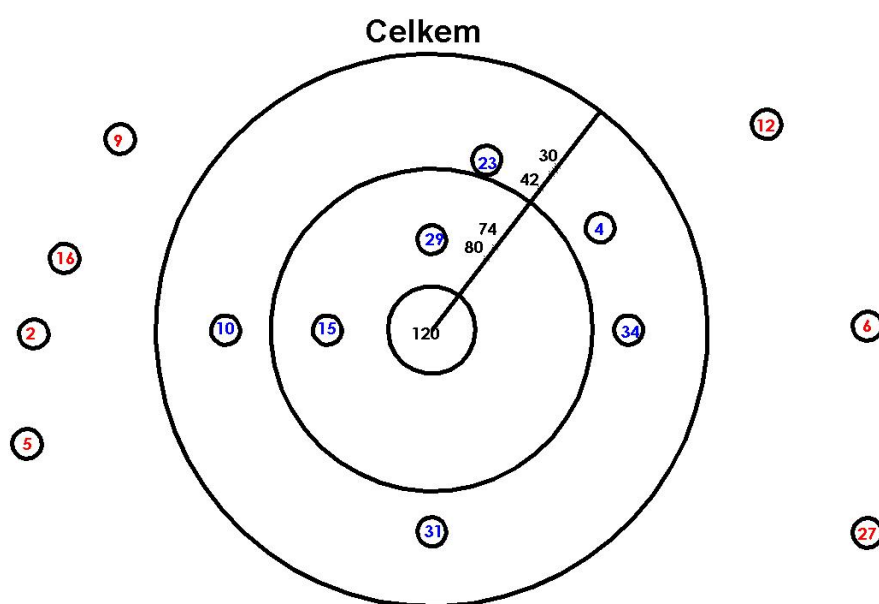
b) protože je odmítán spoluvězni, je méně motivován k činnosti a plnění programu zacházení. Nebo v kauzalitě cirkulární – kdy neplnění programů zacházení s vězni i jejich nevřazení do malé sociální skupiny na ložnici jsou dva aspekty navzájem se potencující a je nutné je sanovat oba současně.

Ověření této úvahy je v možnostech především individuálně výchovného zacházení s danými odsouzenými a získávání průběžných informací o jejich konkrétním chování a jednání, osobnostních vlastností a dispozic a jejich postojů k účelu výkonu uloženého trestu včetně přijetí viny a odpovědnosti za své selhání. Tato problematika však není cílem této práce.

Nyní se budeme věnovat druhé části předpokladu č. 2 (2b), který zní:

**„Lze předpokládat, že naprostá většina (tj. nad 70%) odsouzených, kteří jsou druhými vězni na oddíle odsouzených jako celku odmítání (tj. jsou na periferii vzájemných vztahů), má problémy v plnění svých programů zacházení.“**

### Rozložení sociálních pozic v rámci oddílu:



Obrázek 9: sociogram postihující roz. soc. pozic členů skupiny ve vztazích v rámci oddílu jako celku

**Tabulka 9: rozložení sociálních pozic členů skupiny ve vztazích v rámci oddílu jako celku**

<b>Rozložení sociálních pozic členů skupiny</b>	
<b>Kategorie sociálních pozic</b>	<b>Členové skupiny</b>
Oblíbené osoby	15, 29
Akceptované osoby	10, 23, 4, 34, 31
Trpěné osoby	
Odmítané osoby	9, 16, 2, 5, 12, 6, 27

**Legenda:**

číslo v kroužku – pořadové číslo odsouzeného

modrá barva – dominantní jedinec na oddíle odsouzených

červená barva – odmítaný jedinec na oddíle odsouzených

**Pozn.:** Nejprve by chtěl autor podotknout, že tento sociogram již byl výše interpretován, ale ve vztahu k předpokladu č. 1. Autor obrázek 9, který je identický s obrázkem 1: str. 47, zařadil do praktické části znovu, a to proto, že je to nutné k potvrzení či vyvrácení druhé části předpokladu č. 2 (2b). Sociogramy, které odhalily odmítané jedince v rámci ložnic, byly již interpretovány výše. Sociogramy postihující jednotlivé oblasti v rámci oddílu najde čtenář v příloze č. 9.

**Interpretace k obrázku 9:**

Za účelem zjištění druhé části předpokladu č. 2 (2b) bylo nezbytné zjistit odmítané jedince v rámci oddílu (údaje získané z vyhodnocení dotazníku 2 viz příloha č. 3). Pozice jednotlivých odsouzených byla stanovena dle celkového počtu získaných pozitivních a záporných, tj. odmítavých výběrů - voleb (viz příloha č. 8).

Respondenti, kteří jsou na zkoumaném oddíle na periferii vzájemných vztahů, jak je patrné ze sociogramu, jsou tito: 2, 16, 9, 12, 6, 27, 5.

Po prostudování spisové dokumentace bylo zjištěno u osob nacházejících se na periferii vztahů toto:

**Odsouzený s pořadovým číslem 2** – program zacházení je plněn v plné míře, kázeňsky odměněn byl sedmkrát, trestán nebyl.

**Odsouzený s pořadovým číslem 16** – program zacházení je plněn sporadicky, v chování odsouzeného jsou značné výkyvy, má pět kázeňských trestů, dvě odměny. Tento respondent má značné problémy s kázní.

**Odsouzený s pořadovým číslem 9** – program zacházení je plněn pouze částečně, chování odsouzeného není na požadované úrovni, bylo zjištěno soustavné neplnění základních povinností, čtyři kázeňské tresty, jedna odměna.

**Odsouzený s pořadovým číslem 12** – tento odsouzený projevuje v přístupu k plnění programu zacházení značnou pasivitu, program zacházení neplní, respondent má tři kázeňské tresty a šest odměn. Tyto odměny jsou vesměs velmi staršího data. V poslední době se chování tohoto respondenta velmi zhoršilo.

**Odsouzený s pořadovým číslem 6** – program zacházení plní, odsouzený je hodnocen jako snaživý, kázeňsky trestán nebyl, odměněn byl celkem pětkrát.

**Odsouzený s pořadovým číslem 27** – program zacházení je plněn, tresty žádné, čtyři kázeňské odměny, chování odsouzeného je slušné.

**Odsouzený s pořadovým číslem 5** – program zacházení je plněn v plné míře, odsouzený má celkem tři kázeňské odměny, trest žádný.

Tímto bylo tedy zjištěno, že z odmítaných jedinců v rámci oddílu mají tři odsouzení značné problémy s plněním svého programu zacházení, zbývajících čtyři jej plní. V procentuálním vyjádření toto znamená, že z odmítaných jedinců v rámci oddílu má **43%** těchto odsouzených nacházejících se na periferii vztahů značné problémy s plněním svých programů zacházení.

Druhá část předpokladu č. 2 (2b), který zní: „**Lze předpokládat, že naprostá většina (tj. nad 70%) odsouzených, kteří jsou druhými vězni na oddíle odsouzených jako celku odmítání (tj. jsou na periferii vzájemných vztahů), má problémy v plnění svých programů zacházení.**“ se nepotvrdila.

#### **Dílčí závěr:**

Lze konstatovat, že druhá část předpokladu č. 2 (2b) se nepotvrdila. Je zřejmé, že do vztahů mezi vězni v rámci oddílu vstupují i další a zřejmě i významnější faktory než pouze jejich přístup k plnění svých individuálních programů zacházení a povinností. Např. vzájemné sympatie nebo antipatie, konkrétní projevy chování v dodržování určitých pravidel a norem, předchozí vzájemné poznání nebo reference o charakteru ze strany druhých lidí. Co ale sytí postoje, sympatie nebo antipatie v malé sociální skupině vězňů na ložnici a oddíle, tento průzkum neobjasňuje. Otvírá však otázku pro průzkum následující, který by rozpracoval dále poznatky získané v rámci průzkumu provedeném v této bakalářské práci.

Mimo stanovené předpoklady si autor položil otázku, jaká je možná diferenciací mezi počtem odmítaných osob na ložnicích a oddíle?

Autor si dovolí uvést svůj názor vyplývající z kvantitativního vyhodnocení. Na oddíle odsouzených se nachází celkem dvanáct odmítaných jedinců v rámci ložnic,



které ostatní členové ložnic vylučují ze svých interpersonálních vztahů. V procentuálním vyjádření toto znamená hodnotu 29%.

Dále se na oddíle odsouzených nachází celkem sedm odsouzených nacházející se na periferii vztahů na oddíle jako celku. Toto zjištění představuje hodnotu 17%.

Rozdíl odmítaných osob v  $\Sigma$  ložnic (29%) a v  $\Sigma$  odmítaných osob na oddíle (17%) = 12%. Tento rozdíl naznačuje skutečnost odlišné vnitřní dynamiky ve skupině na ložnicích a ve větší skupině na oddíle. Dále tento rozdíl poukazuje na citlivější hodnocení respondentů na ložnicích a nepřímo můžeme usuzovat na vliv potřeby intimity, která vyžaduje ale schopnost empatie.

Autor si zde na tomto místě dovolí shrnutí výsledků proto, aby vyvstaly zřetelnější souvislosti směřující k vyšší komplexitě vzhledu do problematiky. Druhý předpoklad byl vyhodnocen s ohledem na první část předpokladu č. 2 (2a) – ta byla vyhodnocena s ohledem na vnitřní psychosociální dynamiku malé sociální skupiny na jednotlivých ložnicích a s ohledem na druhou část předpokladu č. 2 (2b), kde byla psychosociální dynamika vyhodnocena v malé sociální skupině oddílu. Pokud autor srovná citlivost hodnocení v malých sociálních skupinách ložnic a malé sociální skupiny oddílu, je patrné, že citlivější na hodnocení jsou malé sociální skupiny ložnic. Sečteme-li všechny osoby, které se ocitly na periferii malé sociální skupiny v hodnocení na ložnicích, docházíme k významně vyššímu číslu odmítaných osob, než na jaké poukazuje hodnocení malé sociální skupiny oddílu. Z tohoto autor usuzuje, že zjištěná difference souvisí s potřebou intimity. Na ložnicích tato potřeba stojí více v popředí. S intimními vztahy ale úzce souvisí schopnost jedince sdílet s druhým, tedy schopnost empatie.

Pokud si autor dovolí na tomto místě předjímat výsledek předpokladu č. 3, tak zjistí, že výše uvedenou úvahu podporuje i zjištění na škále „emocionální identifikace“, kde bylo dosaženo nejnižšího výsledku.

Objevuje se tedy významný trend:

a) rodinné prostředí odsouzených v jejich primárních rodinách je hypoteticky velmi významné. V rodině od nejútlejšího věku je dítě v attachmentových vztazích „učeno“ schopnosti sdílet lidské prožitkové obsahy a kulturní hodnoty, a to ovlivňuje další život jedince rozhodujícím způsobem;

b) vzniká otázka, zda rodinná anamnéza a aktuální schopnost empatie vězňů jsou v programu zacházení dostatečně nebo méně dostatečně zohledněna. A jestli by nebylo vhodné tímto směrem problematiku zkoumat a program zacházení eventuelně

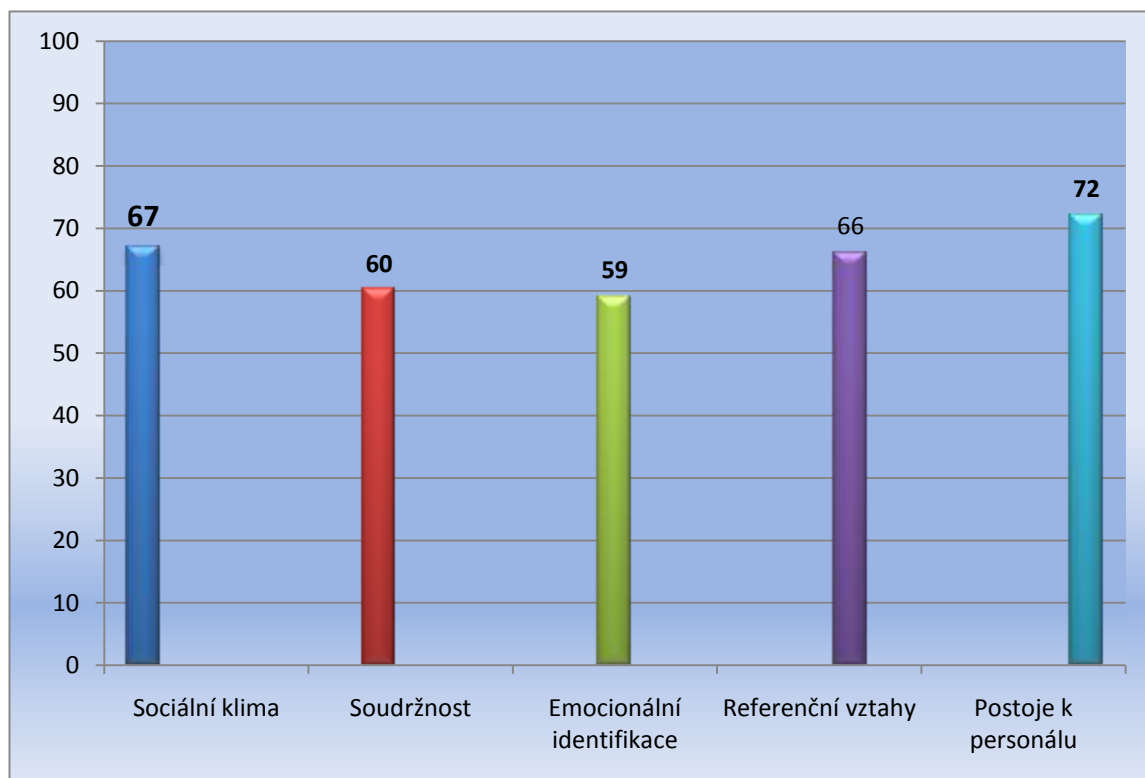
evaluovat. Tedy diferencovaně zohledňovat rodinnou anamnézu a podporovat a rozvíjet právě schopnosti empatie.

Pokud není u jedince dostatečně rozvinuta schopnost empatie ke svému sociálnímu prostředí, s největší pravděpodobností se jeho sociální chování opírá o jiné hodnoty, které jsou šetřením naznačeny v předpokladu č. 3.

#### 6.1.4 Ověření předpokladu č. 3

Předpoklad č. 3 v této práci zní:

„**Vzhledem ke specifice** (specifikou je zde myšleno to, že se jedná o oddíl vedený jako bezdrogová zóna a v rámci malé sociální skupiny se jedná o formální sociální skupinu, ve které jsou jejich členové nedobrovolně, a jejich zařazení do této skupiny závisí na rozhodnutí vedoucího oddělení výkonu trestu), **daného oddílu, lze předpokládat, že většina (tj. nad 60%) odsouzených hodnotí převládající sociální klima ve svém oddíle za pozitivní.**“



**Graf 6:** sociální klima na oddíle odsouzených

### **Interpretace ke grafu č. 6: Sociální klima na oddíle odsouzených**

Tento graf byl sestaven z výsledku dotazníku SK – OO (sociální klima – oddíl odsouzených: (viz příloha č. 24), kde výsledná hodnota sociálního klimatu uvedená v grafu č. 6: str. 66, byla sestavena vyhodnocením dílčích výsledků aspektů, kterými jsou: soudržnost, emocionální identifikace, referenční vztahy a postoje k personálu), který byl respondentům předložen s cílem zjištění sociálního klimatu na oddíle odsouzených. Dotazník byl zaměřen na postižení soudržnosti, emocionální identifikace, referenčních vztahů a postojů k personálu věznice. Samotný dotazník obsahoval 30 položek, z nichž šest bylo zaměřeno na soudržnost skupiny, pět na postižení emocionální identifikace, čtyři na zjištění referenčních vztahů a patnáct zbývajících položek na zjištění postojů k personálu věznice. Jednotlivé signifikantní položky byly sečteny a zprůměrovány a na tomto základě byl sestaven výše uvedený graf č. 6. Výsledná hodnota sociálního klimatu (uvedená v grafu č. 6: str. 66) je pak celkový průměr ze všech zkoumaných jednotlivých položek (vyjádřeno v procentech).

#### **SOUDRŽNOST**

První zkoumanou hodnotou v tomto dotazníku je soudržnost sociální skupiny. Soudržností zde má autor na mysli to, jak je skupina stabilní a atraktivní pro její členy. Soudržnost skupiny je důležitá pro její produktivitu a rozhodování. Pokud je soudržnost dostatečná, má to kladný vliv na její stabilitu a rozvoj.

Soudržnost skupiny postihovaly v dotazníku položky: 2, 4, 11, 17, 25 a 28. Z grafu č. 6 je patrné, že soudržnost této skupiny je zjištěna na hladině 60%. Vzhledem k prostředí zkoumané sociální skupiny je tento výsledek možné hodnotit pozitivně.

#### **EMOCIONÁLNÍ IDENTIFIKACE**

Další oblastí byla emocionální identifikace zkoumané skupiny. Emocionální identifikací má autor na mysli to, jak se jednotliví členové skupiny dokážou vcítit do pocitů druhých, jak jsou schopni si vzájemně porozumět, projevit náklonnost k druhým nebo jaká je schopnost jejich empatie, dále sem patří i ochota ke spolupráci a kooperaci v realizaci úkolů, požadavků a též i snaha k nezištné vzájemné pomoci, podpoře a povzbuzování.

Emocionální identifikace byla v dotazníku vyjádřena signifikantními položkami č. 5, 7, 9, 15, 22. Z grafu č. 6 je patrné, že emocionální identifikace je zastoupena na zkoumaném oddíle hodnotou 59%. Dle autorova soudu je tato hodnota slabá. S ohledem na výsledek předpokladu č. 2 a vzhledem k tomu, že emocionální

identifikace se pohybuje na nejnižší úrovni ze všech složek šetření „sociálního klimatu malé sociální skupiny“, tuto schopnost u respondentů hodnotí jako insuficientní.

### REFERENČNÍ VZTAHY

Třetí zkoumaná oblast ve výše uvedeném grafu byla zaměřená na referenční vztahy zkoumané skupiny. Oblast referenčních vztahů v dotazníku zastupovaly signifikantní položky č. 13, 19, 26, 30. Lze konstatovat, že u této skupiny, která je utvořena ve specifických podmínkách s delegovaným zařazováním jednotlivých odsouzených, avšak na základě jejich dobrovolnosti (podané žádosti o přijetí) do oddílu, jsou jejich referenční vztahy, kam se promítá vzájemná akceptace, vyhledávání vzájemných kontaktů, konformita i uznávání neformálních pozic a statutu (hodnoty) těchto pozic ve vzájemných vztazích, na poměrně dobré úrovni. Pouze necelých 29% z celkového počtu členů skupiny se řadí mezi izolované jedince v rámci všech ložnic, přičemž v rámci oddílu jako celku je tento poměr ještě menší. Pozitivem je i to, že v rámci oddílu nebyly zjištěny opoziční podskupiny (tzv. kliky), které by svým přístupem k plnění svých programů zacházení, chování a jednáním narušovaly jednak kohezi (soudržnost) skupiny, jednak negativně ovlivňovaly celkovou sociální atmosféru, která převládá u tohoto oddílu odsouzených.

### POSTOJE K PERSONÁLU

Poslední zkoumaná oblast byla zaměřena na postižení postojů respondentů k personálu věznice. Na postoje k personálu byly zaměřeny signifikantní položky č. 1, 3, 6, 8, 10, 12, 14, 16, 18, 20, 21, 23, 24, 27 a 29. Z grafu č. 6 je zřejmé, že postoje k personálu věznice jsou zde vyjádřeny hodnotou 72%. Dle autora názoru je tato hodnota dostatečně vysoká, aby autor mohl vyjádřit názor, že na daném oddíle jsou postoje respondentů k personálu věznice uspokojující. Respondenti tímto dle autora vyjadřují svou určitou důvěru v personál věznice.

### Vyhodnocení předpokladu č. 3:

Lze konstatovat, že předpoklad č. 3: „**Vzhledem ke specifice** (specifikou je zde myšleno to, že se jedná o oddíl vedený jako bezdrogová zóna, a v rámci malé sociální skupiny se jedná o delegovanou sociální skupinu, ve které jsou jejich členové nedobrovolně, a jejich zařazení do této skupiny závisí na rozhodnutí vedoucího oddělení výkonu trestu), **daného oddílu, lze předpokládat, že většina (tj. nad 60%) odsouzených hodnotí převládající sociální klima ve svém oddíle za pozitivní**“, byl **potvrzen**.

Dle dosažené hodnoty (67%) lze sociální klima dle autorova názoru u daného oddílu hodnotit jako ve své podstatě pozitivní, napomáhající odsouzeným plnit své programy zacházení a tím naplňovat účel výkonu trestu odnětí svobody i eliminovat jejich vzájemnou konfliktovost a pozitivně ovlivňovat jejich přizpůsobování se podmínkám i požadavkům souvisejících s pobytem ve věznici.

Autor by chtěl dále poznamenat, že dle jeho názoru je nejdůležitější položkou v tomto grafu emocionální identifikace. Z grafu je patrné, že emocionální identifikace je zastoupena pouze hodnotou 59%. Položky, kterými jsou soudržnost, referenční vztahy a postoje k personálu by potom měly být dle autorova mínění na úrovni emocionální identifikace, nebo pod její úrovní. Z tohoto se dá tedy usuzovat, že kvality těchto tří položek jsou nesený spíše než vzájemnou empatií např. formalismem, vnímáním významu sociální moci pro jedince apod.

Emocionální identifikace jsou schopnosti, které umožňují vzájemně se vžívat do pocitů druhých, vzájemné porozumění a vcítění, náklonnost. Dále se ukázalo, že „sociální klima“ a hodnoty, jako jsou soudržnost, referenční vztahy a postoje k personálu se opírají více o jiné vnitřní hodnoty než o hodnotu empatie. To znamená preferenci konformity a určitých aspektů sociální moci, tedy vliv vnějších regulativ.

Hodnocení sociálního klimatu v této práci je výsledkem hodnocení prostředí, kde se uplatňuje podpora seberegulace pomocí programů zacházení, ale je zde nutné dle autorova mínění nacházet i nástroje jak zjišťovat a posilovat samostatnou seberegulaci vězněných osob. Šetření sociálního klimatu na oddíle odsouzených právě tím, že výsledek je vyšší než hodnota emocionální identifikace, poukazuje na význam nutnosti posilování aspektu samostatné seberegulace v rámci v plnění programů zacházení. Tímto směrem by bylo vhodné orientovat další případný průzkum, který by zjišťoval jednotlivé kroky i nároky na samostatnost k seberegulaci odsouzených. To by byl zřejmě účinný nástroj pro výbavu vězně pro extramurální život.

## 7 Shrnutí výsledků praktické části

Tato práce měla za úkol postihnout interpersonální vztahy na oddíle odsouzených vyčleněného jako bezdrogová zóna a zjistit, jaké je sociální klima na tomto oddíle. Součástí tohoto úkolu bylo ověřit účelnost využití sociometrie jako prostředku ke zjišťování pozic, vzájemných sympatií a antipatií u členů oddílu odsouzených a na základě charakteru přístupu jednotlivých členů oddílu k plnění svých individuálních programů zacházení a zapojování se do aktivit programů zacházení volit vhodná opatření směřující do formování sociálního klimatu na oddíle. Praktická část se proto zabývala tím, zda dominantní jedinci na daném oddíle pozitivně ovlivňují sociální klima a také tím, zda odsouzení, kteří jsou ostatními z tohoto oddílu odmítáni, mají problémy při plnění svých programů zacházení. Poslední část praktické části byla potom zaměřena na postižení sociálního klimatu na oddíle odsouzených.

Za účelem zjištění interpersonálních vztahů a převládajícího sociálního klimatu na oddíle byly stanoveny tři předpoklady. **První předpoklad**, který zněl takto: „Lze předpokládat, že většina (tj. nad 50%) odsouzených zaujímajících dominantní pozici ve struktuře neformálních vztahů mezi vězni na oddíle jako celku, pozitivně ovlivňuje sociální klima na oddíle odsouzených“, **byl ověřen jako platný**. Bylo zjištěno, že dominantní jedinci, kteří mají vliv na druhé odsouzené, pozitivně ovlivňují sociální klima na daném oddíle. Tito jedinci jsou druhými akceptováni, snaží se o bezproblémový výkon trestu a svým přístupem k výkonu trestu napomáhají vytvářet pozitivní klima na oddíle, čímž dle autorova soudu značně usnadňují pracovníkům věznice jejich práci. Na oddíle, kde si dominantní jedinci, kteří často vynikají i značnou fyzickou silou, neplní své základní povinnosti nebo své síly využívají například k šikanování druhých odsouzených, se potom pracuje i zaměstnancům velmi špatně.

**Druhý předpoklad** této práce, zněl: „Lze předpokládat, že naprostá většina (tj. nad 70%) odsouzených, kteří jsou druhými vězni:

- a) na svých ložnicích odmítání (tj. jsou na periferii vzájemných vztahů), má problémy v plnění svých programů zacházení,
- b) na oddíle odsouzených jako celku odmítání (tj. jsou na periferii vzájemných vztahů), má problémy v plnění svých programů zacházení.

Autor musel předpoklad potvrdit či vyvrátit nejprve v rámci ložnic a následně v rámci oddílu. **První část předpokladu** se ověřovala v rámci ložnic oddílu, kde na zkoumaném oddíle se nachází sedm ložnic a u **dvou ložnic tento předpoklad nebyl**

**potvrzen.** Na zbývajících pěti ložnicích mají odmítaní jedinci problémy v plnění svých programů zacházení i jiných základních povinností. Jednalo se o ložnici č. 2, kde 100% odmítaných jedinců má problémy s plněním svých programů zacházení. Dále to byla ložnice č. 3, kde taktéž 100% odmítaných jedinců má problémy v plnění svého programu zacházení. Další ložnicí byla celá č. 4, kde 100% odmítaných jedinců má problémy s plněním svých programů zacházení. Čtvrtou ložnicí, kde se předpoklad naplnil, byla ložnice č. 6, kde 75% odmítaných jedinců má problémy při plnění svých programů zacházení, a poslední byla ložnice č. 7, kde 100% odmítaných jedinců má problémy s plněním svých programů zacházení. Tito jedinci jsou z interpersonálních vztahů ve své ložnici vylučováni, jsou na periferii vztahů ložnice. V rámci ložnic, dle autorova soudu a získaných poznatků, jsou interpersonální vztahy odsouzených na jednotlivých ložnicích oddílů v podmínkách výkonu trestu odnětí svobody ne zcela dobré. Ve formálních malých sociálních skupinách často dochází k tomu, že určitý počet členů skupiny je izolován, případně i vylučován ze skupin.

**Druhá část tohoto předpokladu,** týkající se odmítaných jedinců v rámci oddílů, **se nepotvrdila.** Většina odmítaných jedinců v rámci oddílu nemá problémy v plnění svých programů zacházení. Autor se domnívá, že pro jedince na oddíle jsou důležitější vztahy v jeho kmenové ložnici než na oddíle jako celku. Na ložnici odsouzený tráví valnou většinu svého výkonu trestu, a pokud ho ložnice přijme, je vše v pořádku, pokud ho naopak ze svých interpersonálních vztahů vylučuje, je to trýznivé.

. Ze získaných poznatků při ověřování prvních dvou předpokladů lze usuzovat, že interpersonální vztahy na tomto oddíle nejsou zcela uspokojivé, a jeví se jako vhodné učinit opatření ke zlepšení pozic odsouzených nacházejících se na periferii vztahů v návaznosti na zjištění důvodů, proč jsou jinými izolováni, případně i odmítáni (např. jejich přemístěním na jinou ložnici, případně do jiného oddílu, nejlépe však poradenstvím směřujícím k eliminaci příčin jejich pozic ve vztazích mezi vězni).

Poslední část této práce byla zaměřena na postižení sociálního klimatu na oddíle odsouzených. K tomuto byl stanoven **předpoklad č. 3**, který zní takto: „Vzhledem ke specifitě daného oddílu lze předpokládat, že většina (tj. nad 60%) odsouzených hodnotí převládající sociální klima ve svém oddíle za pozitivní.“ Tento předpoklad byl ověřen jako platný. Dle dosažené hodnoty 67% autor hodnotí sociální klima na zkoumaném oddíle jako uspokojující.

## ZÁVĚR

Hlavním smyslem této práce bylo zjistit, zda lze s použitím sociometrie v kombinaci s dotazníkovým šetřením zjistit, jaké vztahy a mezi jakými vězni ve smyslu jejich přístupu k účelu trestu převládají (oddíl odsouzených), a do jaké míry převládající charakter celkového sociálního klimatu na oddíle napomáhá, nebo omezuje plnění účelu výkonu trestu odnětí svobody.

Praktickým přínosem pro práci ve vězeňství bylo dát možnost vychovateli oddílu, ale i jiným kompetentním pracovníkům věznice aplikovat metody použité v této práci v jejich každodenní pedagogické činnosti. Vychovatel oddílu má možnost metodami použitými v této práci zjistit, jaké jsou vztahy mezi jeho svěřenci a jaké klima na jeho oddíle převládá. Na základě těchto výsledků má potom možnost přijmout adekvátní opatření, aby jeho práce byla co nejefektivnější.

Konkrétní interpersonální vztahy mezi odsouzenými se obtížně zjišťují vzhledem ke specifické podmínce výkonu trestu odnětí svobody ve věznici jednak proto, že je realizováno delegované rozmísťování odsouzených do jednotlivých oddílů a na jednotlivé ložnice v rámci oddílu, jednak proto, že značná část vězňů vykazuje atypické morálně - volní vlastnosti promítající se do poruch jejich chování. Tím dochází k tomu, že oddíl vězňů je tvořen jak věkově, tak i z hlediska kriminogenní zatíženosti pestrout skladbou jedinců s převládající motivací uložený trest „přetrpět“. Jejich sociální zkušenosti, zejména z předchozích výkonů trestu odnětí svobody, je vedou k opatrnosti v navazování bližších osobních vztahů s druhými, tím eliminují případné zneužití těchto vztahů. Dále u značné části vězňů převládá přesvědčení o tzv. „bonzáctví“ (donášení, žalování) ze strany druhých s různou motivací. Navíc řada vězňů inklinuje k tzv. „druhému životu ve věznici“, jehož podstatou je přizpůsobovat si dané podmínky, hédonismus (požitkářství), na úkor druhých - hazard, distribuce i zneužívání drog, ale i šikana a vzájemné fyzické násilí. To vše negativně ovlivňuje vztahy mezi vězni a narušuje sociální klima na oddílech.

Ověření možnosti jednoduchým způsobem zjišťovat převládající vztahy a pozice ve vztazích i specifika sociálního klimatu u vězňů vychovateli oddílů i jinými pracovníky věznice podílejícími se na ovlivňování odsouzených umožňuje aktivní zásahy do formování těchto vztahů a pozitivního ovlivňování daného sociálního klimatu. V neposlední řadě umožňuje i přijímat preventivní opatření k omezování šikany mezi vězni v rámci jednotlivých ložnic a oddílů.



## NÁVRH OPATŘENÍ

- V rámci odborně – metodické přípravy vychovatelů věznice tyto seznámit s možnostmi využití sociometrie ke zjišťování charakteru interpersonálních vztahů a použití vhodných dotazníků ke zjišťování specifík sociálního klimatu u jejich oddílu v rámci věznice.
- Metodicky ze strany odborných pracovníků věznice vést vychovatele k přijímání vhodných opatření k omezování negativních prvků ve vztazích mezi vězni a k pozitivnímu formování sociálního klimatu u oddílu ve věznici.
- Poznáním charakteru interpersonálních vztahů mezi odsouzenými na ložnicích a oddílech eliminovat možnou šikanu mezi vězni.
- Ve výchovném ovlivňování odsouzených (v rámci individuálně výchovné činnosti, hodnocení odsouzených, kázeňské praxi a práci se skupinami vězňů) věnovat výraznější pozornost motivaci, poradenství, úkolování i zveřejňování poznatků, směřující k eliminaci nevhodných způsobů chování a jednání, vzájemné hostility i agresivity a všeho, co narušuje interpersonální vztahy mezi vězni.
- Prosazovat realizaci zvýšené kontroly k zamezení případné šikany, ostrakizace, zneužívání, urážení apod. a intenzivnější výchovné práce u odsouzených nacházející se na periférii interpersonálních vztahů na oddílech vězňů.
- Zajistit přehled o odsouzených nacházejících se v dominantní pozici ve vztazích mezi vězni, zejména s důrazem na jejich osobnostní vlastnosti, naplňování účelu trestu plněním svých programů zacházení a projevy chování a jednání s cílem eliminovat jejich případný negativní vliv na další odsouzené a zabraňování šikany, zneužívání, okrádání apod. jiných odsouzených na ložnicích a oddílech odsouzených.
- Prohloubit schopnosti personálu věznice v dovednostech, jak rozvíjet schopnost empatie u odsouzených. V rámci výchovné práce se skupinami odsouzených usilovat o formování emocionální identifikace a koheze prostřednictvím stanovování určitých pravidelně hodnocených i časově ohraničených společných cílů (např. zákaz používání sprostých slov, estetizace ubytovacího prostoru, šetření elektrickou energií, vodou, péče

o výstroj a jiný intendantní materiál, soutěže mezi ložnicemi i oddíly v udržování pořádku, kázně, ve vhodných sportovních, ale i vzdělávacích a kulturních aktivitách apod.).

- Vést personál věznice, podílející se na ovlivňování odsouzených, k profesní etice, vhodnému poradenství, rovnostářství i empatii ve vztazích k odsouzeným ve věznici.

# SEZNAM POUŽITÝCH ZDROJŮ

- ATKINSONOVÁ, L. Rita et al. *Psychologie*. 1. vyd. Praha: Victoria Publishing, 1995.  
ISBN 80 – 85605 – 35 – X.
- ČÍRTKOVÁ, Ludmila. *Policejní psychologie*. Plzeň: Aleš Čeněk, 2006.  
ISBN 80 – 86898 – 73 – 3.
- DEVITO, A. Joseph. *Základy lidské komunikace*. 1. vyd. Praha: Grada, 2001.  
ISBN 80 – 7169 – 988 – 8.
- DEVITO, A. Joseph. *Základy lidské komunikace: 6. vydání*. 1. vyd. Praha: Grada, 2008.  
ISBN 978 – 80 – 247 – 2018 – 0.
- HARTL, Pavel – HARTLOVÁ, Helena. *Psychologický slovník*. 2. vyd. Praha: Portál, 2009. ISBN 978 – 80 – 7367 – 569 – 1.
- HAYESOVÁ, Nicky. *Základy sociální psychologie*. 3. vyd. Praha: Portál, 2003.  
ISBN 80 – 7178 – 763 – 9.
- JANOUSEK, Jaromír et al. *Sociální psychologie*. 1. vyd. Praha: Státní a pedagogické nakladatelství, 1988.
- KOHOUTEK, Rudolf. *Základy užití psychologie*. Brno: Cerm, 2002.  
ISBN 80 – 214 – 2203 – 3.
- MIŇHOVÁ, Jana – PRUNNER, Pavel. *Kapitoly ze sociální psychologie pro právníky*. 2. upravené vyd. Dobrá Voda u Pelhřimova: Aleš Čeněk, 2000.  
ISBN 80 – 902627 – 9 – 1.
- NAKONEČNÝ, Milan. *Sociální psychologie*. 1. vyd. Praha: Academia, 1999.  
ISBN 80 – 200 – 0690 – 7.
- NAKONEČNÝ, Milan. *Sociální psychologie*. 1. vyd. Praha: Svoboda, 1970.
- NAKONEČNÝ, Milan. *Úvod do psychologie*. 1. vyd. Praha: Academia, 2003.  
ISBN 80 – 200 – 0993 – 0.
- NOVOTNÁ, Eliška. *Sociologie sociálních skupin*. 1. vyd. Praha: Grada, 2010.  
ISBN 978 – 80 – 247 – 2957 – 2.
- NOVOTNÁ, Eliška. *Základy sociologie*. 1. vyd. Praha: Grada, 2008.  
ISBN 978 – 80 – 247 – 2396 – 9.
- PEŠATOVÁ, Ilona. *Sociálně patologické jevy u dětí školního věku*. 1. vyd. Liberec: Technická univerzita v Liberci, 2007.  
ISBN 978 – 80 – 7372 – 291 -3.

- PETRUSEK, Miloslav. *Základy sociologie*. Praha: Akademie veřejné správy, 2009.  
ISBN 978 – 80 – 87207 – 02 – 4.
- REICHEL, Jiří. *Kapitoly systematické sociologie*. 2. vyd. Praha: Grada, 2008.  
ISBN 978 – 80 – 247 – 2594 – 9.
- ŘEZÁČ, Jaroslav. *Sociální psychologie*. Brno: Paido, 1998.  
ISBN 80 – 85931 – 48 – 6.
- ŘÍČAN, Pavel. *Psychologie*. 1. vyd. Praha: Portál, 2005.  
ISBN 80 – 7178 – 923 – 2.
- SOCHŮREK, Jan 2008. Negativní jevy ve vězení. In ČERNÍKOVÁ, Vratislava et al. *Sociální ochrana: terciární prevence, její možnosti a limity*. Plzeň: Aleš Čeněk.  
ISBN 978 – 80 – 7380 – 138 – 0. s. 114 – 140.
- TRPIŠOVSKÁ, Dobromila – VACÍNOVÁ, Marie. *Sociální psychologie*. 1. vyd. Praha: Univerzita Jana Amose Komenského, 2007.  
ISBN 978 – 80 – 86723 – 30 – 3.
- VÁGNEROVÁ, Marie. *Psychopatologie pro pomáhající profese*. 4. vyd. Praha: Portál, 2008. ISBN 978 – 80 – 7367 – 414 – 4.
- VEČEŘA, Miloš – URBANOVÁ, Martina. *Sociologie práva*. Plzeň: Aleš Čeněk, 2006.  
ISBN 80 – 86898 – 72 – 5.
- Vnitřní řád Věznice Horní Slavkov pro odsouzené zařazené k výkonu trestu do věznice s ostrahou

## SEZNAM PŘÍLOH

- Příloha č. 1: anamnestický dotazník (viz text – s. 44, 45)
- Příloha č. 2: dotazník 1 (viz text – s. 44, 51, 52, 54, 55, 57, 58, 60)
- Příloha č. 3: dotazník 2 (viz text – s. 44, 46, 63)
- Příloha č. 4: dotazník SK – OO (viz text – s. 44)
- Příloha č. 5: graf 1, 2, 3 – analýza získaných anamnestických údajů od respondentů (viz text – s. 46)
- Příloha č. 6: graf 4 – charakter aktuální páchané trestné činnosti (viz text – s. 46)
- Příloha č. 7: graf 5 - četnost pobytu ve výkonu trestu odnětí svobody (viz text – s. 46)
- Příloha č. 8: vyhodnocení vztahů v rámci oddílu jako celku (viz text – s. 46, 63)
- Příloha č. 9: oblast vztahů v rámci oddílu (viz text – s. 47, 63)
- Příloha č. 10: vyhodnocení vztahů cely č. 1 (viz text – s. 51)
- Příloha č. 11: oblast vztahů v rámci cely č. 1 (viz text – s. 51)
- Příloha č. 12: vyhodnocení vztahů cely č. 2 (viz text – s. 52)
- Příloha č. 13: oblast vztahů v rámci cely č. 2 (viz text – s. 53)
- Příloha č. 14: vyhodnocení vztahů cely č. 3 (viz text – s. 54)
- Příloha č. 15: oblast vztahů v rámci cely č. 3 (viz text – s. 54)
- Příloha č. 16: vyhodnocení vztahů cely č. 4 (viz text – s. 55)
- Příloha č. 17: oblast vztahů v rámci cely č. 4 (viz text – s. 56)
- Příloha č. 18: vyhodnocení vztahů cely č. 5 (viz text – s. 57)
- Příloha č. 19: oblast vztahů v rámci cely č. 5 (viz text – s. 57)
- Příloha č. 20: vyhodnocení vztahů cely č. 6 (viz text – s. 58)
- Příloha č. 21: oblast vztahů v rámci cely č. 6 (viz text – s. 59)
- Příloha č. 22: vyhodnocení vztahů cely č. 7 (viz text – s. 60)
- Příloha č. 23: oblast vztahů v rámci cely č. 7 (viz text – s. 60)
- Příloha č. 24: vyhodnocení dotazníku SK – OO (viz text – s. 67)

## **Anamnestický dotazník**

**Rok narození:** \_\_\_\_\_

### ***INSTRUKCE:***

Prosím zodpovězte co nejupřímněji na níže položené otázky. Dotazník je rozdělen na tři části. V prvních dvou částech tohoto dotazníku jsou položeny otázky, které jsou rozděleny na dvě části tak, aby pokud jsou Vaši rodiče rozvedeni, jste se mohl vyjádřit k rodičům vlastním i nevlastním. V každé otázce máte na výběr z několika možností. **Zakroužkujte, případně křížkem jako ve sportce označte dané písmeno** u jednotlivých otázek prosím ty odpovědi, které jsou podle Vás pravdivé. Děkuji Vám velmi za Váš čas strávený při vyplňování tohoto dotazníku a ochotu odpovídat pravdivě na otázky v něm položené. Veškeré údaje Vámi uvedené jsou důvěrné a tento dotazník nebude nikde zveřejněn.

*Pokračujte na druhé straně*

## I: OTEC

- 1) **Můj vlastní otec žil s mou matkou:** a) po celou dobu mého pobytu u rodičů  
b) otec se s matkou rozvedl (pokud ano uveďte, kolik Vám bylo let, když se rodiče rozvedli): .....  
c) se svým vlastním otcem jsem se nestýkal
- 2) **Můj vlastní otec je:** a) vyučen  
b) nevyučen  
c) měl střední vzdělání  
d) měl vysokoškolské vzdělání  
e) svého vlastního otce neznám
- 3) **Můj otec:** a) můj vlastní otec se podílel na mé výchově  
b) můj vlastní otec se na mé výchově nepodílel  
d) žil jsem s nevlastním otcem, který se podílel na mé výchově  
e) žil jsem s nevlastním otcem, který si mě nevšímal
- 4) **Můj otec:** a) můj vlastní otec měl problémy se zákonem  
b) můj vlastní otec neměl problémy se zákonem  
c) žil jsem s nevlastním otcem, který měl problémy se zákonem  
d) žil jsem s nevlastním otcem, který neměl žádné problémy se zákonem
- 5) **Můj otec:** a) můj vlastní otec byl někdy ve výkonu trestu  
b) můj vlastní nebyl nikdy ve výkonu trestu  
c) můj nevlastní otec byl někdy ve výkonu trestu  
d) můj nevlastní otec neměl problémy se zákonem

*pokračujte na další straně*

- 6) Můj otec:**
- a) můj vlastní otec požíval ve větší míře alkohol
  - b) můj vlastní otec je (byl) abstinent
  - c) můj vlastní otec alkohol pil (pije) jen občas
  - d) můj nevlastní otec požíval ve větší míře alkohol
  - e) můj nevlastní otec je (byl) abstinent
  - f) můj nevlastní otec alkohol pije (pil) jen občas
- 7) Můj otec:**
- a) můj vlastní otec požíval drogy
  - b) můj vlastní otec nepožíval drogy
  - c) můj nevlastní otec požíval drogy
  - d) můj nevlastní otec nepožíval drogy
- 8) Můj otec:**
- a) můj vlastní otec je zaměstnaný
  - b) můj vlastní otec je nezaměstnaný
  - c) můj nevlastní otec je zaměstnaný
  - d) můj nevlastní otec je nezaměstnaný
- 9) Můj otec:**
- a) můj vlastní otec mě často hodně bil, když jsem byl malý
  - b) můj vlastní otec na mě byl hodný
  - c) můj vlastní otec si mě vůbec nevšímal
  - d) můj vlastní otec mě týral
  - e) můj nevlastní otec mě často hodně bil, když jsem byl malý
  - f) můj nevlastní otec na mě byl hodný
  - g) můj nevlastní otec si mě vůbec nevšímal
  - h) můj nevlastní otec mě týral

*pokračujte na další straně*



## II: MATKA

- 10) Moje matka, u které jsem vyrůstal, byla (je) :**
- a) vlastní
  - b) nevlastní
  - c) žil jsem jen s otcem
  - d) svojí matku neznám

- 11) Moje matka je:**
- a) moje vlastní matka je vyučena
  - b) moje vlastní matka je nevyučena
  - c) moje vlastní matka má střední vzdělání
  - d) moje vlastní matka má vysokoškolské vzdělání
  - e) nevím jako má vzdělání
  - f) moje nevlastní matka je vyučena
  - g) moje nevlastní matka je nevyučena
  - h) moje nevlastní matka má střední školu
  - i) moje nevlastní matka má vysokou školu
  - j) nevím jaké má vzdělání

- 12) Moje matka:**
- a) moje vlastní matka se podílela na mé výchově
  - b) moje vlastní matka si mě nevšímala
  - c) moje nevlastní matka mě vychovávala
  - d) moje nevlastní matka si mě nevšímala

- 13) Moje matka:**
- a) moje vlastní matka byla ve výkonu trestu
  - b) moje vlastní matka nebyla ve výkonu trestu
  - c) moje nevlastní matka byla ve výkonu trestu
  - d) moje nevlastní matka nebyla ve výkonu trestu

*pokračujte na další straně*

**14) Moje matka:**

- a) moje vlastní matka pije (pila) hodně alkohol
- b) moje vlastní matka nepije (nepila) vůbec
- c) moje vlastní matka pije (pila) jen občas
  
- d) moje nevlastní matka pije (pila) hodně alkohol
- e) moje nevlastní matka nepije (nepila) vůbec
- f) moje nevlastní matka pije (pila) jen občas

**15) Moje matka:**

- a) má vlastní matka bere (brala) drogy
- b) má vlastní matka nebere (nebrala) drogy
  
- c) má nevlastní matka bere (brala) drogy
- d) má nevlastní matka drogy nebere (nebrala)

**16) Moje matka:**

- a) má vlastní matka je zaměstnaná
- b) má vlastní matka je nezaměstnaná
- c) má vlastní matka je v domácnosti
  
- d) má nevlastní matka je zaměstnaná
- e) má nevlastní matka je nezaměstnaná
- f) má nevlastní matka je v domácnosti

**17) Moje matka:**

- a) má vlastní matka mě hodně bila, když jsem byl malý
- b) má vlastní matka na mě byla hodná
- c) má vlastní matka si mě vůbec nevšímalá
- d) má vlastní matka mě týrala
  
- e) má nevlastní matka mě hodně bila
- f) má nevlastní matka na mě byla hodná
- g) má nevlastní matka si mě vůbec nevšímalá
- h) má nevlastní matka mě týrala

*pokračujte na další straně*

### III: JÁ SÁM

**18) Byl jsem vychováván:**

- a) u rodičů
- b) u prarodičů
- c) v dětském domově, domově mládeže, výchovném ústavu
- d) střídavě u shora uvedených

**19) Moji rodiče žijí:**

- a) spolu
- b) jsou rozvedeni (pokud ano napište, kolik Vám bylo let, když se rozvedly)....

**20) Jsem:**

- a) jedináček
- b) mám sourozence (pokud ano, uveďte kolik?):.....

**21) Byl jsem v:**

- a) Dětském domově od ...let do ...let (do vynechaných míst prosím vyplňte, od kolika do kolika let jste v tomto zařízení pobýval)
- b) Výchovné ústavu mládeže od ... do ... let (do vynechaných míst prosím vyplňte, od kolika do kolika let jste v tomto zařízení pobýval)
- c) až do dospělosti jsem byl vychováván doma

**22) Byl jste zařazen do zvláštní školy:**

- a) ano, od které třídy:.....
- b) ne

**23) Kolik tříd základní nebo zvláštní školy jste vychodil?:**

*Pokračujte na další straně*

- 24) Moje nejvyšší ukončené vzdělání je:** a) nedokončené základní vzdělání  
b) dokončené základní vzdělání  
c) střední odborné učiliště bez maturity  
d) středoškolské vzdělání s maturitou  
e) vysokoškolské vzdělání (uveďte

získaný titul) :

**25) V kolika letech jste poprvé stanul před soudem?: ...**

**26) Kolikrát jste byl celkem trestán podmíněně?: ...**

**27) Kolikrát jste byl celkem trestán nepodmíněně?: ...**

- 28) Bydlím:** a) sám ve vlastním bytě, nebo v rodinném domku  
b) s družkou  
c) s manželkou  
d) u rodičů  
e) jsem bezdomovec

- 29) Jsem:** a) rozvedený  
b) svobodný  
c) ženatý (žiji v registrovaném partnerství)

- 30) Mám:** a) jedno dítě  
b) dvě děti  
c) tři děti  
d) čtyři děti  
e) více jak čtyři děti  
f) nemám žádné děti

- 31) Byl jsem závislý na:** a) alkoholu  
b) drogách  
c) na hracích automatech  
c) nebyl jsem závislý

*pokračujte na další straně*

**32) Pokud jste před výkonem trestu užíval drogy, napište prosím, jakou jste bral nejčastěji, pokud jste drogy nebral tak napište číslo 0: ...**

**33) Jsem:** a) kuřák

b) nekuřák

c) kouřím jen občas

**34) Měl jsem často:**

a) hlad

b) měly jsme doma teplo

c) doma byla často zima

d) měl jsem postel jen pro sebe

e) spal jsem na posteli se sourozenci, nebo rodiči

f) nosil jsem oblečení po sourozencích

g) jídla jsem měl vždy dost

h) měly jsme doma splachovací záchod

i) doma byl vždy pořádek

j) doma se uklízelo je občas

k) neměl jsem takové věci jako jiné děti (hračky, kolo,

apod.),

l) měl jsem v podstatě stejné věci jako jiné děti.

## Dotazník – 1

**Jméno a příjmení:** \_\_\_\_\_

- 1. Napište jména vězňů z vaší ložnice, s nimiž byste nejraději spolupracoval na odstranění havárie. Uved'te jména v pořadí:**

a) \_\_\_\_\_,

b) \_\_\_\_\_,

c) \_\_\_\_\_,

- 2. Napište jména vězňů z vaší ložnice, se kterými byste nechtěl spolupracovat na odstranění havárie. Uved'te jména v pořadí:**

a) \_\_\_\_\_,

b) \_\_\_\_\_,

c) \_\_\_\_\_,

- 3. Na koho z vaší ložnice byste se v případě potřeby obrátil s důvěrou o radu při řešení svých osobních starostí. Uved'te jména v pořadí:**

a) \_\_\_\_\_,

b) \_\_\_\_\_,

c) \_\_\_\_\_,

- 4. Na koho byste se z vaší ložnice neobracel při řešení svých osobních starostí. Uved'te jména v pořadí:**

a) \_\_\_\_\_,

b) \_\_\_\_\_,

c) \_\_\_\_\_,

- 5. Komu byste z vaší ložnice půjčil, nebo daroval nějakou svou věc. Uved'te jména v pořadí:**

a) \_\_\_\_\_,

b) \_\_\_\_\_,

c) \_\_\_\_\_,

6. Komu byste z vaší ložnice nechtěl půjčit nebo darovat nějakou svou věc.  
Uved'te jména v pořadí:

a) \_\_\_\_\_,

b) \_\_\_\_\_,

c) \_\_\_\_\_,

7. S kým z vaší ložnice byste rád navštívil taneční zábavu, disco, kabaret,  
apod. Uved'te jména v pořadí :

a) \_\_\_\_\_,

b) \_\_\_\_\_,

c) \_\_\_\_\_,

8. S kým z vaší ložnice byste nechtěl navštívit taneční zábavu, disko, kabaret,  
apod. Uved'te jména v pořadí:

a) \_\_\_\_\_,

b) \_\_\_\_\_,

c) \_\_\_\_\_,

9. Uved'te jména tří vězňů z vaší ložnice, se kterými byste rád udržoval  
vztahy i po propuštění na svobodu:

a) \_\_\_\_\_,

b) \_\_\_\_\_,

c) \_\_\_\_\_,

10. Uved'te jména tří vězňů, se kterými byste nechtěl udržovat vztahy po  
propuštění na svobodu:

a) \_\_\_\_\_,

b) \_\_\_\_\_,

c) \_\_\_\_\_.

## Dotazník – 2

Jméno

a

příjmení:

---

**1. Napište jména vězňů z vašeho oddílu, se kterými byste nejraději spolupracoval na odstranění havárie. Uved'te jména v pořadí:**

a) \_\_\_\_\_,

b) \_\_\_\_\_,

c) \_\_\_\_\_,

**2. Napište jména vězňů z vašeho oddílu, se kterými byste nechtěl, spolupracoval na odstranění havárie. Uved'te jména v pořadí:**

a) \_\_\_\_\_,

b) \_\_\_\_\_,

c) \_\_\_\_\_,

**3. Na koho z vašeho oddílu byste se v případě potřeby obrátil s důvěrou o radu při řešení svých osobních starostí. Uved'te jména v pořadí:**

a) \_\_\_\_\_,

b) \_\_\_\_\_,

c) \_\_\_\_\_,

**4. Na koho byste se z vašeho oddílu neobracel při řešení svých osobních starostí. Uved'te jména v pořadí:**

a) \_\_\_\_\_,

b) \_\_\_\_\_,

c) \_\_\_\_\_,

**5. Komu z vašeho oddílu byste půjčil, nebo daroval nějakou svou věc. Uved'te jména v pořadí:**

a) \_\_\_\_\_,

b) \_\_\_\_\_,

c) \_\_\_\_\_,



**6. Komu z vašeho oddílu byste nechtěl půjčit nebo daroval nějakou svou věc. Uved'te jména v pořadí:**

a) \_\_\_\_\_,

b) \_\_\_\_\_,

c) \_\_\_\_\_,

**7. S kým z vašeho oddílu byste rád navštívil taneční zábavu, disko, kabaret, apod. Uved'te jména v pořadí:**

a) \_\_\_\_\_,

b) \_\_\_\_\_,

c) \_\_\_\_\_,

**8. S kým z vašeho oddílu byste nechtěl navštívit taneční zábavu, disko, kabaret, apod. Uved'te jména v pořadí:**

a) \_\_\_\_\_,

b) \_\_\_\_\_,

c) \_\_\_\_\_,

**9. Uved'te jména vězňů z vašeho oddílu, se kterými byste rád udržoval vztahy i po propuštění na svobodu. Uved'te jména v pořadí:**

a) \_\_\_\_\_,

b) \_\_\_\_\_,

c) \_\_\_\_\_,

**10. Uved'te jména vězňů z vašeho oddílu, se kterými byste nechtěl udržovat vztahy po propuštění na svobodu. Uved'te jména v pořadí:**

a) \_\_\_\_\_,

b) \_\_\_\_\_,

c) \_\_\_\_\_.

# Dotazník

# SK -00

## **Upozornění:**

Do tohoto sešitu nic nepište ani nezaznamenávejte. Svůj názor na uvedená tvrzení zaznamenávejte do **Záznamového archu**, na kterém nezapomeňte uvést své jméno a příjmení i datum narození. Pečlivě si přečtete instrukci a dodržujte uvedené pokyny.

## Instrukce:

V tomto dotazníku je 30 tvrzení (vět), kterými lze vystihnout, jaké společenské ovzduší převládá ve vašem oddíle, kde jste zařazen.

Vaším úkolem je rozhodnout v jaké míře jsou tato tvrzení výstižná pro charakterizování společenského ovzduší v oddíle. U každého tvrzení zaznamenejte do **záznamového listu** křížkem písmeno svého názoru. Dbejte, aby číslo tvrzení v dotazníku odpovídalo číslu vašeho názoru v záznamovém listě a dále na to, abyste vybral pouze jednu z uvedených možností daného tvrzení a nevynechal žádné z uvedených tvrzení.

Vaším úkolem je rozhodnout v jaké míře jsou tato tvrzení výstižná pro charakterizování společenského ovzduší v oddíle odsouzených, ve kterém jste zařazen. U každého tvrzení **podtrhněte, nebo zakroužkujte** svůj názor. Dejte pozor na to, abyste použil pouze jednu z uvedených možností a nevynechal žádné z uvedených tvrzení.

**1. Odsouzení zařazení do našeho oddílu se mohou kdykoliv obrátit na vychovatele a říci mu co mají na srdci (řešit s ním jakýkoliv osobní problém).**

- a) ano
- b) spíše ano
- c) spíše ne
- d) ne

**2. Odsouzení našeho oddílu si zpravidla navzájem pomáhají.**

- a) ano
- b) spíše ano
- c) spíše ne
- d) ne

**3. Zaměstnanci věznice, zejména sociální pracovníci, speciální pedagog, psychologové a dozorcí, s nimiž odsouzení z našeho oddílu přicházejí do styku, většinou rádi pomohou odsouzenému., neví-li si s něčím rady (v řešení jeho problémů).**

- a) ano
- b) spíše ano
- c) spíše ne
- d) ne

**4. Na ubytovně, kde je náš oddíl umístěn, je činnost odsouzených dobře organizována, takže nedochází ke zmatkům.**

- a) rozhodně s tím souhlasím
- b) spíše s tím souhlasím
- c) spíše s tím nesouhlasím
- d) nesouhlasím s tím

**5. Když některý z odsouzených, našeho oddílu nesouhlasí s jinými odsouzenými z oddílu, obvykle svůj nesouhlas sdělí, neponechává si svůj názor na věc pro sebe.**

- a) rozhodně s tím souhlasím
- b) spíše s tím souhlasím
- c) spíše s tím nesouhlasím
- d) nesouhlasím s tímto tvrzením

**6. Zaměstnanci věznice, zejména dozorcí, vychovatele a speciální pedagog, se kterými přicházejí odsouzení z našeho oddílu do styku pravidelně a důsledně kontrolují, jak plníme své povinnosti.**

- a) rozhodně s tím souhlasím
- b) spíše s tím souhlasím
- c) spíše s tím nesouhlasím
- d) nesouhlasím s tímto tvrzením

**7. Odsouzení zařazení do našeho oddílu si váží toho, že jsou právě v tomto oddíle.**

- a) ano
- b) spíše ano
- c) spíše ne
- d) ne

**8. Pro náš oddíl je organizováno dost takových programů zacházení, do kterých se můžeme aktivně a hlavně otevřeně zapojit (ne jen se pasívně účastnit).**

- a) ano
- b) spíše ano
- c) spíše ne
- d) ne

**9. Odsouzení v našem oddíle jsou k sobě navzájem zdvořilí.**

- a) ano
- b) spíše ano
- c) spíše ne
- d) rozhodně ne

**10. Vychovatel i dozorcí většinou uznávají rozumné návrhy, které přednesou odsouzení z našeho oddílu.**

- a) rozhodně s tím souhlasím
- b) spíše s tím souhlasím
- c) spíše s tím nesouhlasím
- d) nesouhlasím s tím

**11. Na oddíle se často nudíme a den se nám zdá nekonečný.**

- a) ano
- b) spíše ano
- c) spíše ne
- d) ne

**12. Odsouzení našeho oddílu jsou v pravidelných intervalech seznamování s tím, jak je vychovatel hodnotí.**

- a) ano
- b) spíše ano
- c) spíše ne
- d) rozhodně ne

**13. V porovnání s jinými oddíly odsouzených, jsou vztahy mezi vězni v našem oddíle lepší.**

- a) ano
- b) spíše ano
- c) spíše ne
- d) určitě ne

**14. Zaměstnanci věznice, se kterými přicházíme do styku, povzbuzují odsouzené, aby podávali návrhy na zlepšení chodu našeho oddílu.**

- a) souhlasím
- b) spíše s tím souhlasím
- c) spíše s tím nesouhlasím
- d) rozhodně s tím nesouhlasím

**15. V našem oddíle se vedou při akcích programů zacházení docela zajímavé a otevřené diskuse.**

- a) -ano
- b) spíše ano
- c) spíše ne
- d) ne

**16. Činnost odsouzených v našem oddíle je pečlivě plánována a plán činností a akcí se dodržuje.**

- a) ano
- b) spíše ano
- c) spíše ne
- d) ne

**17. Odsouzení v našem oddílu dokážou otevřeně kritizovat nevhodné chování kteréhokoliv z nás.**

- a) ano
- b) spíše ano
- c) spíše ne
- d) rozhodně ne

**18. Kontrola chování odsouzených na oddíle je zaměstnanci věznice, zejména dozorcí a vychovatelem prováděna pravidelně a důsledně.**

- a) souhlasím s tím
- b) spíše s tím souhlasím
- c) spíše s tím nesouhlasím
- d) rozhodně s tím nesouhlasím

**19. Dost odsouzených v našem oddíle se snaží prosadit na úkor druhých.**

- a) ano
- b) spíše ano
- c) spíše ne
- d) ne

**20. Pohádá-li se některý odsouzený našeho oddílu velmi hrubě s jiným, je jejich chování projednáno vychovatelem, nebo speciálním pedagogem.**

- a) ano
- b) spíše ano
- c) spíše ne
- d) ne

**21. V našem oddíle je ze strany zaměstnanců věznice věnována dostatečná pozornost tomu, aby se odsouzení naučili zvládat náročné situace související s výkonem trestu, nebo které bude před nás klást život na svobodě.**

- a) souhlasím s tím
- b) spíše s tím souhlasím
- c) spíše s tím nesouhlasím
- d) nesouhlasím s tím

**22. Většina odsouzených v našem oddíle se ve vzájemném styku kontroluje a ovládá.**

- a) ano
- b) spíše ano
- c) spíše ne
- d) ne

**23. Droga a alkohol (jejich konzumace, obstarávání nebo předávání) uniká z větší části kontrole zaměstnanců věznice.**

- a) souhlasím s tím
- b) spíše s tím souhlasím
- c) spíše s tím nesouhlasím
- d) nesouhlasím s tím

**24. Vychovatel našeho oddílu je na svém místě a jeho změna by vyvolala nespokojenost u většiny z odsouzených.**

- a) jsem o tom přesvědčen
- b) domnívám se, že je tomu tak
- c) domnívám se, že není tomu tak
- d) nejsem o tom přesvědčen

**25. V našem oddíle nevládně nezdravá rivalita mezi odsouzenými.**

- a) souhlasím s tím
- b) spíše s tím souhlasím
- c) spíše s tím nesouhlasím
- d) nesouhlasím s tím

**26. Vztahy mezi odsouzenými v našem oddíle jsou**

- a) převážně přátelské
- b) převážně formální, povrchní, avšak bez častějších a výraznějších konfliktů
- c) chladné, spíše napjaté
- d) konfliktní s častými neshodami a neochotou přizpůsobovat se

**27. Mnohé poklesky a porušování stanoveného řádu odsouzenými našeho oddílu, které by měly být projednány nebo i potrestány, unikají pozornosti zaměstnancům věznice.**

- a) souhlasím s tím
- b) spíše s tím souhlasím
- c) spíše s tím nesouhlasím
- d) nesouhlasím s tím

**28. Ke vzájemným nedorozuměním mezi odsouzenými v našem oddíle dochází.**

- a) téměř nikdy
- b) málokdy
- c) poměrně často
- d) velmi často

**29. Zaměstnanci věznice, se kterými přicházejí odsouzení našeho oddílu do styku, zejména dozorci, vychovatel a speciální pedagog zastávají názor, že je užitečné diskutovat zcela otevřeně o různých závažných otázkách a názorech - i přit se o ně.**

- a) souhlasím s tím
- b) spíše s tím souhlasím
- c) spíše s tím nesouhlasím
- d) nesouhlasím s tím

**30. Myslíte si, že vztahy mezi odsouzenými na oddíle a vztahy mezi odsouzenými a zaměstnanci věznice mají vliv na nápravu odsouzených.**

- a) jsem o tom přesvědčen
- b) domnívám se, že mají jistý výchovný význam
- c) domnívám se, že působí poměrně málo
- d) mám za to, že nepůsobí vůbec

*Děkujeme Vám za otevřenost ve svých odpovědích i za vynaložený čas, který jste věnoval vyplňování tohoto dotazníku.*



# ZÁZNAMOVÝ LIST SK - OO

otázka č.				
1	a	b	c	d
2	a	b	c	d
3	a	b	c	d
4	a	b	c	d
5	a	b	c	d
6	a	b	c	d
7	a	b	c	d
8	a	b	c	d
9	a	b	c	d
10	a	b	c	d
11	a	b	c	d
12	a	b	c	d
13	a	b	c	d
14	a	b	c	d
15	a	b	c	d

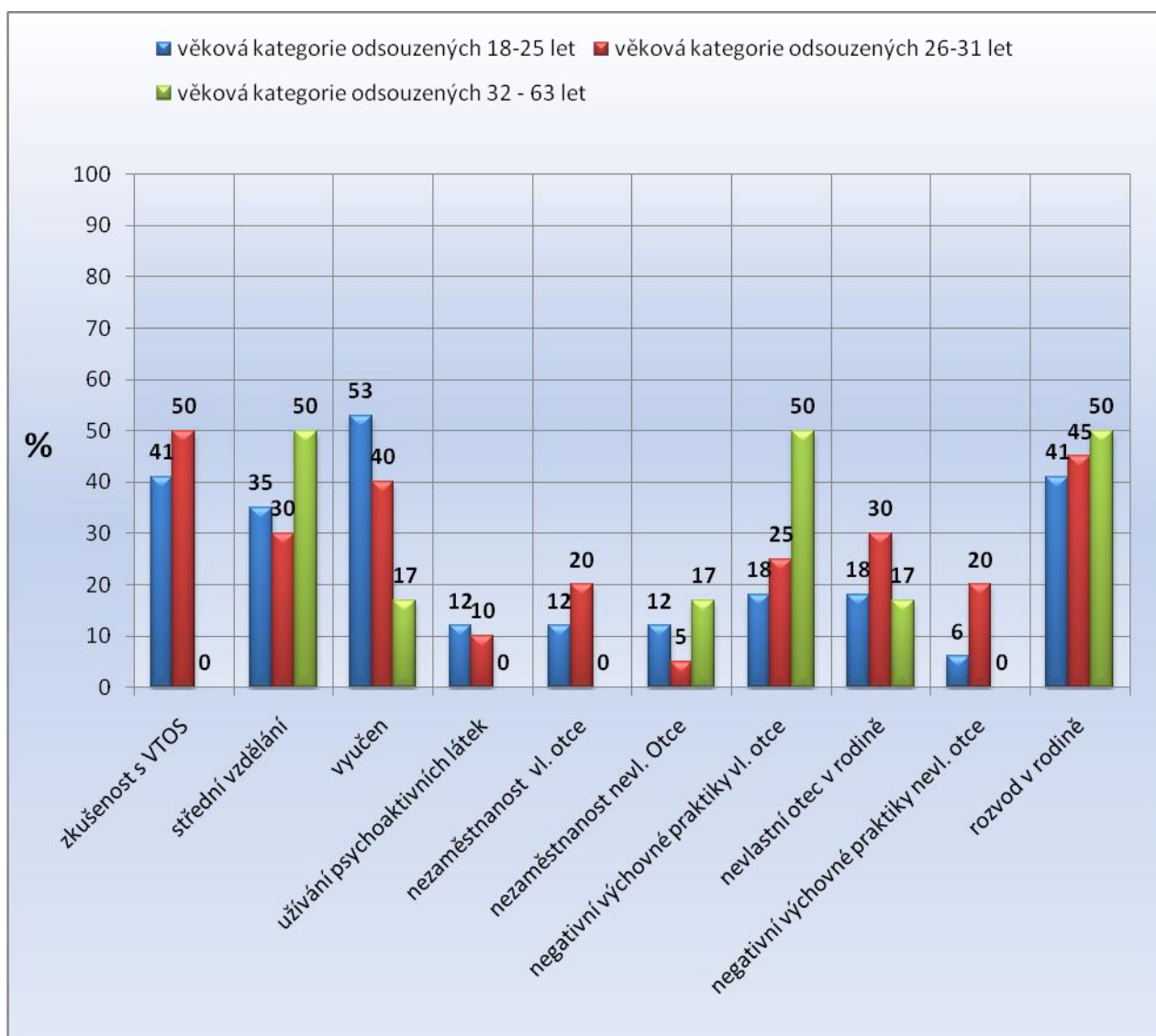
otázka č.				
16	a	b	c	d
17	a	b	c	d
18	a	b	c	d
19	a	b	c	d
20	a	b	c	d
21	a	b	c	d
22	a	b	c	d
23	a	b	c	d
24	a	b	c	d
25	a	b	c	d
26	a	b	c	d
27	a	b	c	d
28	a	b	c	d
29	a	b	c	d
30	a	b	c	d

<b>S</b>	2	4	11	17	25	28	<b>C</b>

<b>EI</b>	5	7	9	15	22		<b>C</b>

<b>RV</b>	13	19	26	30	<b>C</b>

<b>PP</b>	1	3	6	8	10	12	14	16	18	20
	21	23	24	27	29	<b>C</b>				



**Graf 1:** analýza rodinného prostředí OTEC

### Interpretace ke grafu č. 1: Analýza rodinného prostředí OTEC

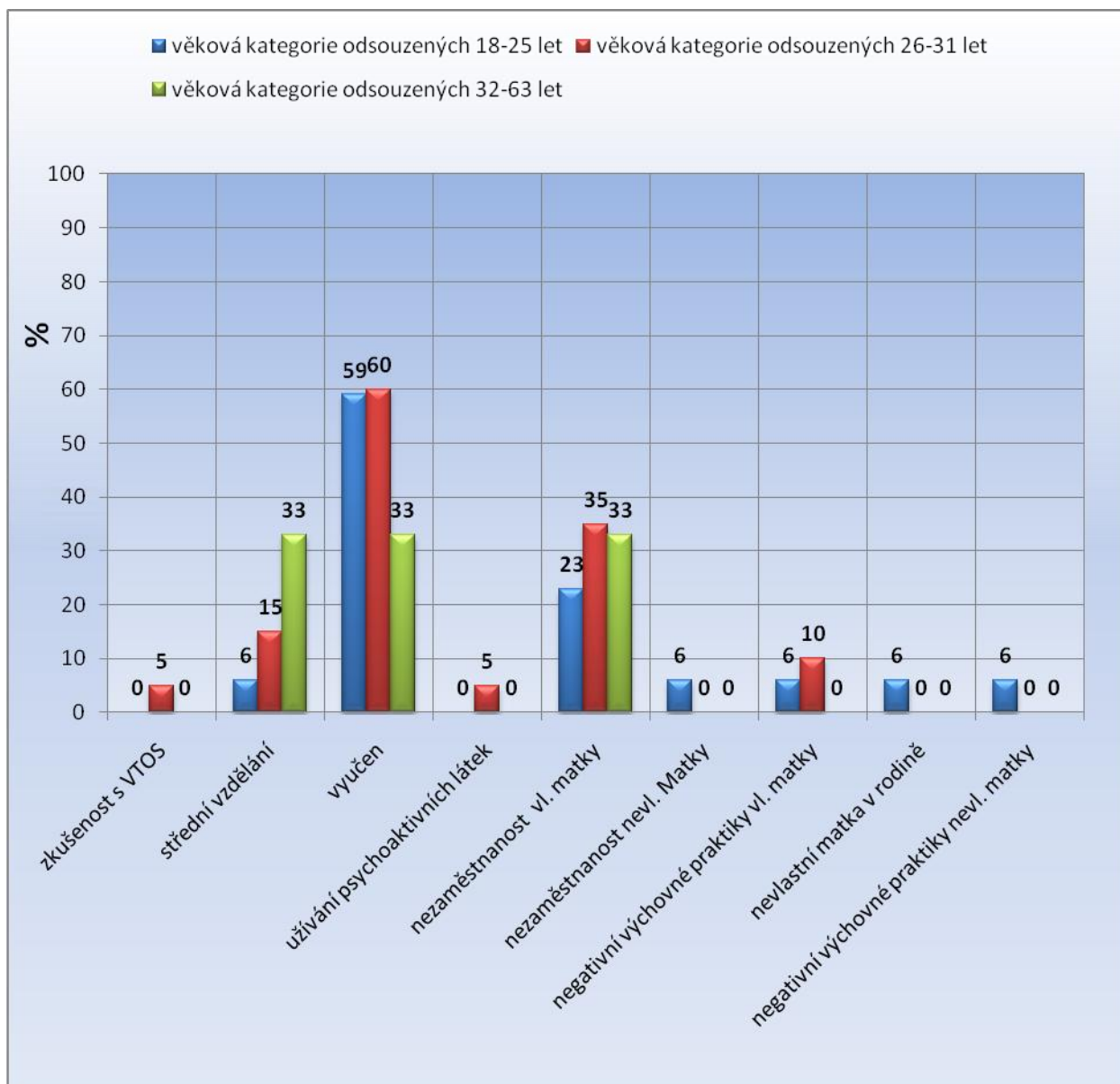
Při analýze rodinného prostředí první graf znázorňuje charakteristiku otců respondentů. Rodina je velmi důležitá při formování osobnosti jedince. Jedinec si často přebírá do svého života vzorce chování svých rodičů. Je pak otázkou, zda jsou tyto vzorce kladné či záporné. V dotazníku se autor zaměřil především na tyto položky (vyjádřeno v procentech):

- zkušenost s výkonem trestu odnětí svobody,
- vzdělání,
- užívání psychoaktivních látek,

- zaměstnanost,
- negativní výchovné praktiky vlastního a nevlastního otce,
- rozvodovost,
- přítomnost nevlastního otce v rodině (volně podle Pešatová, 2007, s. 222 – 247).

První část dotazníku, která byla zaměřena na otce respondentů, byla vyhodnocena ve třech věkových kategoriích dotazovaných respondentů. První věková kategorie byla ve věku 18 – 25 let, druhá ve věku 26 – 31 let a v poslední řadě to byla kategorie odsouzených ve věku 32 – 63 let. Při bližším zhlédnutí grafu č. 1 je zřejmé, že 41% otců u první věkové kategorie je poznamenáno zkušeností s výkonem trestu odnětí svobody a též 50% otců v druhé věkové kategorii. U třetí věkové kategorie je zkušenost nulová, tedy žádná. Takovéto zjištění je dle autora soudu velmi důležité, protože toto představuje záporný vzorec chování, který si odsouzený do života převzal. Dále je v tomto grafu nejtypičtějším znakem, že převážná část otců je vyučena, jen u třetí věkové kategorie převládá střední vzdělání otců. V prvních dvou kategoriích je také patrné užívání psychoaktivních látek otců, u třetí je tato hodnota opět nulová. Toto může být dáno tím, že u poslední věkové kategorie je věk otců poněkud vyšší a jejich postoj k drogám je zřejmě odtažitější než u otců mladších.

Dále respondenti uvádějí dosti vysoké údaje o negativních výchovných praktikách svých otců. Do těchto praktik se zařazuje časté bití, týrání, ale také třeba nevšímavost ze strany otce. Tyto špatné výchovné praktiky pak mají za výsledek špatné formování vychovávané osobnosti, v tomto případě se jedná o osobnost respondenta. Velmi vysoký je také počet rozvodů v rodině respondenta a též přítomnost nevlastního otce v rodině, u něhož respondenti také uvádějí negativní výchovné praktiky.



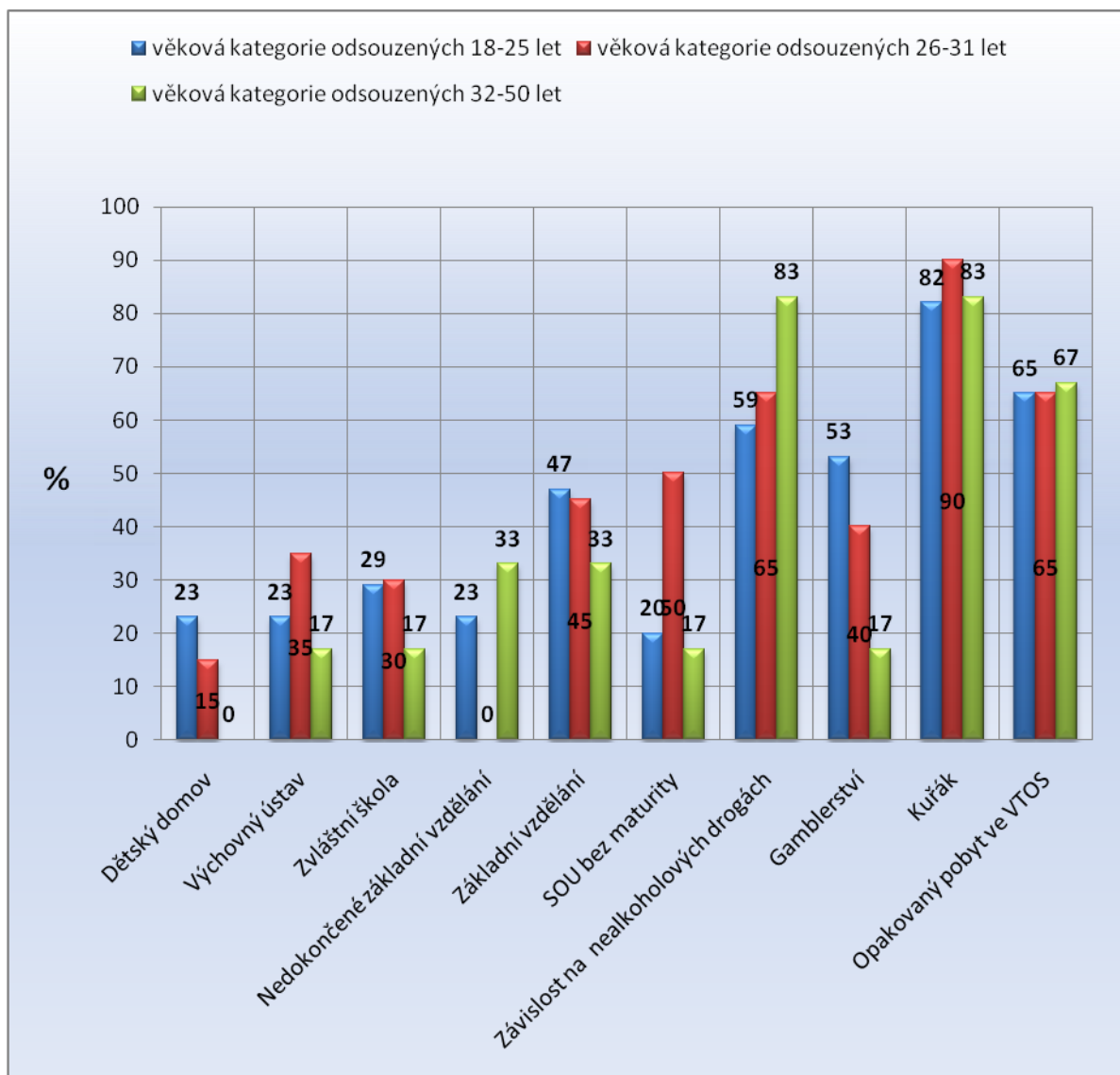
**Graf 2:** analýza rodinného prostředí MATKA

### Interpretace ke grafu č. 2: Analýza rodinného prostředí MATKA

Druhá část dotazníku je zaměřena na zjištění údajů o matkách respondentů. Tato část dotazníku se zaměřovala na vícero položek, z nichž nejdůležitější dle autorova soudu (vyjádřeno v procentech) jsou tyto:

- zkušenost s výkonem trestu odnětí svobody,
- vzdělání,
- negativní výchovné praktiky vlastní a nevlastní matky,
- užívání psychoaktivních látek,
- přítomnost nevlastní matky v rodině odsouzeného (volně podle Pešatová, 2007, s. 222 – 247).

V tomto grafu je nejtypičtějším údajem uváděno zkoumaným vzorkem vzdělání matky. Naprostá většina matek respondentů je pouze vyučena, jen malé procento dosáhlo na střední vzdělání. Zkušenost s výkonem trestu uvádí pouze věková kategorie odsouzených 26 – 31 let. Zbylé dvě kategorie uvádějí nulovou zkušenost svých matek s výkonem trestu. Dále také nepatrné procento uvádí užívání psychoaktivních látek u svých matek. Velká část respondentů uvádí značnou nezaměstnanost matek a první dvě věkové kategorie též negativní výchovné praktiky ze strany nevlastní matky. U nevlastních matek toto uvádí 6% respondentů ve věku 18 – 25 let. Dále také 6% v této věkové kategorii uvádí, že v jejich rodině byla přítomna nevlastní matka.



**Graf 3:** analýza rodinného prostředí ODSOUZENÝ

### Interpretace ke grafu č. 3: Analýza rodinného prostředí ODSOUZENÝ

Poslední část anamnestického dotazníku byla zaměřena na zjištění údajů o samotných respondentech. Dotazník se zaměřoval zejména na položky (vyjádřeno v procentech), které jsou důležité pro charakteristiku zkoumaného vzorku. Jsou to zejména tyto položky:

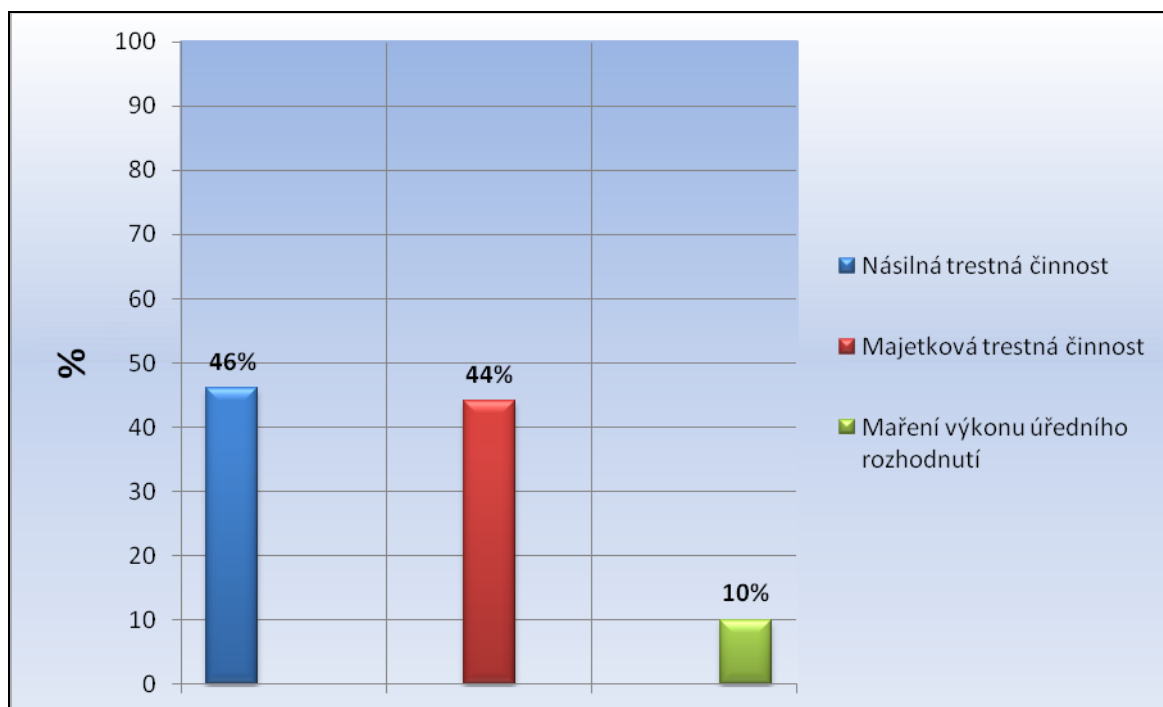
- pobyt ve školském zařízení pro výkon ústavní a ochranné výchovy,
- vzdělání,
- závislost na nealkoholových drogách,
- gamblerství,
- opakovaná zkušenost s výkonem trestu odnětí svobody (volně podle Pešatová, 2007, s. 222 – 247).

Z grafu č. 3 je patrné, že nejvyšší položkou je zde závislost na nikotinu, poté pak následuje závislost na nealkoholových drogách. Z grafu č. 3 je patrné, že 47% odsouzených ve věkové kategorii 18 – 25 let, 45% odsouzených ve věkové kategorii 26 – 31 let a 33% odsouzených ve věkové kategorii 32 – 50 let uvádí jako nejvyšší dosažené vzdělání pouze základní. Značná část respondentů také uvádí, že má pouze nedokončené vzdělání. Tyto nedostatky ve vzdělání odsouzených jsou pro ně dle autora míněním velkým znevýhodňujícím faktorem. Jejich nedostatečné vzdělání je značně omezuje na trhu práce, respondenti jsou pak závislí více na sociálních dávkách, a to zvyšuje pravděpodobnost jejich dalšího kriminálního selhání. Více jak polovina respondentů ve všech věkových kategoriích pak přiznává opakovaný pobyt ve výkonu trestu odnětí svobody. Respondenti též udávají, že byli umístěni ve výchovném ústavu (23% ve věkové kategorii 18 – 25 let, 35% ve věkové kategorii 26 – 31 let a 17% ve věkové kategorii 32 – 50 let).

### **Shrnutí interpretací grafů č. 1, 2, 3**

Po shrnutí poznatků získaných od zkoumaného vzorku o jejich rodinných poměrech lze konstatovat, že tyto poměry nebyly zcela ideální. U matek i otců respondentů byly zjištěné negativní výchovné praktiky, většina rodičů byla pouze vyučena, velká část otců měla zkušenost s výkonem trestu odnětí svobody. Tuto zkušenost, i když v menší míře, měla také část matek odsouzených. Dále rodiče často užívali psychoaktivní látky a značná část odsouzených pochází z rozvrácených rodin. Tyto rodinné poměry se zcela jistě promítly do osobností odsouzených. Samotní odsouzení jsou z větší části závislí na drogách nebo na hracích automatech. Naprostá většina respondentů je závislá na nikotinu a nadpoloviční většina z nich je ve výkonu trestu opakovaně. Toto je do značné míry podmíněno jejich špatným rodinným prostředím, výchovným nezájmem ze strany rodičů a špatnými výchovnými praktikami. Řada rodičů měla zkušenost s výkonem trestu odnětí svobody nebo s užíváním drog. Tyto vzorce chování si odsouzení přebírají do svého života.

Na následující straně bude uveden a interpretován graf č. 4, který vystihuje charakter aktuální páchané trestné činnosti zkoumaných jedinců v této práci.



**Graf 4:** charakter aktuální páchané trestné činnosti

#### **Interpretace ke grafu č. 4:** Charakter aktuální páchané trestné činnosti

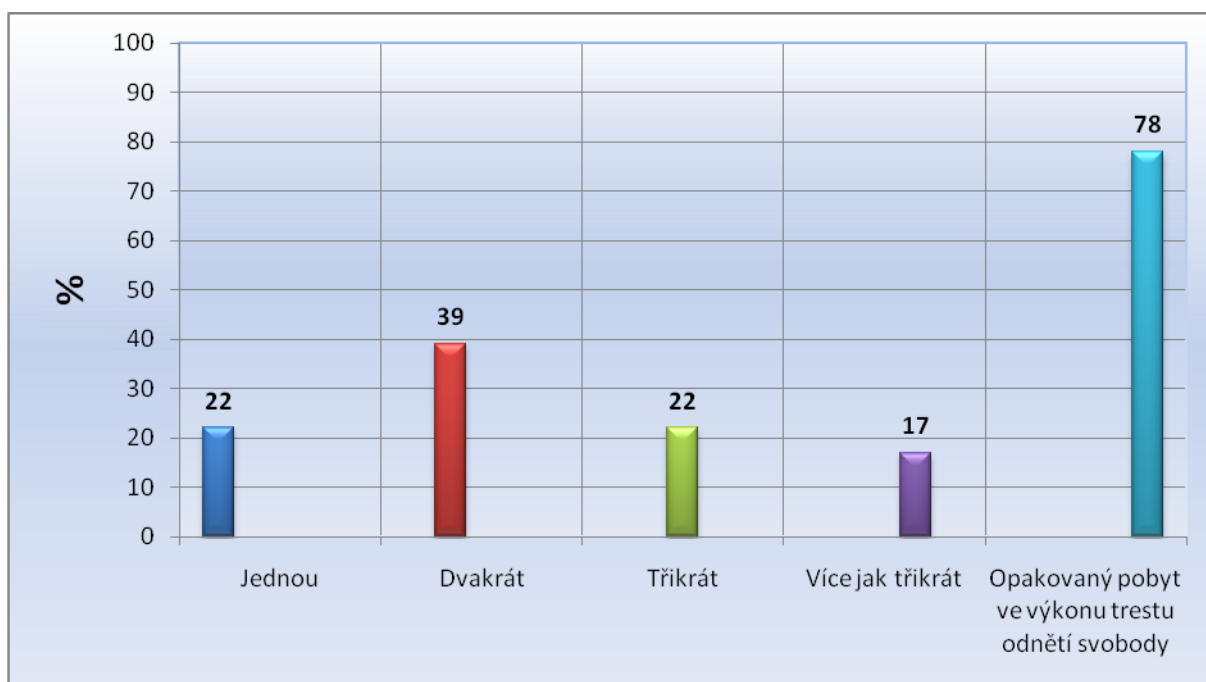
Tento graf autor vytvořil za účelem zjištění charakteru aktuální páchané trestné činnosti respondentů, jež je dovedla do výkonu trestu odnětí svobody. Údaje byly získány studiem spisové dokumentace. Z grafu je patrné, že nejvíce páchanou trestnou činností respondentů je násilná trestná činnost (v grafu vyjádřena hodnotou 46%), která zahrnuje takové trestné činy, jako například vraždy, loupeže nebo znásilnění.

Druhé místo zaujímá majetková trestná činnost, která je v grafu vyjádřena hodnotou 44%. Do majetkové trestné činnosti autor řadí zejména trestné činy krádeže a podvodu.

Třetí, zvláštní skupinou, je potom trestný čin maření výkonu úředního rozhodnutí, který je v grafu zastoupen 10%.

Na další straně se čtenář této práce bude mít možnost seznámit s tím, jaká je četnost pobytu zkoumaných jedinců ve vězení.





**Graf 5:** četnost pobytu ve výkonu trestu odnětí svobody

**Interpretace ke grafu č. 5:** Četnost pobytu ve výkonu trestu odnětí svobody

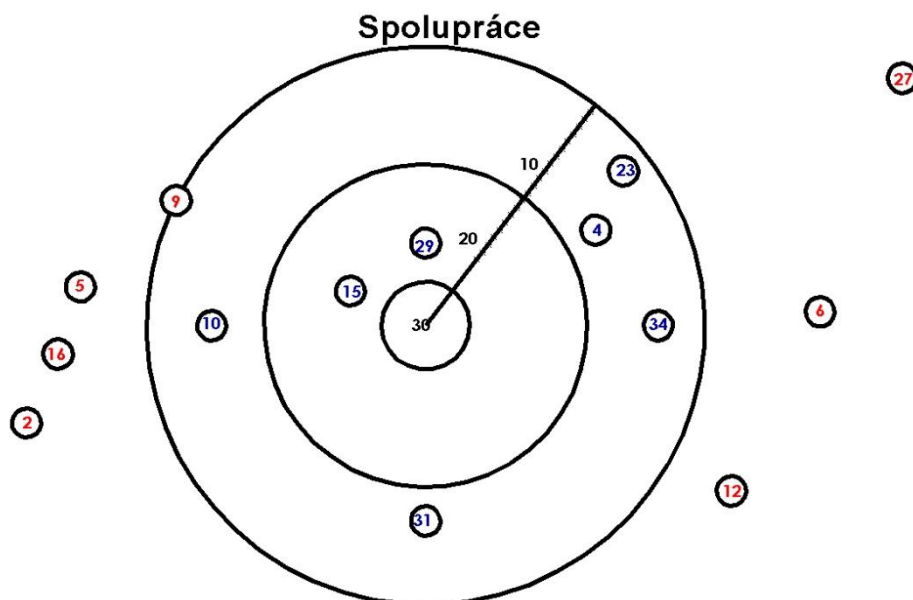
Z výše uvedeného je patrné, že pouze 22% respondentů je ve výkonu trestu odnětí svobody poprvé, zbývajících 78% procent respondentů je ve výkonu trestu opakovaně! Údaje byly zjištěny studiem spisové dokumentace odsouzených.

Příloha č. 8

Tabulka 10 – vyhodnocení vztahů v rámci oddílu jako celku

POŘ. ČÍSLO	BODY SPOLUPRÁCE	BODY DŮVĚRA	BODY OCHOTA	BODY ZÁBAVA	BODY VZTAHY	BODY CELKEM
29	21	19	13	13	14	80
15	21	16	17	12	8	74
23	3	11	7	7	14	42
4	9	11	9	0	5	34
34	5	6	11	7	5	34
31	9	6	10	4	3	32
10	7	4	9	9	1	30
17	6	-1	6	11	4	26
21	11	4	-1	4	4	22
40	5	5	8	1	1	20
11	4	2	5	4	4	19
25	4	1	8	7	-1	19
41	2	4	5	2	4	17
37	5	1	9	-2	1	14
26	1	5	3	1	1	11
7	0	4	1	4	1	10
33	3	3	7	-1	-2	10
20	-1	6	9	3	-10	7
14	4	2	2	-1	-1	6
18	4	0	2	-2	-2	2
30	2	1	7	-4	-7	-1
39	-1	0	5	-5	0	-1
35	0	0	2	-2	-2	-2
13	-5	0	-1	3	0	-3
19	0	0	1	-5	1	-3
28	2	-1	1	-2	-3	-3
22	4	-3	8	-7	-6	-4
8	-12	0	1	3	3	-5
3	-4	-9	5	0	-3	-11
32	-5	-2	-1	-1	-4	-13
36	-5	-2	-2	-2	-2	-13
24	-1	0	-4	-8	-2	-15
38	-3	-5	-2	-3	-6	-19
1	-10	-4	-2	-4	-4	-24
9	0	-9	-5	-6	-6	-26
16	-9	-9	-8	-7	-13	-46
2	-12	-4	-4	-17	-11	-48
5	-7	-12	-15	-9	-10	-53
12	-8	-11	-5	-16	-13	-53
6	-12	-20	-18	-34	-16	-100
27	-24	-25	-14	-23	-17	-103

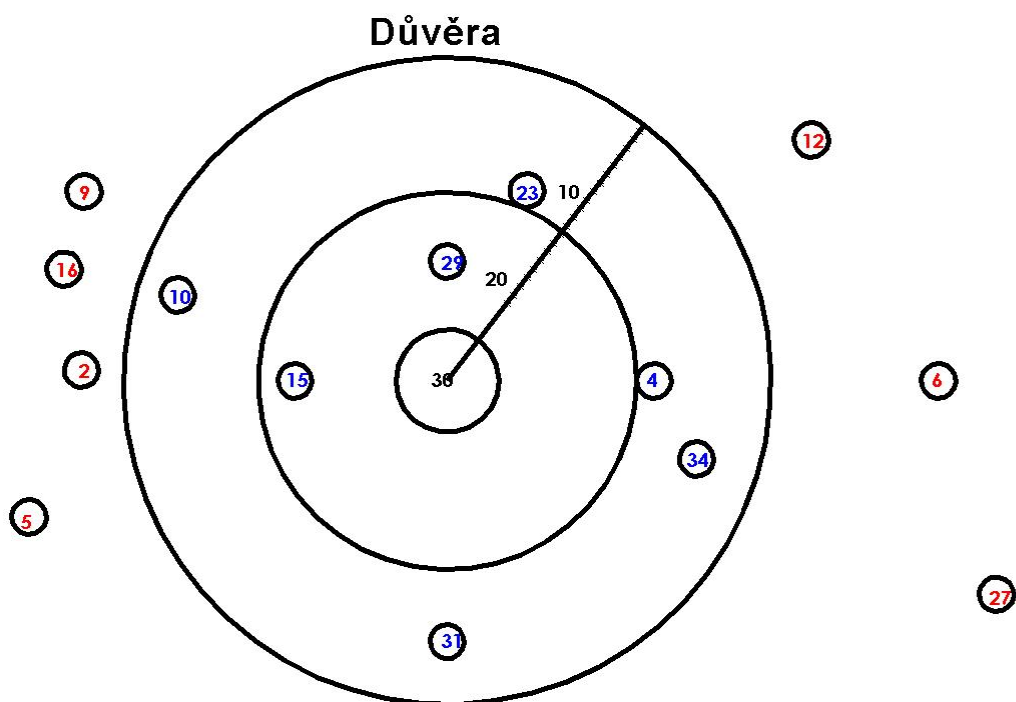
## OBLAST VZTAHŮ V RÁMCI ODDÍLU



Obrázek 10 – sociogram postihující oblast spolupráce v rámci oddílu

Tabulka 11 – rozložení sociálních pozic členů skupiny v oblasti spolupráce

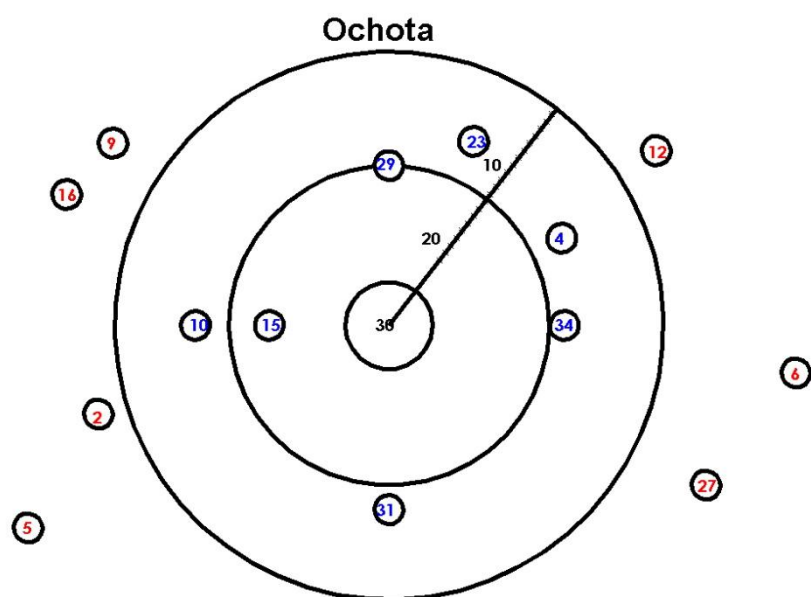
Rozložení sociálních pozic členů skupiny	
Kategorie sociálních pozic	Členové skupiny
Oblíbené osoby	29, 15
Akceptované osoby	10, 31, 34, 4, 23
Trpěné osoby	9
Odmítané osoby	5, 16, 2, 27, 6, 12



Obrázek 11 – sociogram postihující oblast důvěry v rámci oddílu

Tabulka 12 – rozložení sociálních pozic členů skupiny v oblasti důvěry

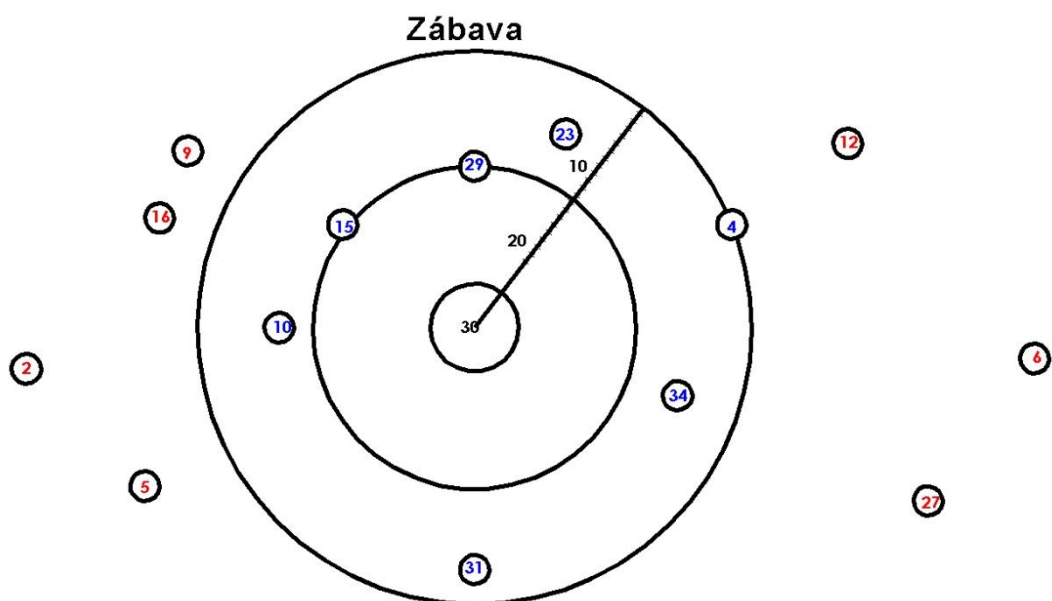
<b>Rozložení sociálních pozic členů skupiny</b>	
<b>Kategorie sociálních pozic</b>	<b>Členové skupiny</b>
Oblíbené osoby	15, 29
Akceptované osoby	10, 23, 4, 34, 31
Trpěné osoby	
Odmítané osoby	9, 16, 2, 5, 12, 6, 27



Obrázek 12 – sociogram postihující oblast ochoty v rámci oddílu

Tabulka 13 – rozložení sociálních pozic členů skupiny v oblasti ochoty

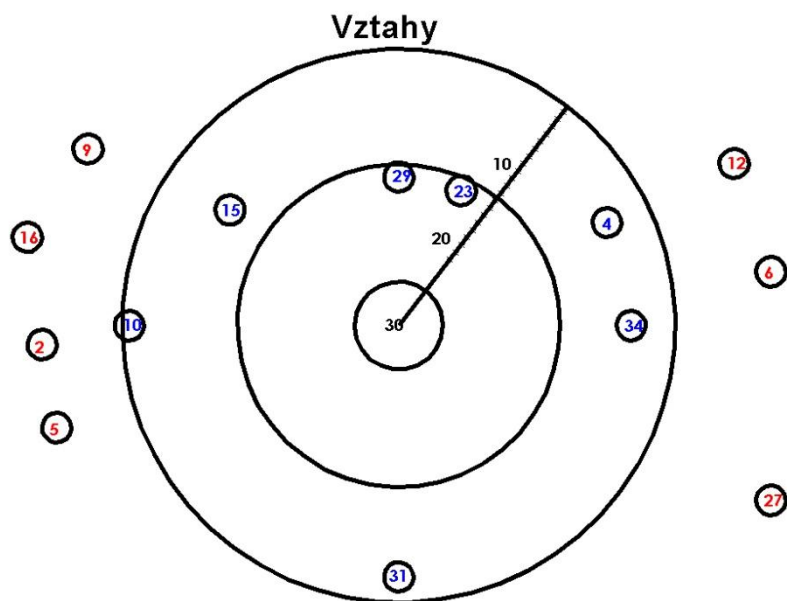
Rozložení sociálních pozic členů skupiny	
Kategorie sociálních pozic	Členové skupiny
Oblíbené osoby	15, 29
Akceptované osoby	10, 23, 4, 34, 31
Trpěné osoby	
Odmítané osoby	9, 16, 2, 5, 12, 6, 27



Obrázek 13 – sociogram postihující oblast zábavy v rámci oddílu

Tabulka 14 – rozložení sociálních pozic členů skupiny v oblasti zábavy

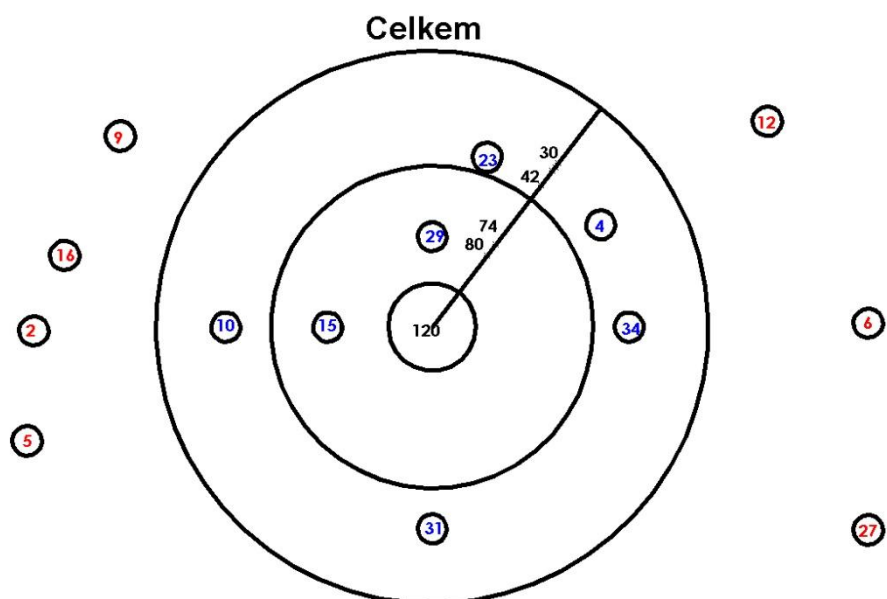
<b>Rozložení sociálních pozic členů skupiny</b>	
<b>Kategorie sociálních pozic</b>	<b>Členové skupiny</b>
Oblíbené osoby	29, 15
Akceptované osoby	10, 23, 34, 31
Trpěné osoby	4
Odmítané osoby	9, 16, 2, 5, 12, 6, 27



Obrázek 14 – sociogram postihující oblast vztahů v rámci oddílu

Tabulka 15 – rozložení sociálních pozic členů skupiny v oblasti vztahů

<b>Rozložení sociálních pozic členů skupiny</b>	
<b>Kategorie sociálních pozic</b>	<b>Členové skupiny</b>
Oblíbené osoby	23, 29
Akceptované osoby	15, 4, 34, 31
Trpěné osoby	10
Odmítané osoby	9, 16, 2, 5, 12, 6, 27



**Obrázek 15 – sociogram postihující celkové sociální pozice členů skupiny**

**Tabulka 16 – rozložení sociálních pozic členů skupiny v rámci oddílu celkem**

<b>Rozložení sociálních pozic členů skupiny</b>	
<b>Kategorie sociálních pozic</b>	<b>Členové skupiny</b>
Oblíbené osoby	15, 29
Akceptované osoby	10, 23, 4, 34, 31
Trpěné osoby	
Odmítané osoby	9, 16, 2, 5, 12, 6, 27



Tabulka 17 – vyhodnocení vztahů v rámci cely č. 1

POŘ. ČÍSLO	BODY <u>SPOLUPRÁCE</u>	BODY <u>DŮVĚRA</u>	BODY <u>OCHOTA</u>	BODY <u>ZÁBAVA</u>	BODY <u>VZTAHY</u>	CELKEM
<u>1</u>						
2	3	3	3	1	1	11
3	1	-3	1	2	2	3
4	-3	-2	-2	-2	-2	-11
5	2	2	2	3	3	12
6	-2	1	-3	-3	-3	-10

POŘ. ČÍSLO	BODY <u>SPOLUPRÁCE</u>	BODY <u>DŮVĚRA</u>	BODY <u>OCHOTA</u>	BODY <u>ZÁBAVA</u>	BODY <u>VZTAHY</u>	CELKEM
<u>2</u>						
1	-3	-3	-3	-3	-3	-15
3	1	1	3	3	3	11
4	2	2	0	1	1	6
5	0	0	1	2	2	5
6	3	3	2	0	0	8

POŘ. ČÍSLO	BODY <u>SPOLUPRÁCE</u>	BODY <u>DŮVĚRA</u>	BODY <u>OCHOTA</u>	BODY <u>ZÁBAVA</u>	BODY <u>VZTAHY</u>	CELKEM
<u>3</u>						
1	-3	0	-3	-3	-2	-11
2	2	2	2	3	3	12
4	3	3	3	2	2	13
5	1	0	1	-1	1	2
6	-2	1	0	-2	-3	-6

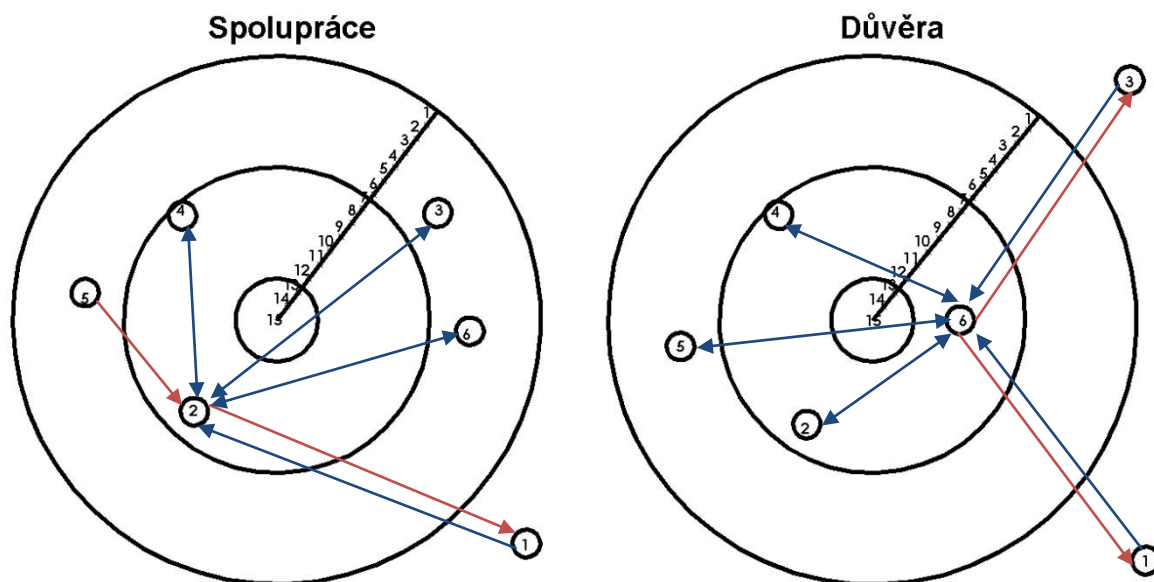
POŘ. ČÍSLO	BODY <u>SPOLUPRÁCE</u>	BODY <u>DŮVĚRA</u>	BODY <u>OCHOTA</u>	BODY <u>ZÁBAVA</u>	BODY <u>VZTAHY</u>	CELKEM
<u>4</u>						
1	-3	-3	-3	-3	-3	-15
2	3	3	3	1	3	13
3	1	0	1	2	1	5
5	0	1	2	3	2	8
6	2	2	-2	-2	0	0

POŘ. ČÍSLO	BODY <u>SPOLUPRÁCE</u>	BODY <u>DŮVĚRA</u>	BODY <u>OCHOTA</u>	BODY <u>ZÁBAVA</u>	BODY <u>VZTAHY</u>	CELKEM
<u>5</u>						
1	-3	-1	-3	0	-2	-9
2	-2	-3	-1	0	-2	-8
3	1	-2	-2	0	-2	-5
4	2	2	2	0	-2	4
6	3	3	3	0	-2	7

POŘ. ČÍSLO	BODY <u>SPOLUPRÁCE</u>	BODY <u>DŮVĚRA</u>	BODY <u>OCHOTA</u>	BODY <u>ZÁBAVA</u>	BODY <u>VZTAHY</u>	CELKEM
<u>6</u>						
1	-3	-3	-3	-3	-3	-15
2	2	3	0	3	3	11
3	0	-2	3	2	0	3
4	3	2	2	0	1	8
5	1	1	1	1	2	6

<b>POŘ. ČÍSLO</b>	<b>CELKEM SPOLUPRÁCE</b>	<b>CELKEM DŮVĚRA</b>	<b>CELKEM OCHOTA</b>	<b>CELKEM ZÁBAVA</b>	<b>CELKEM VZTAHY</b>	<b>CELKEM</b>
<b>2</b>	8	8	7	8	8	<b>39</b>
<b>5</b>	4	4	7	8	10	<b>33</b>
<b>4</b>	7	7	5	1	0	<b>20</b>
<b>3</b>	4	-6	6	9	4	<b>17</b>
<b>6</b>	4	10	0	-7	-8	<b>-1</b>
<b>1</b>	-15	-10	-15	-12	-13	<b>-65</b>

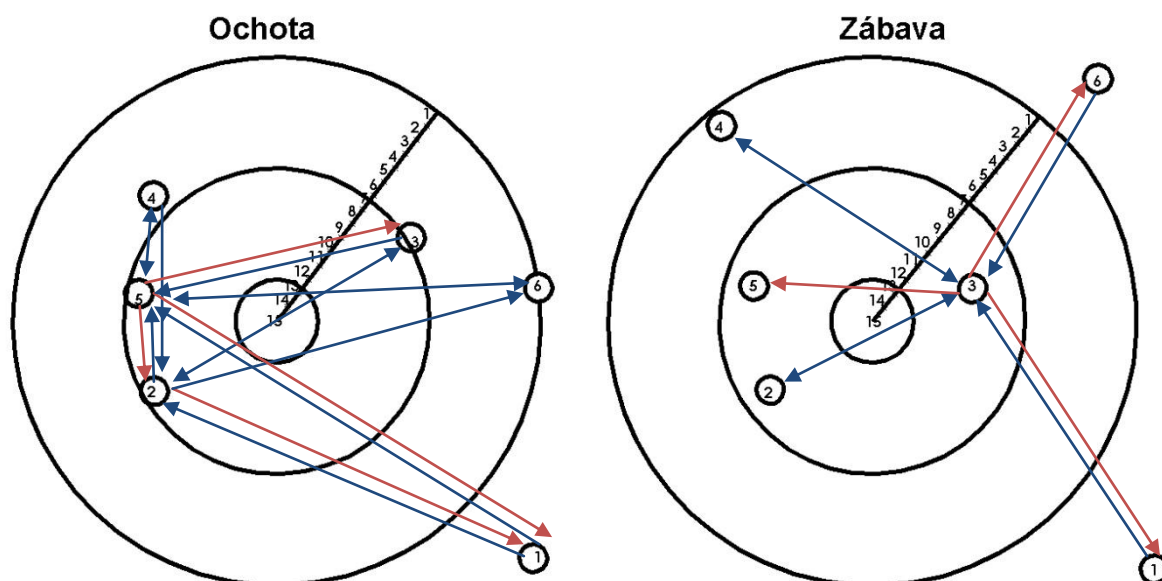
## OBLAST VZTAHŮ V RÁMCI CELY Č. 1



Obrázek 16 – sociogramy postihující oblast spolupráce a důvěry na ložnici č.1

Tabulka 18 – soc. pozice členů ložnice č. 1 v oblasti spolupráce a důvěry

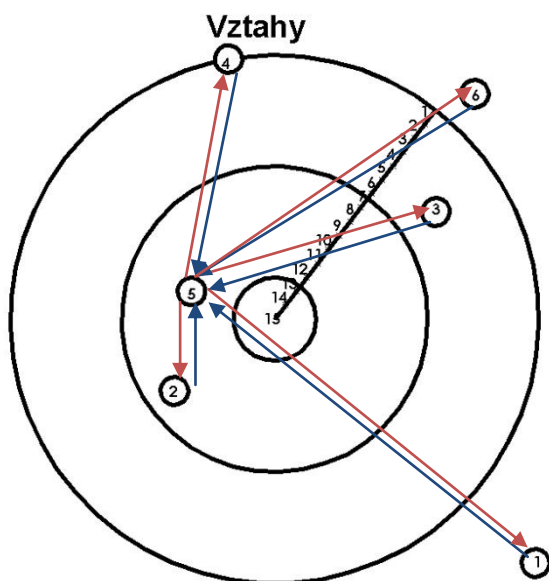
Rozložení sociálních pozic členů skupiny v oblasti spolupráce		Rozložení sociálních pozic členů skupiny v oblasti důvěry	
Kategorie sociálních pozic	Členové skupiny	Kategorie sociálních pozic	Členové skupiny
Oblíbené osoby	2, 4	Oblíbené osoby	4, 6, 2
Akceptované osoby	3, 5, 6	Akceptované osoby	5
Trpěné osoby		Trpěné osoby	
Odmítané osoby	1	Odmítané osoby	1, 3



Obrázek 17- sociogramy postihující oblast ochoty a zábavy na ložnici č.1

Tabulka 19- rozložení soc. pozic členů skupiny v oblasti ochoty a zábavy na ložnici č. 1

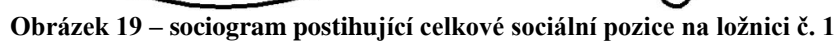
Rozložení sociálních pozic členů skupiny v oblasti ochoty		Rozložení sociálních pozic členů skupiny v oblasti zábavy	
Kategorie sociálních pozic	Členové skupiny	Kategorie sociálních pozic	Členové skupiny
Oblíbené osoby	2, 5	Oblíbené osoby	2, 3, 5
Akceptované osoby	3, 4	Akceptované osoby	
Trpěné osoby	6	Trpěné osoby	4
Odmítané osoby	1	Odmítané osoby	1, 6



Obrázek 18- sociogram postihující oblast vztahů na ložnici č. 1

Tabulka 20 – sociální pozice v oblasti vztahů na ložnici č. 1

Rozložení sociálních pozic členů skupiny v oblasti vztahy	
Kategorie sociálních pozic	Členové skupiny
Oblíbené osoby	2, 5
Akceptované osoby	3
Trpěné osoby	4
Odmítané osoby	1, 6



**Tabulka 21 – celkové sociální pozice členů ložnice č. 1**

Rozložení sociálních pozic členů skupiny celkem	
Kategorie sociálních pozic	Členové skupiny
Oblíbené osoby	2, 5
Akceptované osoby	3, 4
Trpěné osoby	
Odmítané osoby	1, 6

Tabulka 22 – vyhodnocení vztahů cely č. 2

POŘ. ČÍSLO	BODY <u>SPOLUPRÁCE</u>	BODY <u>DŮVĚRA</u>	BODY <u>OCHOTA</u>	BODY <u>ZÁBAVA</u>	BODY <u>VZTAHY</u>	CELKEM
<u>7</u>						
8	3	3	3	2	2	13
9	0	0	-3	2	2	1
10	2	0	1	2	2	7
11	1	0	2	2	2	7

POŘ. ČÍSLO	BODY <u>SPOLUPRÁCE</u>	BODY <u>DŮVĚRA</u>	BODY <u>OCHOTA</u>	BODY <u>ZÁBAVA</u>	BODY <u>VZTAHY</u>	CELKEM
<u>8</u>						
7	1	2	0	0	1	4
9	2	0	1	2	2	7
10	0	3	2	1	0	6
11	3	1	3	3	3	13

POŘ. ČÍSLO	BODY <u>SPOLUPRÁCE</u>	BODY <u>DŮVĚRA</u>	BODY <u>OCHOTA</u>	BODY <u>ZÁBAVA</u>	BODY <u>VZTAHY</u>	CELKEM
<u>9</u>						
7	0	1	0	0	0	1
8	2	-3	2	2	0	3
10	1	2	1	2	0	6
11	3	3	3	3	0	12

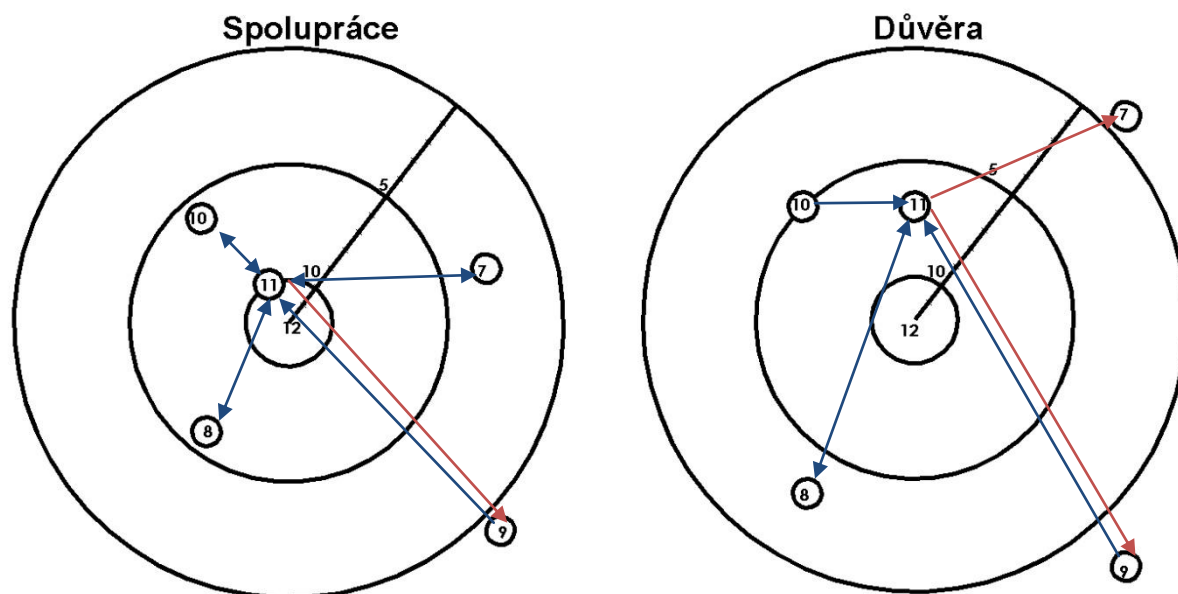


POŘ. ČÍSLO	BODY <u>SPOLUPRÁCE</u>	BODY <u>DŮVĚRA</u>	BODY <u>OCHOTA</u>	BODY <u>ZÁBAVA</u>	BODY <u>VZTAHY</u>	CELKEM
<u>10</u>						
7	0	0	1	2	2	5
8	0	0	2	1	1	4
9	0	0	0	0	0	0
11	3	3	3	3	3	15

POŘ. ČÍSLO	BODY <u>SPOLUPRÁCE</u>	BODY <u>DŮVĚRA</u>	BODY <u>OCHOTA</u>	BODY <u>ZÁBAVA</u>	BODY <u>VZTAHY</u>	CELKEM
<u>11</u>						
7	2	-2	0	0	0	0
8	1	3	3	3	3	13
9	-3	-3	2	0	0	-4
10	3	0	0	2	0	5

POŘ. ČÍSLO	CELKEM SPOLUPRÁCE	CELKEM DŮVĚRA	CELKEM OCHOTA	CELKEM ZÁBAVA	CELKEM VZTAHY	CELKEM
11	10	7	11	11	8	47
8	6	3	10	8	6	33
10	6	5	4	7	2	24
7	3	-1	1	2	3	8
9	-1	-3	0	4	4	4

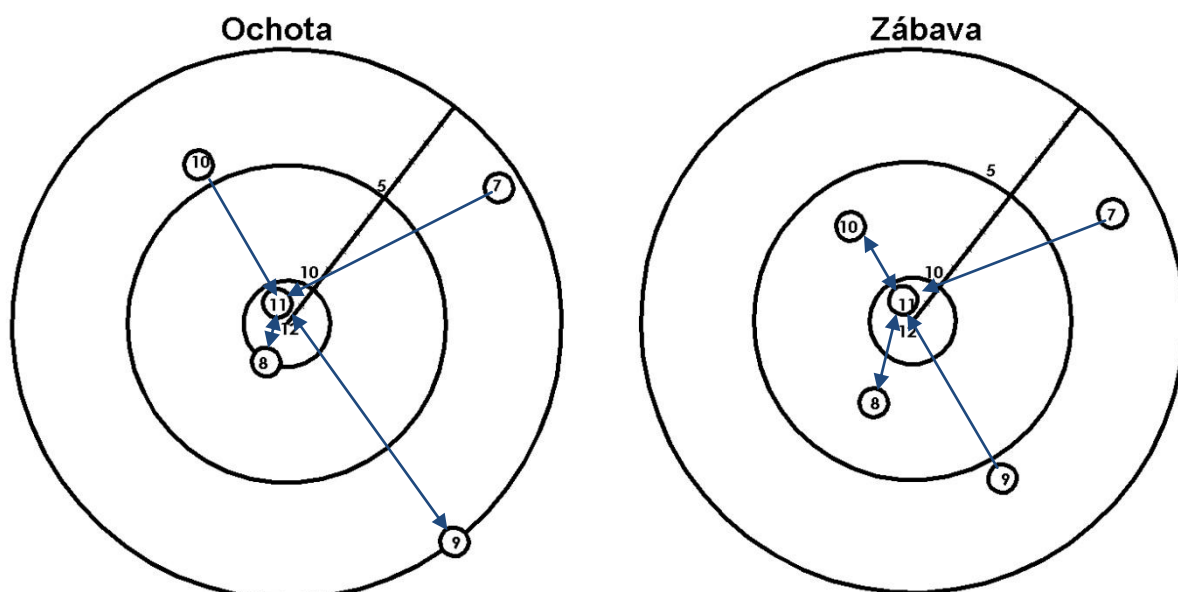
## OBLAST VZTAHŮ V RÁMCI CELY Č. 2



Obrázek 20 – sociogramy postihující oblast spolupráce a důvěry na ložnici č. 2

Tabulka 23 – sociální pozice členů v oblasti spolupráce a důvěry na ložnici č. 2

Rozložení sociálních pozic členů skupiny v oblasti spolupráce		Rozložení sociálních pozic členů skupiny v oblasti důvěry	
Kategorie sociálních pozic	Členové skupiny	Kategorie sociálních pozic	Členové skupiny
Oblíbené osoby	11, 10, 8	Oblíbené osoby	11, 10
Akceptované osoby	7	Akceptované osoby	8
Trpěné osoby		Trpěné osoby	
Odmítané osoby	9	Odmítané osoby	7, 9

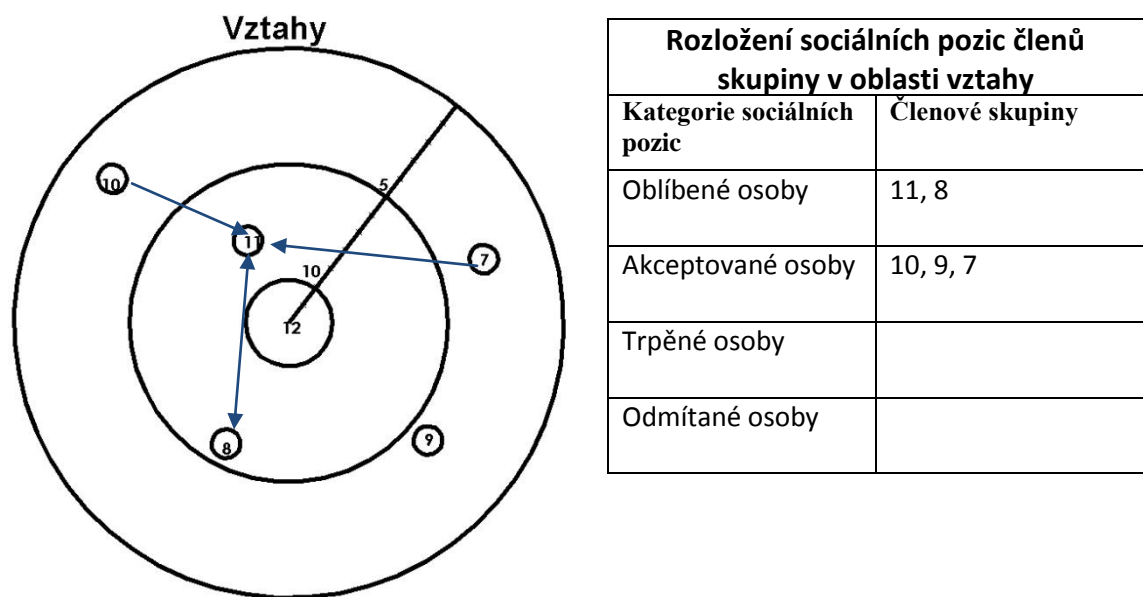


Obrázek 21 – sociogramy postihující oblast ochoty a zábavy na ložnici č. 2

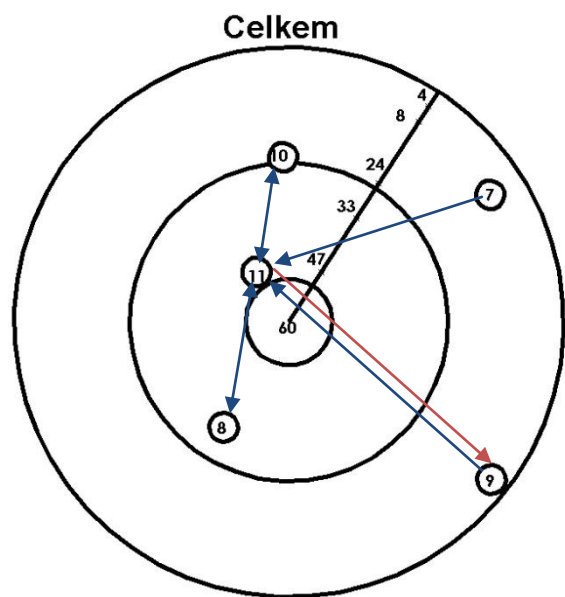
Tabulka 24- sociální pozice členů v oblasti ochoty a zábavy na ložnici č. 2

Rozložení sociálních pozic členů skupiny v oblasti ochoty		Rozložení sociálních pozic členů skupiny v oblasti zábavy	
Kategorie sociálních pozic	Členové skupiny	Kategorie sociálních pozic	Členové skupiny
Oblíbené osoby	11, 8	Oblíbené osoby	11, 10, 8
Akceptované osoby	10, 7	Akceptované osoby	7, 9
Trpěné osoby	9	Trpěné osoby	
Odmítané osoby		Odmítané osoby	

Tabulka 25 – oblast vztahů ložnice č. 2



Obrázek 22 – sociogram postihující oblast vztahů na ložnici č. 2



Obrázek 23 – sociogram postihující konečné pozice na ložnici č. 2

Tabulka 26 – konečné pozice členů na ložnici č. 2

Rozložení sociálních pozic členů skupiny celkem	
Kategorie sociálních pozic	Členové skupiny
Oblíbené osoby	11, 8
Akceptované osoby	10
Trpěné osoby	7, 9
Odmítané osoby	

Tabulka 27- vyhodnocení vztahů cely č. 3

POŘ. ČÍSLO	BODY <u>SPOLUPRÁCE</u>	BODY <u>DŮVĚRA</u>	BODY <u>OCHOTA</u>	BODY <u>ZÁBAVA</u>	BODY <u>VZTAHY</u>	CELKEM
<u>12</u>						
13	-1	-3	0	3	0	-1
14	0	0	0	0	1	1
15	-3	-1	0	1	3	0
16	-2	-2	0	2	2	0

POŘ. ČÍSLO	BODY <u>SPOLUPRÁCE</u>	BODY <u>DŮVĚRA</u>	BODY <u>OCHOTA</u>	BODY <u>ZÁBAVA</u>	BODY <u>VZTAHY</u>	CELKEM
<u>13</u>						
12	1	2	1	1	1	6
14	2	0	2	3	2	9
15	3	3	3	2	3	14
16	0	1	0	-3	-3	-5

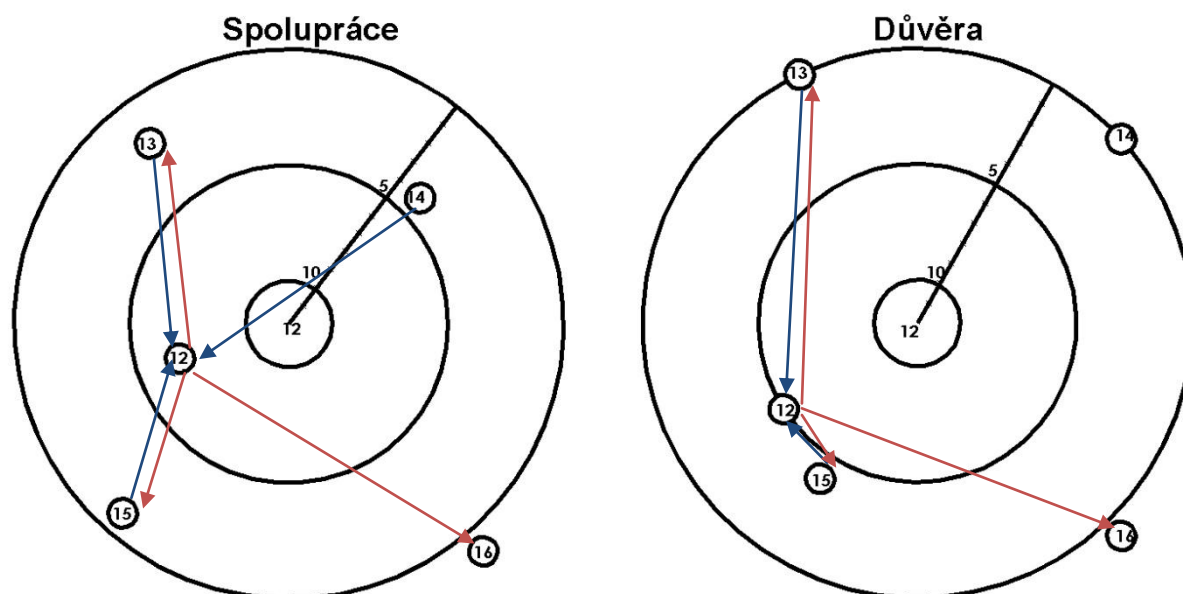
POŘ. ČÍSLO	BODY <u>SPOLUPRÁCE</u>	BODY <u>DŮVĚRA</u>	BODY <u>OCHOTA</u>	BODY <u>ZÁBAVA</u>	BODY <u>VZTAHY</u>	CELKEM
<u>14</u>						
12	3	0	1	1	0	5
13	2	3	2	2	3	12
15	1	2	3	3	2	11
16	0	0	0	0	0	0

POŘ. ČÍSLO	BODY <u>SPOLUPRÁCE</u>	BODY <u>DŮVĚRA</u>	BODY <u>OCHOTA</u>	BODY <u>ZÁBAVA</u>	BODY <u>VZTAHY</u>	CELKEM
<u>15</u>						
12	3	3	2	2	3	13
13	1	0	3	3	2	9
14	2	0	0	1	1	4
16	0	0	1	0	0	1

POŘ. ČÍSLO	BODY <u>SPOLUPRÁCE</u>	BODY <u>DŮVĚRA</u>	BODY <u>OCHOTA</u>	BODY <u>ZÁBAVA</u>	BODY <u>VZTAHY</u>	CELKEM
<u>16</u>						
12	0	0	0	0	0	0
13	0	0	0	0	0	0
14	0	0	0	0	0	0
15	0	0	0	0	0	0

POŘ. ČÍSLO	CELKEM SPOLUPRÁCE	CELKEM DŮVĚRA	CELKEM OCHOTA	CELKEM ZÁBAVA	CELKEM VZTAHY	CELKEM
15	1	4	6	6	8	25
12	7	5	4	4	4	24
13	2	0	5	8	5	20
14	4	0	2	4	4	14
16	-2	-1	1	-1	-1	-4

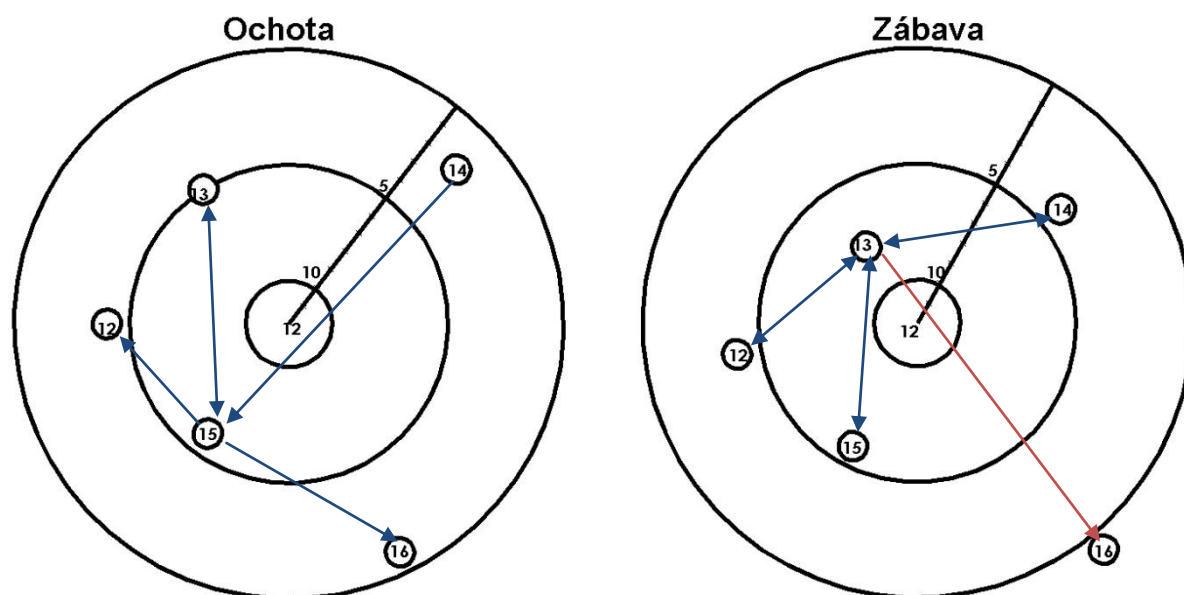
## OBLAST VZTAHŮ V RÁMCI CELY Č. 3



Obrázek 24 – sociogramy postihující oblast spolupráce a důvěry na ložnici č. 3

Tabulka 28 – sociální pozice v oblasti spolupráce a důvěry na ložnici č. 3

Rozložení sociálních pozic členů skupiny v oblasti spolupráce		Rozložení sociálních pozic členů skupiny v oblasti důvěry	
Kategorie sociálních pozic	Členové skupiny	Kategorie sociálních pozic	Členové skupiny
Oblíbené osoby	12	Oblíbené osoby	12
Akceptované osoby	13, 14	Akceptované osoby	15
Trpěné osoby	15	Trpěné osoby	13, 14
Odmítané osoby	16	Odmítané osoby	16



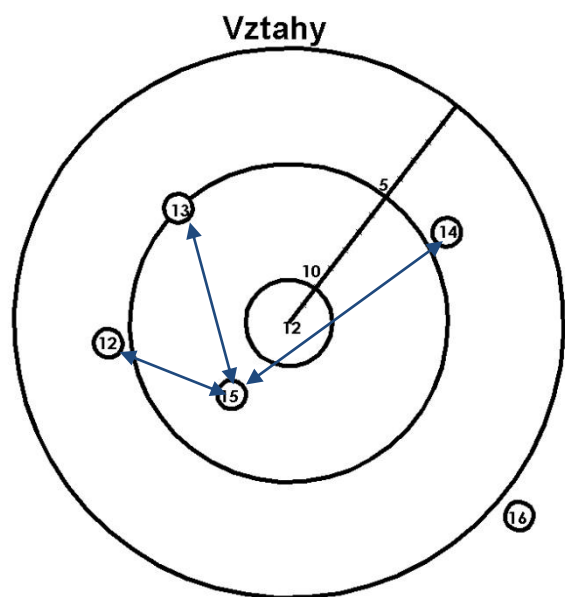
Obrázek 25 – sociogramy postihující oblast ochoty a zábavy na ložnici č. 3

Tabulka 29 – sociální pozice v oblasti ochoty a zábavy na ložnici č. 3

Rozložení sociálních pozic členů skupiny v oblasti ochoty		Rozložení sociálních pozic členů skupiny v oblasti zábavy	
Kategorie sociálních pozic	Členové skupiny	Kategorie sociálních pozic	Členové skupiny
Oblíbené osoby	13, 15	Oblíbené osoby	13, 15
Akceptované osoby	12, 14	Akceptované osoby	12, 14
Trpěné osoby	16	Trpěné osoby	
Odmítané osoby		Odmítané osoby	16

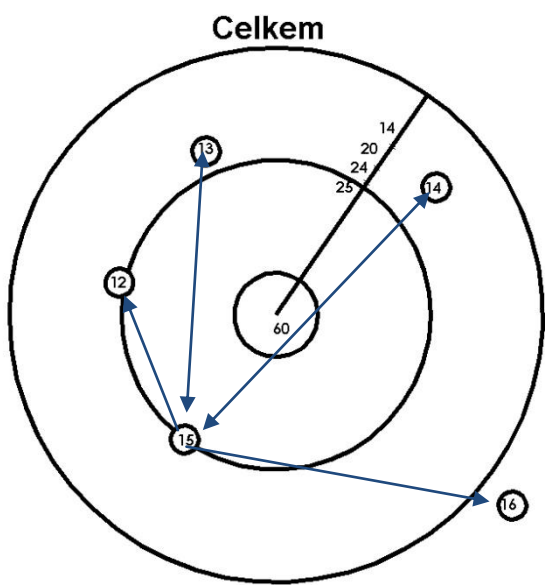


Tabulka 30 – oblast vztahů ložnice č. 3



Rozložení sociálních pozic členů skupiny v oblasti vztahy	
Kategorie sociálních pozic	Členové skupiny
Oblíbené osoby	13, 15
Akceptované osoby	12, 14
Trpěné osoby	
Odmítané osoby	16

Obrázek 26 – sociogram postihující oblast vztahů na ložnici č. 3



Obrázek 27 – sociogram postihující konečné pozice na ložnici č. 3

Tabulka 31 – konečné pozice na ložnici č. 3

Rozložení sociálních pozic členů skupiny celkem	
Kategorie sociálních pozic	Členové skupiny
Oblíbené osoby	15
Akceptované osoby	12, 13, 14
Trpěné osoby	
Odmítané osoby	16

Tabulka 32 – vyhodnocení vztahů cely č. 4

POŘ. ČÍSLO	BODY <u>SPOLUPRÁCE</u>	BODY <u>DŮVĚRA</u>	BODY <u>OCHOTA</u>	BODY <u>ZÁBAVA</u>	BODY <u>VZTAHY</u>	CELKEM
<u>17</u>						
18	1	2	2	2	2	9
19	2	-2	-3	-2	1	-4
20	-3	1	1	1	-2	-2
21	3	3	3	3	3	15
22	-2	-3	-2	-3	-3	-13

POŘ. ČÍSLO	BODY <u>SPOLUPRÁCE</u>	BODY <u>DŮVĚRA</u>	BODY <u>OCHOTA</u>	BODY <u>ZÁBAVA</u>	BODY <u>VZTAHY</u>	CELKEM
<u>18</u>						
17	3	3	3	3	3	15
19	2	0	1	1	1	5
20	-3	-3	-3	-3	0	-12
21	-2	2	0	-2	0	-2
22	1	1	2	2	2	8

POŘ. ČÍSLO	BODY <u>SPOLUPRÁCE</u>	BODY <u>DŮVĚRA</u>	BODY <u>OCHOTA</u>	BODY <u>ZÁBAVA</u>	BODY <u>VZTAHY</u>	CELKEM
<u>19</u>						
17	2	1	3	3	2	11
18	-2	-2	-2	-2	-2	-10
20	1	3	-3	1	3	5
21	-3	-3	1	2	-3	-6
22	3	2	2	-3	1	5

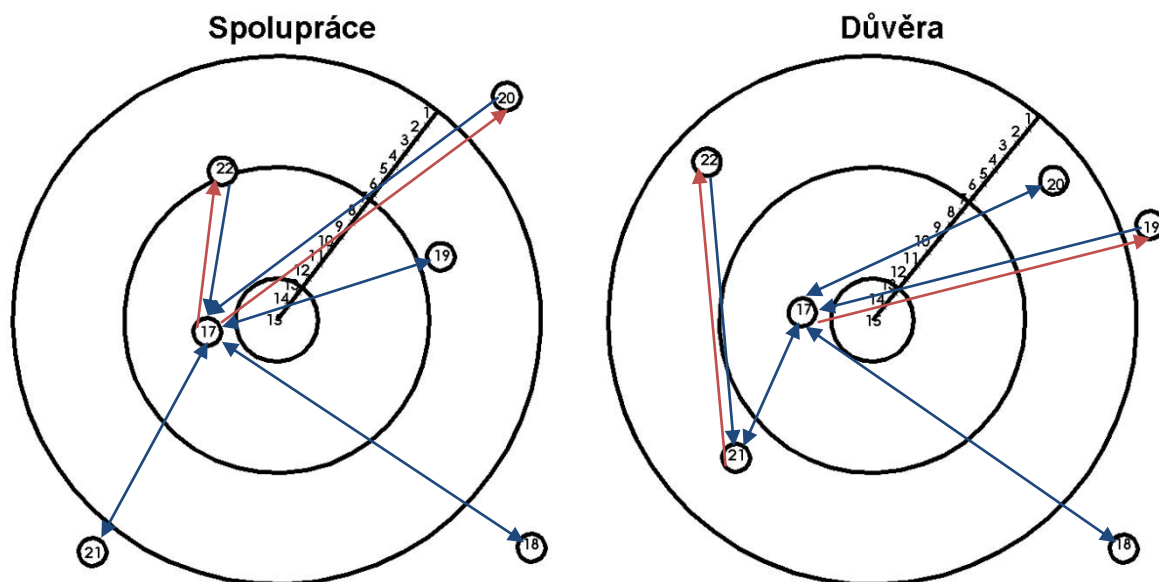
POŘ. ČÍSLO	BODY <u>SPOLUPRÁCE</u>	BODY <u>DŮVĚRA</u>	BODY <u>OCHOTA</u>	BODY <u>ZÁBAVA</u>	BODY <u>VZTAHY</u>	CELKEM
<b><u>20</u></b>						
<b>17</b>	2	2	2	2	-3	<b>5</b>
<b>18</b>	-2	-2	-2	-2	0	<b>-8</b>
<b>19</b>	-3	-3	-3	-3	-2	<b>-14</b>
<b>21</b>	1	1	1	1	2	<b>6</b>
<b>22</b>	3	3	3	3	3	<b>15</b>

POŘ. ČÍSLO	BODY <u>SPOLUPRÁCE</u>	BODY <u>DŮVĚRA</u>	BODY <u>OCHOTA</u>	BODY <u>ZÁBAVA</u>	BODY <u>VZTAHY</u>	CELKEM
<b><u>21</u></b>						
<b>17</b>	3	3	3	3	3	<b>15</b>
<b>18</b>	-2	-3	-3	-3	-3	<b>-14</b>
<b>19</b>	2	2	2	1	-2	<b>5</b>
<b>20</b>	-3	-2	-2	2	2	<b>-3</b>
<b>22</b>	1	-1	1	-2	1	<b>0</b>

POŘ. ČÍSLO	BODY <u>SPOLUPRÁCE</u>	BODY <u>DŮVĚRA</u>	BODY <u>OCHOTA</u>	BODY <u>ZÁBAVA</u>	BODY <u>VZTAHY</u>	CELKEM
<b><u>22</u></b>						
<b>17</b>	1	2	1	2	3	<b>9</b>
<b>18</b>	-2	-3	-2	-2	-2	<b>-11</b>
<b>19</b>	2	-2	-3	-3	-3	<b>-9</b>
<b>20</b>	3	3	3	1	2	<b>12</b>
<b>21</b>	-3	1	2	3	1	<b>4</b>

<b>POŘ. ČÍSLO</b>	<b>CELKEM SPOLUPRÁCE</b>	<b>CELKEM DŮVĚRA</b>	<b>CELKEM OCHOTA</b>	<b>CELKEM ZÁBAVA</b>	<b>CELKEM VZTAHY</b>	<b>CELKEM</b>
<b>17</b>	11	11	12	13	8	<b>55</b>
<b>21</b>	-4	4	7	7	3	<b>17</b>
<b>22</b>	6	2	6	-3	4	<b>15</b>
<b>20</b>	-5	2	-4	2	5	<b>0</b>
<b>19</b>	5	-5	-6	-6	-5	<b>-17</b>
<b>18</b>	-7	-8	-7	-7	-5	<b>-34</b>

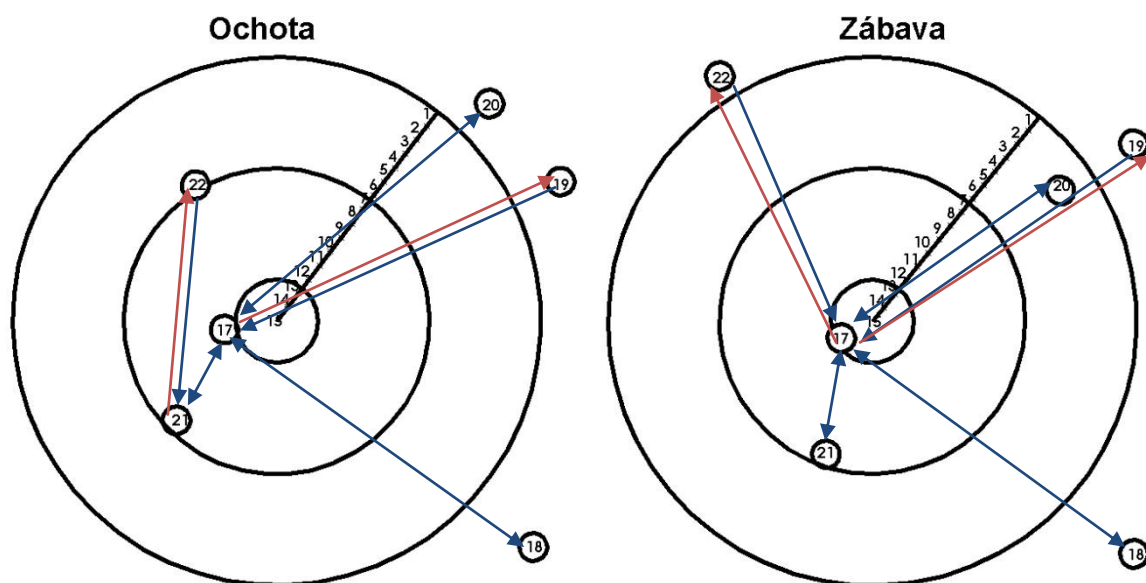
## OBLAST VZTAHŮ V RÁMCI CELY Č. 4



Obrázek 28 – sociogramy postihující oblast spolupráce a důvěry na ložnici č. 4

Tabulka 33 – pozice v oblasti spolupráce a důvěry na ložnici č. 4

Rozložení sociálních pozic členů skupiny v oblasti spolupráce		Rozložení sociálních pozic členů skupiny v oblasti důvěry	
Kategorie sociálních pozic	Členové skupiny	Kategorie sociálních pozic	Členové skupiny
Oblíbené osoby	17	Oblíbené osoby	17
Akceptované osoby	19, 22	Akceptované osoby	20, 21, 22
Trpěné osoby		Trpěné osoby	
Odmítané osoby	18, 20, 21	Odmítané osoby	18, 19

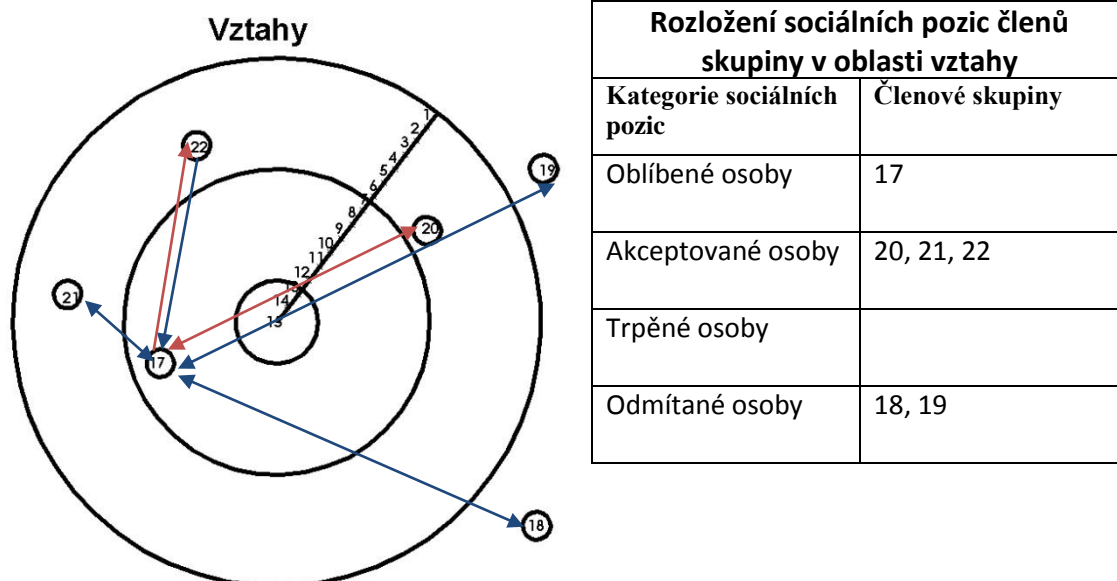


Obrázek 29 – sociogramy postihující oblast ochoty a zábavy na ložnici č. 4

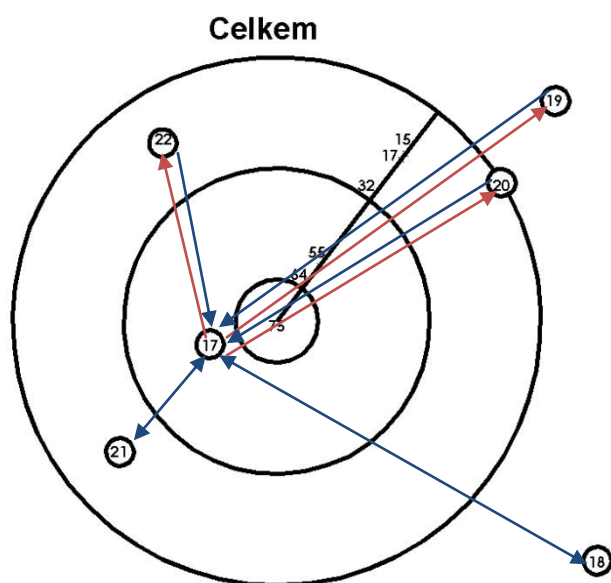
Tabulka 34 – pozice v oblasti ochoty a zábavy na ložnici č. 4

Rozložení sociálních pozic členů skupiny v oblasti ochoty		Rozložení sociálních pozic členů skupiny v oblasti zábavy	
Kategorie sociálních pozic	Členové skupiny	Kategorie sociálních pozic	Členové skupiny
Oblíbené osoby	17, 21	Oblíbené osoby	17, 21
Akceptované osoby	22	Akceptované osoby	20
Trpěné osoby		Trpěné osoby	
Odmítané osoby	18, 19, 20	Odmítané osoby	18, 19, 22

Tabulka 35 – oblast vztahů ložnice č. 4



Obrázek 30 – sociogram postihující oblast vztahů na ložnici č. 4



Obrázek 31 – sociogram postihující konečné pozice na ložnici č. 4

Tabulka 36 – konečné pozice členů skupiny na ložnici č. 4

Rozložení sociálních pozic členů skupiny celkem	
Kategorie sociálních pozic	Členové skupiny
Oblíbené osoby	17
Akceptované osoby	21, 22
Trpěné osoby	20
Odmítané osoby	18, 19

Tabulka 37 - vyhodnocení vztahů na cele č. 5

POŘ. ČÍSLO	BODY <u>SPOLUPRÁCE</u>	BODY <u>DŮVĚRA</u>	BODY <u>OCHOTA</u>	BODY <u>ZÁBAVA</u>	BODY <u>VZTAHY</u>	CELKEM
<u>23</u>						
24	2	0	2	0	1	5
25	-2	0	1	3	2	4
26	1	0	0	1	0	2
27	-3	0	0	-3	-2	-8
28	-1	-3	0	0	-3	-7
29	3	3	3	2	3	14

POŘ. ČÍSLO	BODY <u>SPOLUPRÁCE</u>	BODY <u>DŮVĚRA</u>	BODY <u>OCHOTA</u>	BODY <u>ZÁBAVA</u>	BODY <u>VZTAHY</u>	CELKEM
<u>24</u>						
23	2	2	2	1	2	9
25	0	0	0	2	0	2
26	3	3	3	3	3	15
27	0	0	0	0	0	0
28	0	0	0	0	0	0
29	1	1	1	0	1	4

POŘ. ČÍSLO	BODY <u>SPOLUPRÁCE</u>	BODY <u>DŮVĚRA</u>	BODY <u>OCHOTA</u>	BODY <u>ZÁBAVA</u>	BODY <u>VZTAHY</u>	CELKEM
<u>25</u>						
23	2	1	2	1	2	8
24	0	0	2	0	0	2
26	1	0	2	2	0	5
27	0	-3	2	-3	-3	-7
28	0	2	2	0	1	5
29	3	3	2	3	3	14



POŘ. ČÍSLO	BODY <u>SPOLUPRÁCE</u>	BODY <u>DŮVĚRA</u>	BODY <u>OCHOTA</u>	BODY <u>ZÁBAVA</u>	BODY <u>VZTAHY</u>	CELKEM
<u>26</u>						
23	2	2	3	0	3	10
24	1	3	1	0	2	7
25	-1	0	0	3	0	2
27	-2	0	0	2	-2	-2
28	-3	0	0	0	-3	-6
29	3	1	2	0	0	6

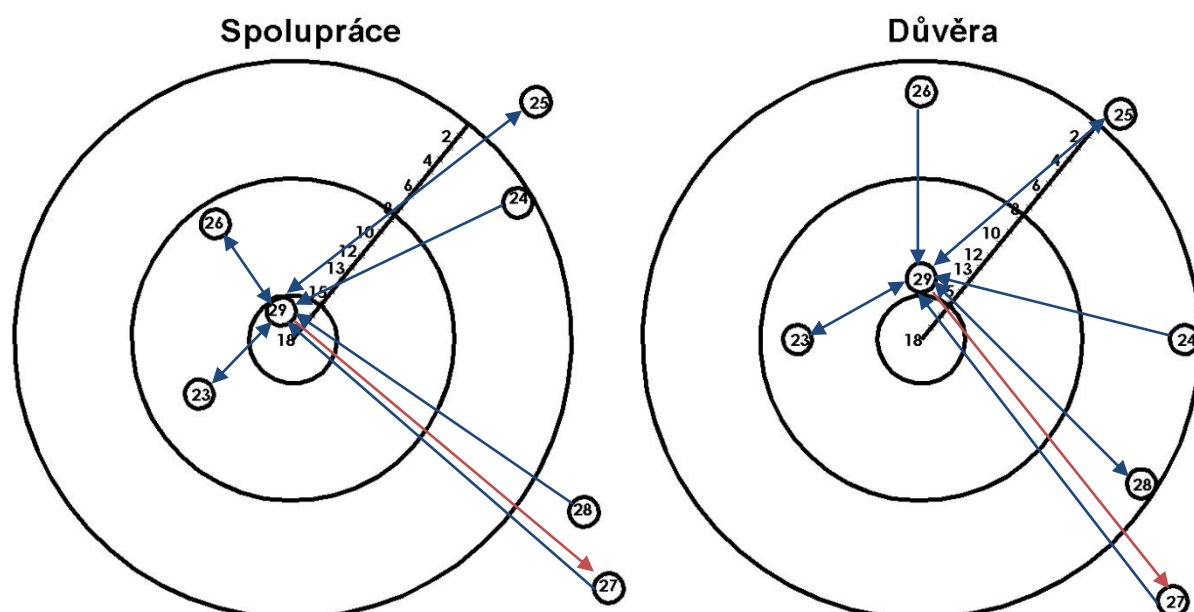
POŘ. ČÍSLO	BODY <u>SPOLUPRÁCE</u>	BODY <u>DŮVĚRA</u>	BODY <u>OCHOTA</u>	BODY <u>ZÁBAVA</u>	BODY <u>VZTAHY</u>	CELKEM
<u>27</u>						
23	2	0	0	-3	-3	-4
24	-2	0	0	-2	0	-4
25	-3	-3	0	1	-2	-7
26	1	0	2	-1	0	2
28	-1	0	-3	3	0	-1
29	3	3	3	2	0	11

POŘ. ČÍSLO	BODY <u>SPOLUPRÁCE</u>	BODY <u>DŮVĚRA</u>	BODY <u>OCHOTA</u>	BODY <u>ZÁBAVA</u>	BODY <u>VZTAHY</u>	CELKEM
<u>28</u>						
23	0	2	1	0	3	6
24	0	-2	0	0	-2	-4
25	2	1	2	2	1	8
26	1	-1	0	1	-1	0
27	0	-3	0	0	-3	-6
29	3	3	3	3	2	14

POŘ. ČÍSLO	BODY <u>SPOLUPRÁCE</u>	BODY <u>DŮVĚRA</u>	BODY <u>OCHOTA</u>	BODY <u>ZÁBAVA</u>	BODY <u>VZTAHY</u>	CELKEM
<u>29</u>						
23	3	3	2	2	3	13
24	0	0	0	0	0	0
25	1	1	3	3	2	10
26	2	0	0	0	0	2
27	-3	-3	0	0	-3	-9
28	0	2	1	1	1	5

POŘ. ČÍSLO	CELKEM SPOLUPRÁCE	CELKEM DŮVĚRA	CELKEM OCHOTA	CELKEM ZÁBAVA	CELKEM VZTAHY	CELKEM
29	16	14	14	10	9	63
23	11	10	10	1	10	42
26	9	2	7	6	2	26
25	-3	-1	6	14	3	19
24	1	1	5	-2	1	6
28	-5	1	0	4	-4	-4
27	-8	-9	2	-4	-13	-32

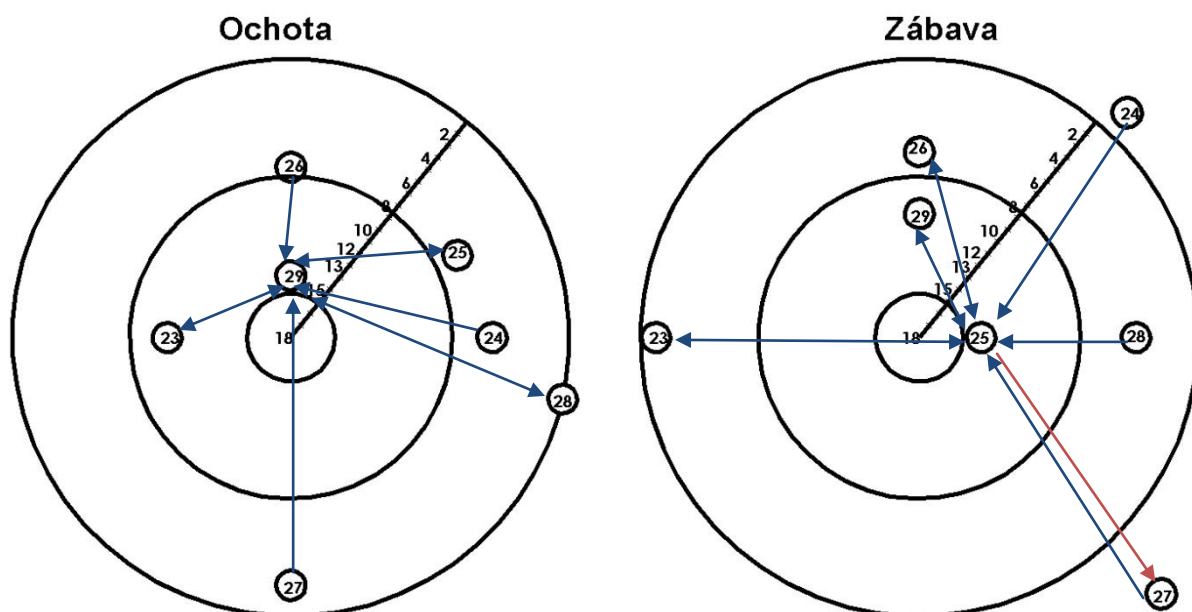
## OBLAST VZTAHŮ V RÁMCI CELY Č. 5



Obrázek 32 – sociogramy postihující oblast spolupráce a důvěry na cele č. 5

Tabulka 38 – pozice v oblasti spolupráce a důvěry na cele č. 5

Rozložení sociálních pozic členů skupiny v oblasti spolupráce		Rozložení sociálních pozic členů skupiny v oblasti důvěry	
Kategorie sociálních pozic	Členové skupiny	Kategorie sociálních pozic	Členové skupiny
Oblíbené osoby	23, 26, 29	Oblíbené osoby	23, 29
Akceptované osoby		Akceptované osoby	26
Trpěné osoby	24	Trpěné osoby	24, 28
Odmítané osoby	25, 27, 28	Odmítané osoby	25, 27

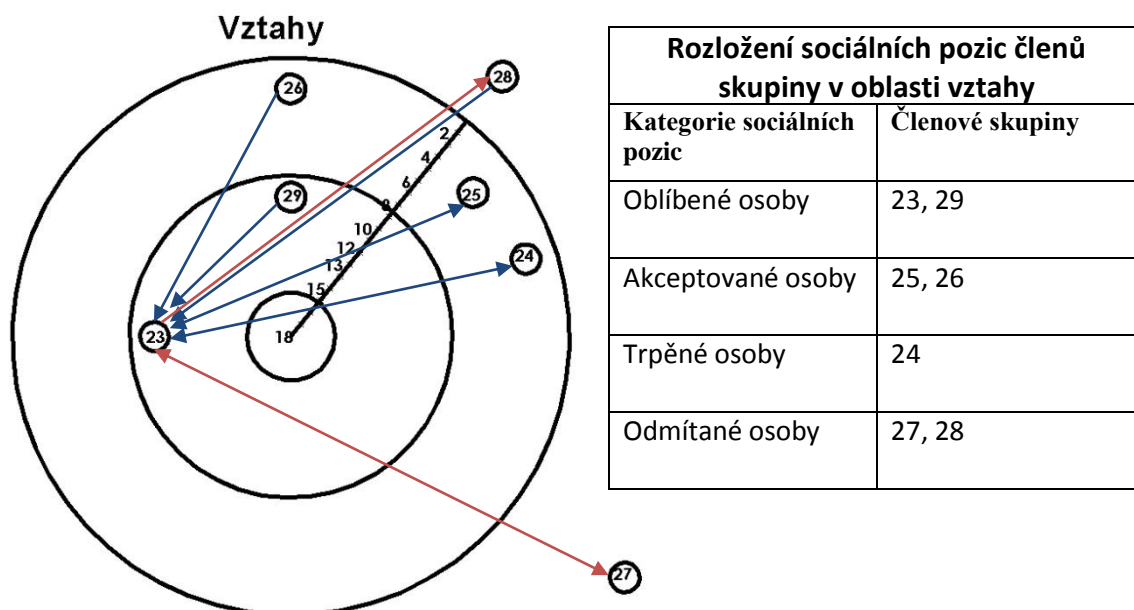


Obrázek 33 – sociogramy postihující oblast ochoty a zábavy na cele č. 5

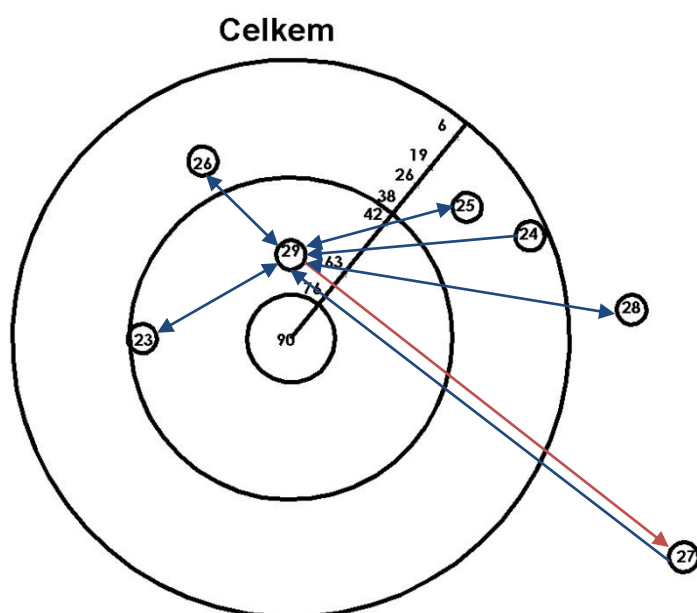
Tabulka 39 – pozice v oblasti ochoty a zábavy na cele č. 5

Rozložení sociálních pozic členů skupiny v oblasti ochoty		Rozložení sociálních pozic členů skupiny v oblasti zábavy	
Kategorie sociálních pozic	Členové skupiny	Kategorie sociálních pozic	Členové skupiny
Oblíbené osoby	23, 29	Oblíbené osoby	25, 29
Akceptované osoby	24, 25, 26, 27	Akceptované osoby	26, 28
Trpěné osoby	28	Trpěné osoby	23
Odmítané osoby		Odmítané osoby	24, 27

Tabulka 40 – oblast vztahů na cele č. 5



Obrázek 34 – sociogram postihující oblast vztahů na cele č. 5



Obrázek 35 – sociogram postihující konečné pozice na cele č. 5

Tabulka 41 – konečné pozice na cele č. 5

Rozložení sociálních pozic členů skupiny celkem	
Kategorie sociálních pozic	Členové skupiny
Oblíbené osoby	23, 29
Akceptované osoby	25, 26
Trpěné osoby	24
Odmítané osoby	27, 28

Tabulka 42 – vyhodnocení vztahů cely č. 6

POŘ. ČÍSLO	BODY <u>SPOLUPRÁCE</u>	BODY <u>DŮVĚRA</u>	BODY <u>OCHOTA</u>	BODY <u>ZÁBAVA</u>	BODY <u>VZTAHY</u>	CELKEM
<b>30</b>						
<b>31</b>	1	0	2	2	0	5
<b>32</b>	-3	0	2	2	0	1
<b>33</b>	3	0	2	2	0	7
<b>34</b>	2	0	2	2	0	6
<b>35</b>	0	0	2	2	0	4
<b>36</b>	0	0	2	2	0	4

POŘ. ČÍSLO	BODY <u>SPOLUPRÁCE</u>	BODY <u>DŮVĚRA</u>	BODY <u>OCHOTA</u>	BODY <u>ZÁBAVA</u>	BODY <u>VZTAHY</u>	CELKEM
<b>31</b>						
<b>30</b>	0	0	-3	0	0	-3
<b>32</b>	0	-3	0	0	0	-3
<b>33</b>	2	0	2	0	0	4
<b>34</b>	3	0	3	0	0	6
<b>35</b>	-3	0	0	0	0	-3
<b>36</b>	1	3	1	0	0	5

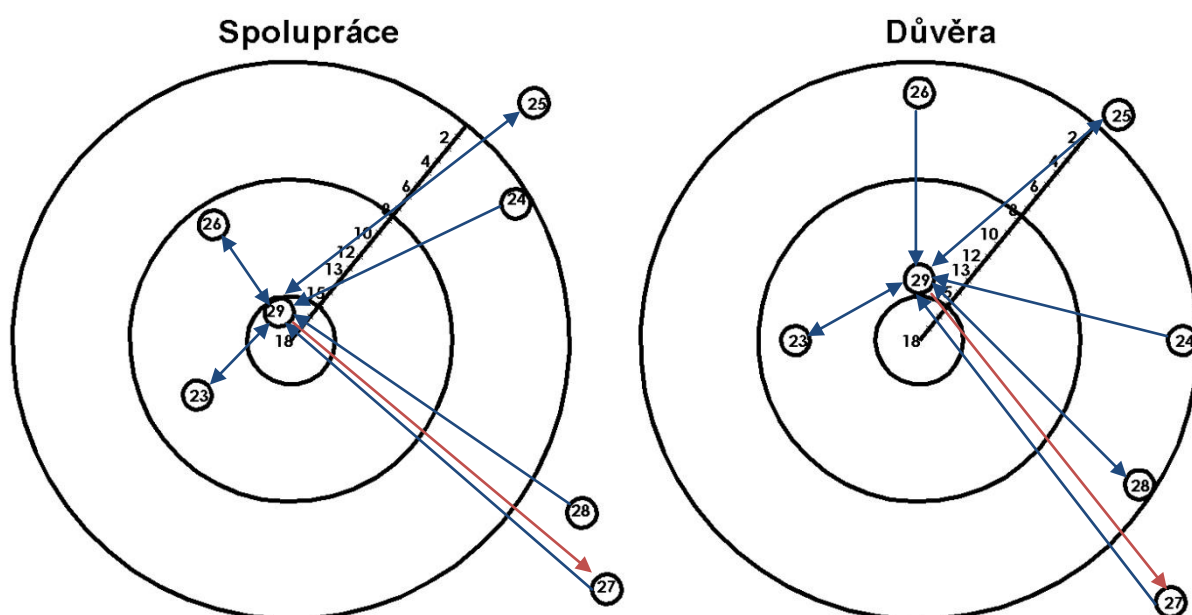
POŘ. ČÍSLO	BODY <u>SPOLUPRÁCE</u>	BODY <u>DŮVĚRA</u>	BODY <u>OCHOTA</u>	BODY <u>ZÁBAVA</u>	BODY <u>VZTAHY</u>	CELKEM
<b>32</b>						
<b>30</b>	0	0	0	0	0	0
<b>31</b>	1	1	2	0	0	4
<b>33</b>	3	3	3	0	0	9
<b>34</b>	2	2	1	0	0	5
<b>35</b>	-2	-3	-3	0	0	-8
<b>36</b>	-3	-2	-2	0	0	-7

POŘ. ČÍSLO	BODY <u>SPOLUPRÁCE</u>	BODY <u>DŮVĚRA</u>	BODY <u>OCHOTA</u>	BODY <u>ZÁBAVA</u>	BODY <u>VZTAHY</u>	CELKEM
<b>33</b>						
<b>30</b>	3	3	3	0	0	<b>9</b>
<b>31</b>	2	2	2	0	0	<b>6</b>
<b>32</b>	1	1	0	0	0	<b>2</b>
<b>34</b>	0	0	1	0	0	<b>1</b>
<b>35</b>	-3	-3	-3	0	0	<b>-9</b>
<b>36</b>	-2	-2	-2	0	0	<b>-6</b>

POŘ. ČÍSLO	BODY <u>SPOLUPRÁCE</u>	BODY <u>DŮVĚRA</u>	BODY <u>OCHOTA</u>	BODY <u>ZÁBAVA</u>	BODY <u>VZTAHY</u>	CELKEM
<b>34</b>						
<b>30</b>	0	0	-3	-2	-2	<b>-7</b>
<b>31</b>	3	3	3	3	3	<b>15</b>
<b>32</b>	0	0	0	0	1	<b>1</b>
<b>33</b>	2	0	2	0	2	<b>6</b>
<b>35</b>	-3	-3	-2	-3	-3	<b>-14</b>
<b>36</b>	0	0	0	0	-1	<b>-1</b>

POŘ. ČÍSLO	BODY <u>SPOLUPRÁCE</u>	BODY <u>DŮVĚRA</u>	BODY <u>OCHOTA</u>	BODY <u>ZÁBAVA</u>	BODY <u>VZTAHY</u>	CELKEM
<b>35</b>						
<b>30</b>	-2	-2	0	-2	-2	<b>-8</b>
<b>31</b>	0	0	1	0	0	<b>1</b>
<b>32</b>	-3	-3	-3	-3	-3	<b>-15</b>
<b>33</b>	3	3	3	3	2	<b>14</b>
<b>34</b>	2	2	2	2	3	<b>11</b>
<b>36</b>	0	1	0	0	0	<b>1</b>

## OBLAST VZTAHŮ V RÁMCI CELY Č. 6

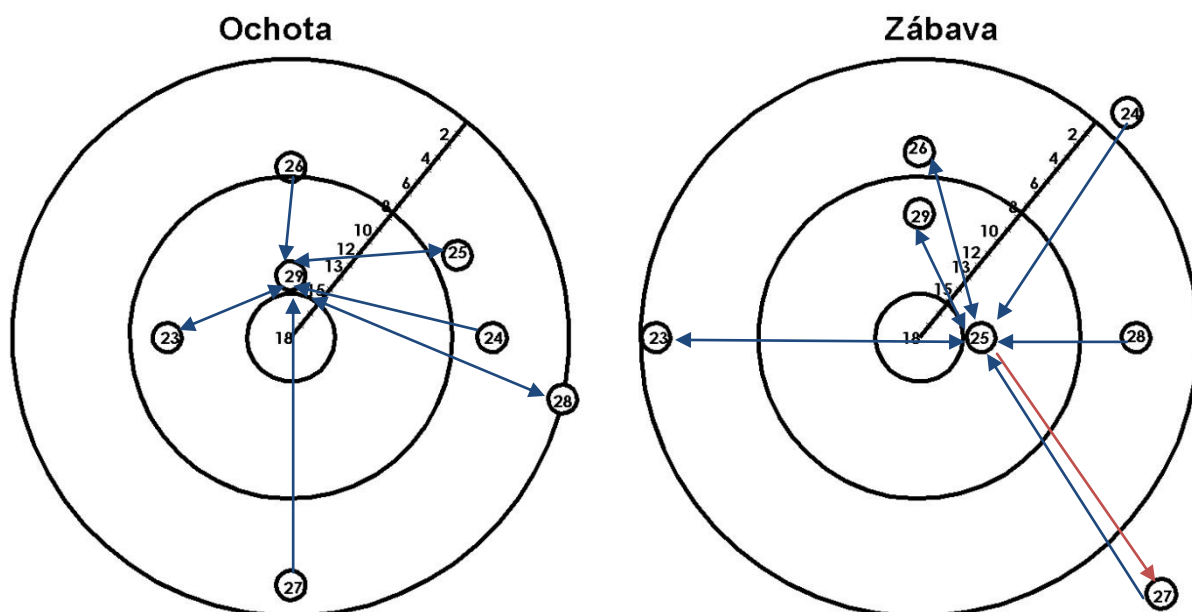


Obrázek 36 – sociogramy postihující oblast spolupráce a důvěry na cele č. 6

Tabulka 43- pozice v oblasti spolupráce a důvěry na cele č. 6

Rozložení sociálních pozic členů skupiny v oblasti spolupráce		Rozložení sociálních pozic členů skupiny v oblasti důvěry	
Kategorie sociálních pozic	Členové skupiny	Kategorie sociálních pozic	Členové skupiny
Oblíbené osoby	23, 26, 29	Oblíbené osoby	23, 29
Akceptované osoby		Akceptované osoby	26
Trpěné osoby	24	Trpěné osoby	24, 28
Odmítané osoby	25, 27, 28	Odmítané osoby	25, 27



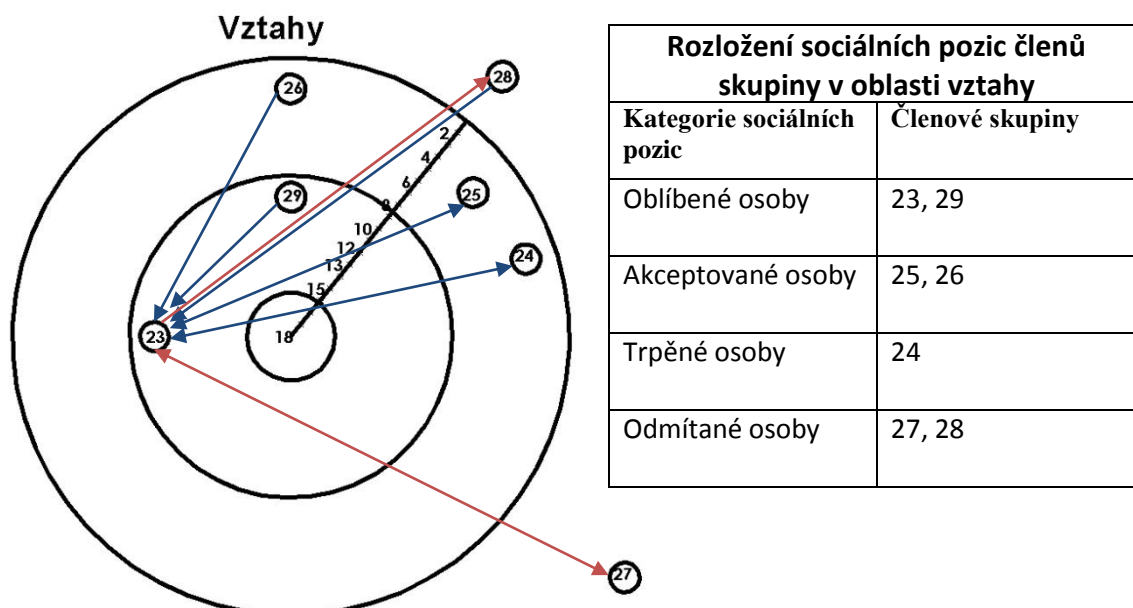


Obrázek 37 – sociogramy postihující oblast ochoty a zábavy na cele č. 6

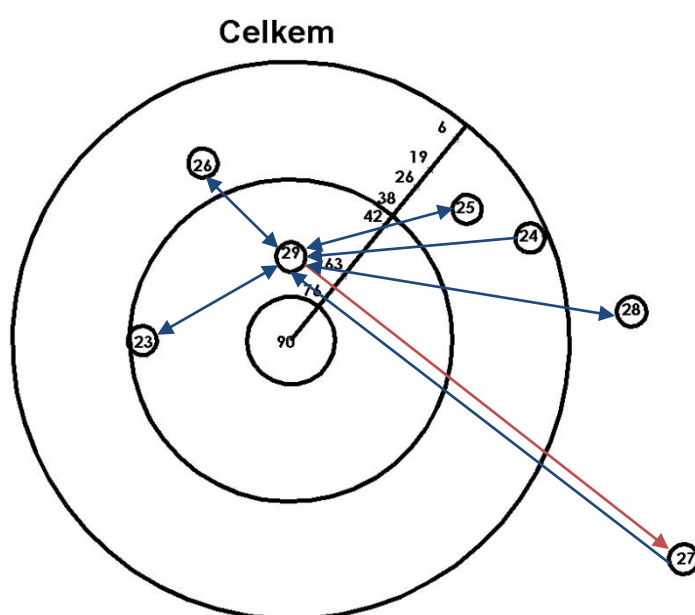
Tabulka 44 – pozice v oblasti ochoty a zábavy na cele č. 6

Rozložení sociálních pozic členů skupiny v oblasti ochoty		Rozložení sociálních pozic členů skupiny v oblasti zábavy	
Kategorie sociálních pozic	Členové skupiny	Kategorie sociálních pozic	Členové skupiny
Oblíbené osoby	23, 29	Oblíbené osoby	25, 29
Akceptované osoby	24, 25, 26, 27	Akceptované osoby	26, 28
Trpěné osoby	28	Trpěné osoby	23
Odmítané osoby		Odmítané osoby	24, 27

Tabulka 45 – oblast vztahů na cele č. 6



Obrázek 38 – sociogram postihující oblast vztahů na cele č. 6



Obrázek 39 – sociogram postihující konečné pozice na cele č. 6

Tabulka 46 – konečné pozice na cele č. 6

Rozložení sociálních pozic členů skupiny celkem	
Kategorie sociálních pozic	Členové skupiny
Oblíbené osoby	23, 29
Akceptované osoby	25, 26
Trpěné osoby	24
Odmítané osoby	27, 28

Tabulka 47 – vyhodnocení vztahů na cele č. 7

POŘ. ČÍSLO	BODY <u>SPOLUPRÁCE</u>	BODY <u>DŮVĚRA</u>	BODY <u>OCHOTA</u>	BODY <u>ZÁBAVA</u>	BODY <u>VZTAHY</u>	CELKEM
<u>37</u>						
38	1	0	0	2	0	3
39	2	0	3	-2	-2	1
40	3	3	2	3	3	14
41	-3	-3	-3	-3	-3	-15

POŘ. ČÍSLO	BODY <u>SPOLUPRÁCE</u>	BODY <u>DŮVĚRA</u>	BODY <u>OCHOTA</u>	BODY <u>ZÁBAVA</u>	BODY <u>VZTAHY</u>	CELKEM
<u>38</u>						
37	2	0	3	3	3	11
39	3	3	2	0	0	8
40	1	0	1	0	2	4
41	-3	-3	0	0	0	-6

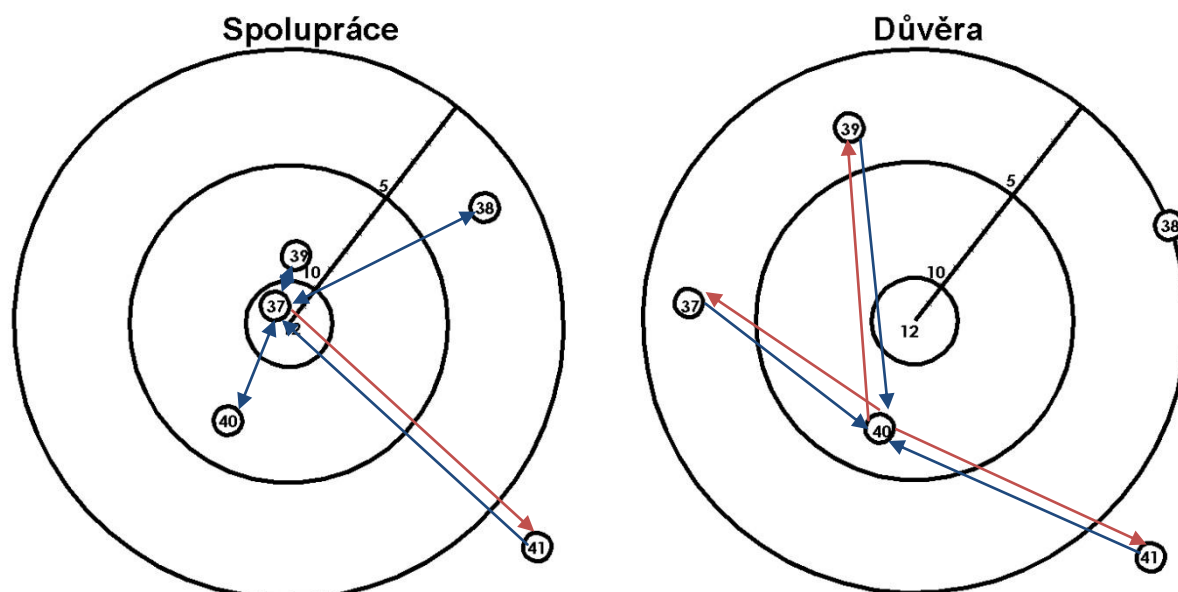
POŘ. ČÍSLO	BODY <u>SPOLUPRÁCE</u>	BODY <u>DŮVĚRA</u>	BODY <u>OCHOTA</u>	BODY <u>ZÁBAVA</u>	BODY <u>VZTAHY</u>	CELKEM
<u>39</u>						
37	3	2	0	2	2	9
38	1	0	0	1	1	3
40	2	3	3	3	3	14
41	0	0	0	0	0	0

POŘ. ČÍSLO	BODY <u>SPOLUPRÁCE</u>	BODY <u>DŮVĚRA</u>	BODY <u>OCHOTA</u>	BODY <u>ZÁBAVA</u>	BODY <u>VZTAHY</u>	CELKEM
<b><u>40</u></b>						
<b>37</b>	3	-3	-2	3	3	<b>4</b>
<b>38</b>	0	0	0	0	0	<b>0</b>
<b>39</b>	2	-2	-3	2	2	<b>1</b>
<b>41</b>	-1	-1	-1	-3	-3	<b>-9</b>

POŘ. ČÍSLO	BODY <u>SPOLUPRÁCE</u>	BODY <u>DŮVĚRA</u>	BODY <u>OCHOTA</u>	BODY <u>ZÁBAVA</u>	BODY <u>VZTAHY</u>	CELKEM
<b><u>41</u></b>						
<b>37</b>	3	3	3	3	3	<b>15</b>
<b>38</b>	0	0	0	0	0	<b>0</b>
<b>39</b>	2	2	2	2	2	<b>10</b>
<b>40</b>	1	1	1	1	1	<b>5</b>

POŘ. ČÍSLO	CELKEM SPOLUPRÁCE	CELKEM DŮVĚRA	CELKEM OCHOTA	CELKEM ZÁBAVA	CELKEM VZTAHY	CELKEM
<b>37</b>	11	2	4	11	11	<b>39</b>
<b>40</b>	7	7	7	7	9	<b>37</b>
<b>39</b>	9	3	4	2	2	<b>20</b>
<b>38</b>	2	0	0	3	1	<b>6</b>
<b>41</b>	-7	-7	-4	-6	-6	<b>-30</b>

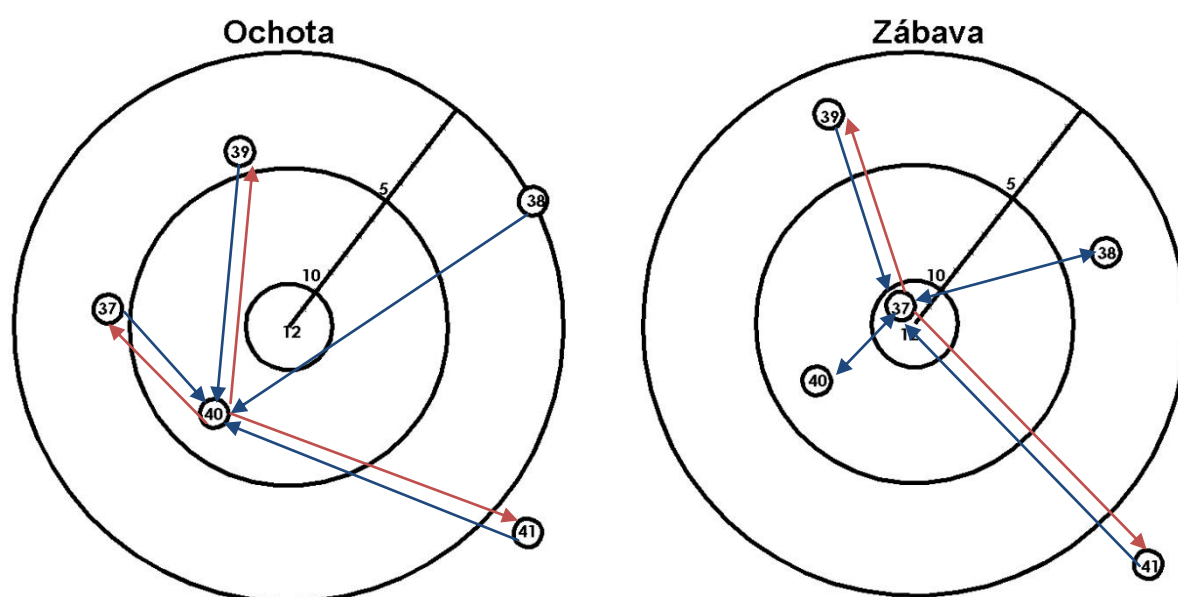
## OBLAST VZTAHŮ V RÁMCI CELY Č. 7



Obrázek 40 – sociogramy postihující oblast spolupráce a důvěry na cele č. 7

Tabulka 48 – pozice v oblasti spolupráce a důvěry na cele č. 7

Rozložení sociálních pozic členů skupiny v oblasti spolupráce		Rozložení sociálních pozic členů skupiny v oblasti důvěry	
Kategorie sociálních pozic	Členové skupiny	Kategorie sociálních pozic	Členové skupiny
Oblíbené osoby	37, 39, 40	Oblíbené osoby	40
Akceptované osoby	38	Akceptované osoby	37, 39
Trpěné osoby		Trpěné osoby	38
Odmítané osoby	41	Odmítané osoby	41

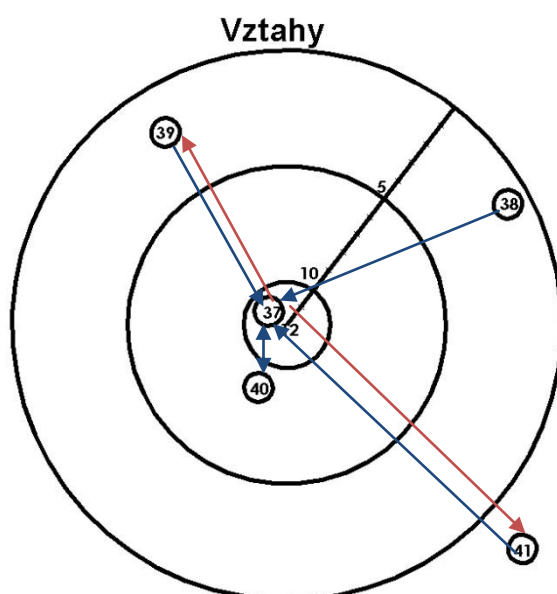


Obrázek 41 – sociogramy postihující oblast ochoty a zábavy na cele č. 7

Tabulka 49 – pozice v oblasti ochoty a zábavy na cele č. 7

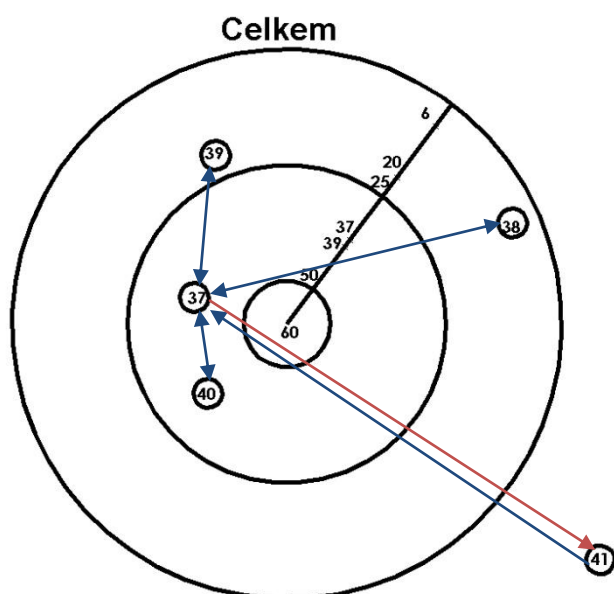
Rozložení sociálních pozic členů skupiny v oblasti ochoty		Rozložení sociálních pozic členů skupiny v oblasti zábavy	
Kategorie sociálních pozic	Členové skupiny	Kategorie sociálních pozic	Členové skupiny
Oblíbené osoby	40	Oblíbené osoby	37, 40
Akceptované osoby	37, 39	Akceptované osoby	38, 39
Trpěné osoby	38	Trpěné osoby	
Odmítané osoby	41	Odmítané osoby	41

Tabulka 50 – oblast vztahů na cele č. 7



Rozložení sociálních pozic členů skupiny v oblasti vztahy	
Kategorie sociálních pozic	Členové skupiny
Oblíbené osoby	37, 40
Akceptované osoby	39
Trpěné osoby	38
Odmítané osoby	41

Obrázek 42 – sociogram postihující oblast vztahů na cele č. 7



Obrázek 43 – sociogram postihující konečné pozice na cele č. 7

Tabulka 51 – konečné pozice na cele č. 7

Rozložení sociálních pozic členů skupiny celkem	
Kategorie sociálních pozic	Členové skupiny
Oblíbené osoby	37, 40
Akceptované osoby	39
Trpěné osoby	38
Odmítané osoby	41

Tabulka 52: vyhodnocení dotazníku SK - OO

	S	EI	RV	PP	Sociální klima
	10	11	8	34	63
	13	10	9	39	71
	13	11	9	36	69
	12	6	8	36	62
	11	9	9	38	67
	12	6	7	28	53
	10	8	9	40	67
	7	6	9	30	52
	13	12	8	32	65
	5	7	7	22	41
	6	7	4	33	50
	8	7	5	27	47
	13	11	9	31	64
	6	4	4	18	32
	8	6	7	23	44
	12	13	8	40	73
	14	9	8	39	70
	6	7	9	36	58
	12	11	10	35	68
	15	11	7	29	62
	15	11	10	34	70
	17	15	11	36	79
	12	7	8	33	60
	7	3	8	31	49
	8	7	10	35	60
	4	5	5	30	44
	10	7	7	35	59
	10	8	5	39	62
	14	12	8	40	74
	15	10	8	16	49
	9	8	7	23	47
	8	7	5	21	41
	11	13	9	36	69
	18	10	11	39	78
	14	12	9	38	73
	9	7	9	32	57
	13	13	10	35	71
	11	11	7	26	55
	10	6	9	34	59
	7	4	7	26	44
	18	15	7	39	79
<b>Celkem</b>	<b>446</b>	<b>363</b>	<b>324</b>	<b>1324</b>	<b>2457</b>
<b>Průměr</b>	<b>10,87805</b>	<b>8,853659</b>	<b>7,902439</b>	<b>32,29268</b>	<b>59,92682927</b>
<b>Procenta</b>	<b>60</b>	<b>59</b>	<b>66</b>	<b>72</b>	<b>67</b>